श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळ, बिद्री (मौनीनगर) संचलित

दूधसाखर महाविद्यालय, बिद्री

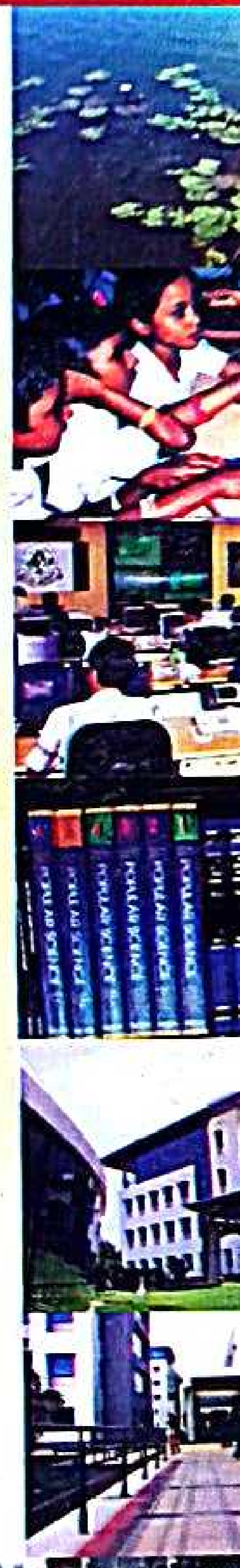

स्पंदन

२००७-२००८

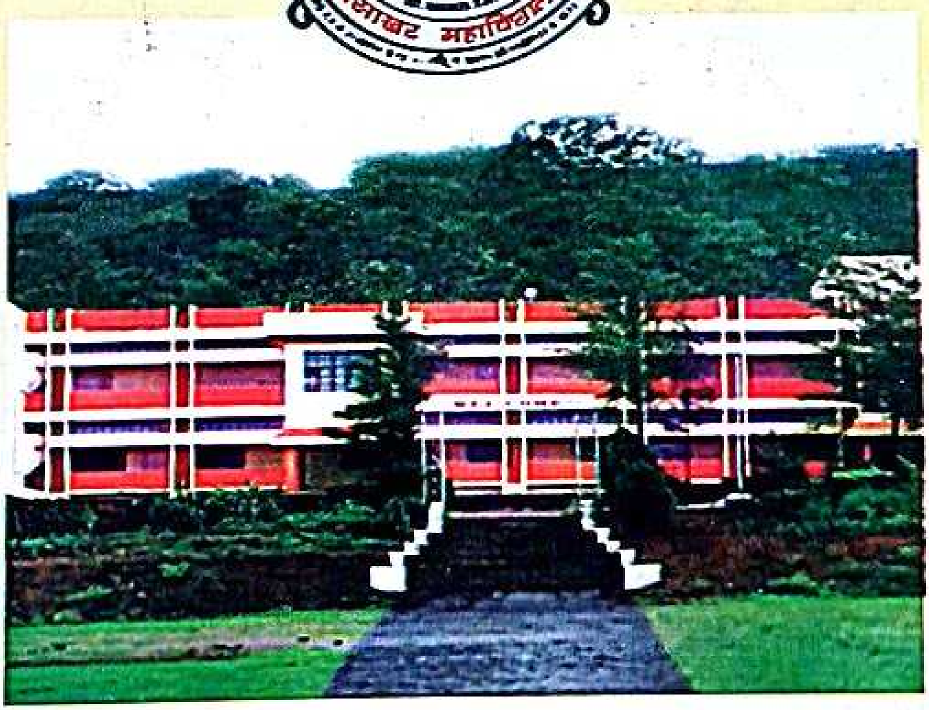

Toward Progress

गुणगौरव समारंभाचे प्रमुख पाहुणे प्राचार्य सायनाकर यांचे हस्ते जनरल चॅम्पियनशिप स्विकारताना कु.दयानंद फराकटे,बी.एस्सी.३

शिवाजी विद्यापीठाच्या जिल्हास्तरीय (इचलकरंजी) व मध्यवर्ती (फलटण) युवा महोत्सवातील यशस्वी कला[illegible]

प्रमुख अतिथी डॉ. आर.जी.देसाई यांच्या उपस्थितीत, हिंदी दिनानिमित्त बोलताना महाराष्ट्र बँकेचे व्यवस्थापक श्री.पोवारसाहेब

दांडेली अभयारण्यामध्ये बी.एस्सी.भाग ३,वनस्पतीशास्त्र अभ्यास सहलीतील विद्यार्थिनी

श्री.ह.मो.मराठे यांचा परीचय करुन देताना प्रा.एस्.ए.साळोखे

वक्तृत्व स्पर्धेच्या उद्घाटनावेळी बोलताना डॉ. राजन [illegible]वस

"स्त्री- भ्रुणहत्या " मुकनाट्य सादर करताना आमचे विद्यार्थी, शिवाजी विद्यापीठ जिल्हास्तरीय युवा महोत्सव (इचलकरंजी)

"ग्लोबल वॉर्मिंग " पथनाट्य सादर करताना आमचे [illegible]र्थी, शिवाजी विद्यापीठ जिल्हास्तरीय युवा महोत्सव (इचल[illegible])

श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळ, बिद्री (मौनीनगर)
संचलित

दूधसाखर महाविद्यालय, बिद्री

वार्षिक अंक पंधरावा

स्पंदन

सन २००७-०८

*** संपादक मंडळ ***

प्रमुख संपादक
प्राचार्य डॉ. आर. एल. राजगोळकर

कार्यकारी संपादक
डॉ. एस. जी. गायकवाड

विभागीय संपादक

डॉ. एस. डी. पाटील - मराठी विभाग
डॉ. एस. बी. देसाई - हिंदी विभाग
प्रा. सी. वाय. जाधव - इंग्रजी विभाग
प्रा. एस. एस. पाटील - शास्त्र विभाग

स्थानिक व्यवस्थापन समिती

अध्यक्ष	:	मा. आमदार कृष्णराव परशराम पाटील
उपाध्यक्ष	:	मा. सुनिलराज सुरेशराव सुर्यवंशी
सदस्य	:	मा. नामदेवराव शंकरराव भोईटे
सदस्य	:	मा. एकनाथ माणकोजी निकम
सदस्य	:	मा. जी. डी. पाटील
मुख्य सचिव	:	मा. एस. एस. चौगले
सचिव	:	प्राचार्य डॉ. आर. एल. राजगोळकर
शिक्षक प्रतिनिधी	:	प्रा. डॉ. एस. डी. पाटील
शिक्षक प्रतिनिधी	:	प्रा. एस. आर. पाटील
शिक्षक प्रतिनिधी	:	प्रा. एस. के. सावंत
शिक्षकेतर प्रतिनिधी	:	श्री. नामदेव विष्णू पाटील

हार्दिक शुभेच्छा !

* सभासद हित हेच आमचे ब्रिद *

श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळ सेवकांची सहकारी पतसंस्था,

बिद्री (मौनीनगर)

आकर्षक व्याजदर, तत्पर सेवा,

चेअरमन, व्हा. चेअरमन, संचालक मंडळ, मॅनेजर व सर्व सभासद

श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळ, बिद्री (मौनीनगर)

मान.आमदार श्री.के.पी.पाटील

चेअरमन,
श्री दूधगंगा-वेदगंगा सह.साखर कारखाना लि.बिद्री
अध्यक्ष,
श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळ, बिद्री

मान.सौ.मायावती के.पाटील

अधिसभा सदस्या,
शिवाजी विद्यापीठ,कोल्हापूर

मान.डॉ.आर.एल.राजगोळकर,

प्राचार्य,
दूधसाखर महाविद्यालय बिद्री.

मान.श्री.एस.एस.चौगले

मुख्य सचिव,
श्री दूधगंगा-वेदगंगा सह.साखर का.लि.बिद्री
मुख्य सचिव,
श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळ,बिद्री

श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळ, बिद्री (मौनीन

संस्था पदाधिकारी

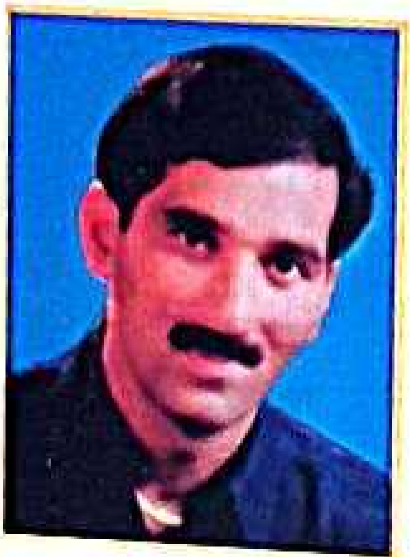

मा.सुनिलराज सु. सुर्यवंशी
व्हा. चेअरमन, बिद्री कारखाना व उपाध्यक्ष
श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळ, बिद्री

मा.आर.डी.देसाई
कार्य.संचालक,बिद्री कारखाना व मानद सचिव,
श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळ, बिद्री

मा.नामदेवराव शं.भोईटे

मा.गणपतराव गुं. फराकटे

मा.विठ्ठलराव शि.खोराटे

मा.वंडोपंत कुं.पाटील

मा.बाजीराव ई.गोधडे

मा.नेताजी कुं.पाटील

मा.गणपती ज्ञा.पाटील

मा.केरवा द.पाटी

श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळ, बिद्री (मौनीनगर)

संस्था पदाधिकारी

मा.के.जी.नांदेकर

मा.पंडीतराव द.केणे

मा.दिनकरराव भा.जाधव

मा.शशिकांत आ.पाटील

मा.राजेंद्र पां.पाटील

मा.सुनिलराव शि.कांबळे

मा. केशवराव शं.पाटील

मा.सौ.सविता भि.एकल

मा.सौ.सुवर्णा स.पाटील

मा.रमेश मा. वारके

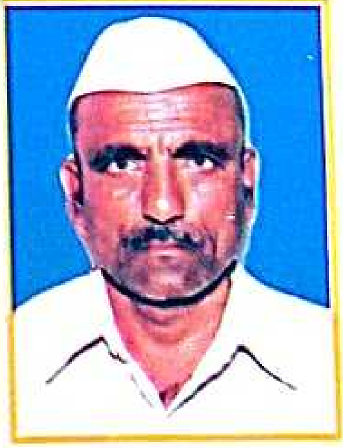
मा.मधुकर गो.जाधव

मा.ए.वाय.पाटील

मान. आमदार श्री.के.पी.पाटील यांच्या हस्ते एन.एस.एस.विशेष शिबीराचे उद्घाटन,मुदाळ

मान.सरपंच श्री. रणजीत कृष्णराव पाटील, स्वयंसेवकांना मार्गदर्शन करताना.

मान.प्रा.हरिभाऊ वनमोरे, एन.एस.एस. … समन्वयक,शिवाजी विद्यापीठ,यांचे …

विशेष शिबीरातील स्वयंसेवकांची "ग्रामस्वच्छता जनजागरण" प्रभात फेरी, मुदाळ.

गटार स्वच्छता -एन.एस.एस. विशेष शिबीर, मुदाळ

विशेष शिबीरातील स्वयंसेवकांकडून तलावाची …

विशेष शिबीरातील हिप्नॉटीझम कार्यक्रमात प्रा.एस.जी.खानापुरे यांनी संमोहित केलेले विद्यार्थी.

दि. 2 ऑक्टोबर 2007, म.गांधी व लालबहादूर शास्त्री यांच्या प्रतिमेस अभिवादन

सी.पी.आर.हॉस्पिटल रक्तपेढीसाठी रक्त… एन.एस.एस.स्वयंसेवक

सी.पी.आर.हॉस्पिटलचे मा.शल्य चिकित्सक, प्रा.डी.के.शिंदे यांचेकडे प्रशस्तीपत्रे सुपूर्द करताना

सिद्धीविनायक मंदिर परिसर,तुरंबे येथे स्वच्छता करताना एन.एस.एस. स्वयंसेवक

मान.रघुनाथ पोवार, अध्यक्ष, सिद्धीवि…क ट्रस्ट, तुरंबे यांच्या हस्ते प्रा.शिंदे व प्रा.माने या… सत्कार

Editorial

Dr. R. L. Rajgolkar
Principal & chief Editor

TOWARD PROGRESS......

Doodsakhar Mahavidyalaya, Bidri a saple planted in the year 1990 by a parent institutio Shri Doodhsakhar Shikshan Prasarak Mandal established by Shri. Doodhganga Vedgang Sahakari Sakhar Karkhana Ltd. Bidri. The college grown now and stepping ahead to com pete with modern world. The stakeholders of this institution are with the background c farming probably are in sugarcane growing area. The youngsters of rural and hilly area la behind because of lack of information and they consider themselves backward, where th facilities like information technology are not accessible. They are economically backwar and our main target is to remove complex from their mind. There are no advantages c concessions or additional faclities available to them because they come from rural area Our students will have to be in th open competition with the youths of urban area, who hav all the access to these modern techniques to their doorstep like information technology internet etc.

Now our task is to make arrangements to provide all these facilities to these students, s that they can be openly competing with the youths of their age group. Therefore our adv sory committee decided to start the courses which are important to develop career of th students. The following activities have been started in our institution from last academi year.

1. Remedial Coaching classes for SC/ST students.
2. Coaching Classes for Entry in services for SC/ST students.
3. Competitive Examination Guidance Centre.
4. BPO Training Centre.
5. Computer Laboratory.
6. B.Sc. Computer Science Optional Subject.

We have Planned to provide the facility of computer science subject up to graduatic level.Also we are eager to start a separate faculty of computer science (B.C.S.) at bachelor level and for that the proposal has been submitted to university for the approval. We als think to have facility of providing courses of international and national level like NIIT/MKC etc to the students of this area.

The hostel facility is available to the needy and poor girls in the factory colony from ne academic year, the construction is in progress for that college has received grant-in-aid Rs. 80,00,000/- from University Grants Commission, New Delhi.

I am very much confident about my endeavors and certainly I see my success in it.

आमचे गुणवंत

फराकटे दयानंद सदाशिव
बी.एस्सी. भाग ३
वार्षिक क्रीडा जनरल चॅम्पियन

चंद्रकांत भिमराव हंचनाळे
बी.एस्सी. भाग २
प्रथम क्रमांक १०० व २०० मी.

सदाशिव आकाराम पाटील
बी.ए. भाग ३
शिवाजी विद्यापीठ कुस्ती संघात नि

राणे संतोष गणपती
बी.ए.भाग ३
हिंदी स्कॉलरशीप

शीतल शंकर पाटील
बी.ए.भाग १
हिंदी स्कॉलरशीप

शोभा पांडूरंग रक्ताडे-पाटील
बी.ए.भाग १
हिंदी स्कॉलरशीप

रोहन राजेंद्र डोणे
बी.ए.भाग १
हिंदी स्कॉलरशीप

राजेश पांडूरंग डावरे
बी.ए.भाग १
हिंदी स्कॉलरशीप

" अमृताते पुन्हा
पैजा मी लावीन
थोर भल्या भल्या
क्षणात जिंकीन "

- नारायण सुर्वे

मराठी विभाग

विभागीय संपादक

प्रा. डॉ. संजय पाटील

अनुक्रमणिका

(गद्य विभाग)

) अग्नीतले इंद्रधनुष्य – बाबा आमटे	प्रविण पाटील / ३
) ये युवका तू जागा हो	कु. निता पाटील / ४
) वडील	संदीप पाटील / ६
) प्राणायाम : काळाची गरज	कु. प्रज्ञा पाटील / ७
) ग्रामीण तरुणाई कोठे आहे?	शौकत शिकलगार / ९
) भारत २०२०	शरदचंद्र पाटील / १०
) साथ	कु. पूनम पाटील / १२
) गुरु–शिष्य : एक अनमोल नातं	विनायक खाडे / १४
) बंध–अनुबंध	कु. मेघाराणी पाटील/१५
०) महाराष्ट्र : स्पर्धा परीक्षात मागे का?	विकास चौगुले / १६
१) आळस हा मोठा रोग	कु. सुरेखा भोईटे / १८
२) शेवटचा तो शेतकरी : असं का?	प्रमोद पाटील / १८
३) जात, धर्म आणि परिवर्तनाचा लढा	कृष्णात पाटील / २०
४) अमेरिकेची कुटनीती	रविंद्र पाटील / २१
५) जीवनाचे मूलमंत्र	सुशांत पाटील / २२
६) प्रेमा तुझा रंग कसा?	संदीप फराकटे / २२
७) तारुण्याच्या वाटेवर	सचिन खाडे / २२
८) मसालेदार पत्र	संदीप पाटील / २३
९) सांजवेळ होताच येते तुझी आठवण	तुळशीराम बोडके /२३

(पद्य विभाग)

) चारोळ्या	मेघराज फराकटे	३
) उंबरठा	अमर पाटील	५
) स्पंदन	दिपक पोवार	८
) अबोल	विशाल पाटील	९
) तू आणि मी	श्रीरंग पाटील	११
) प्रेम	कु. प्रियंका पाटील	२०
) चारोळ्या	श्रीकांत फराकटे	२४
) चारोळ्या	तानाजी हातकर	२४
) प्रिय	रणजीत अंगज	२५
०) नवं वर्ष	दयानंद हुजरे	२५
१) अनामिका	दयानंद पाटील	२६
१) Modernसावधान	सदाशीव पाटील	२६
१२) प्रीत	सुयोग कोतमिरे	२६
१३) असे नाही	पलवी पाटील	२६
१४) गरज	कु. पूनम पोवार	२७
१५) मैत्रिण	पवन चौगले	२७
१६) एक नजर	अमित फराकटे	२८
१७) प्रभाव गालिकांचा	संग्राम किल्लेदार	२८
१८) जाता जाता तू विसरू नको	जोतिराम फराकटे	२८
१९) आमची शान	राज नलवडे	२९
२०) सौंदर्य	नवनाथ पाटील	२९
२१) प्रेम कसं करायचं	प्रसाद खोत	३०
२२) प्रेम	अमोल गुरव	३०
२३) नशा	बळीराम पंडे	३०
२४) कुणाला काय कळलेच नाही	रणजीत खोत	३१
२५) जीवनाच्या वाटेवर	दत्तात्रय फराकटे	३१
२६) मृत्यूला हाक	कु. पूनम गोते	३१
२७) शब्दांना शब्दांचा आधार	स्वप्नाली मांडवकर	३२
२८) आयुष्य संपत आलं की	स्मिता जिरगे	३२
२९) वेडं मन	विजय चांदणे	३३
३०) कोणासाठी?	रोहन डोणे	३३
३१) स्त्री भ्रूण हत्या	राजश्री पाटील	३३
३२) बदललेल्या वाटेवर	उत्तम कळमकर	३४
३३) ध्येय	वर्षा पाटील	३४
३४) जीवनगाणे	सुप्रिया पाटील	३४
३५) प्रतिक्षा	सागर चव्हाण	३५
३६) काय माझा गुन्हा	सचिन राणे	३५
३७) असं असतं कॉलेज	विशाल मगदूम	३५
३८) मला ही वाटते	शुभांगी पोवार	३६
३९) धोका	गुरुनाथ पाटील	३६
४०) विद्यार्थी नापास का होतात?	शरद खोत	३६
४१) साक्षरता	दिग्वीजय पाटील	३७
४२) धन्य! ते छत्रपती शिवराय!	साताप्पा काशीद	३७
४३) प्रेम	विशाल पाटील	३८
४४) पीक	सागर गोरे	३८
४५) एकच आयुष्य असतं	दत्ता पाटील	३८
४६) थोरांचे विचार	सुशांत पाटील	३९

अश्रूतले इंद्रधनुष्य - बाबा आमटे

प्रविण विष्णू पाटील
बी. ए. भाग ३

समाजाने जगण्याचा हक्क नाकारलेल्या जगभरातील कुष्ठरोग्यांच्या मनात जिद्दीचा अंगार फुलविणारे, त्यांच्या डोळ्यात स्वाभिमानाचे निर्धार, स्वप्न पेरणारे आणि भान ठेवून योजना आखा व बेभान होऊन त्या अमलात आणा असे तरूणाईला आयुष्यभर सांगणारे उपेक्षितांचे कर्मयोगी म्हणजे बाबा आमटे होय. गडगंज संपत्ती व एल. एल. बी.पर्यंत शिक्षण झालेले असतानादेखील आनंदवन या नंदनवनाची निर्मिती बाबांनी केली.

असे म्हणतात 'प्रत्येक क्रांतीला बंडखोरीच जन्माला घालत असते.' बंडखोर प्रवृत्ती हीच क्रांतीची जननी असते. क्रांती कधी कधी विराम पावते. पण बंडखोरी शाश्वत असते. बाबा आमटे यांच्यात प्रकर्षाने जाणवली ती बंडखोरीच. या बंडखोरीतून 'हेमलकसा लोक बिरादरीची' स्थापना केली. अनेकांचे संसार फुलविले. त्यांची ही बंडखोरी साहित्य क्षेत्रातदेखील दिसून येते. 'ज्वाला आणि फुले' यासारखा त्यांचा काव्यसंग्रह म्हणजे कृतीशील माणसाच्या हाती त्यांनी दिलेले बौध्दिक होकायंत्रच होय. 'माती जगवेल त्याला मत' यासारख्या पुस्तकातून आपल्याला लोकशाहीचे महत्त्व समजावलं. 'भारत जोडो' या अभियानासाठी राष्ट्रीय एकात्मतेचा संदेश प्रभावीपणे मांडण्यासाठी काश्मीरपासून कन्याकुमारीपर्यंत, आसामपासून गुजरातपर्यंत त्यांनी सायकल यात्रा काढली. विस्थापकांच्या प्रश्नासाठी 'नर्मदा बचाव' आंदोलनात भाग घेतला.

त्यांच्या कार्याची पोचपावती म्हणून 'दि टेम्पलटन', 'रॅमन मॅगसेस', 'पद्मश्री', 'पद्मविभूषण', 'महाराष्ट्र भूषण', 'आंतरराष्ट्रीय गांधी शांतता पुरस्कार', इ. पुरस्कारांनी सन्मानीत करण्यात आले. अशा मानवतेचा उपासक, करुणेचा महासागर असणाऱ्या महामानवाचे महानिर्वाण १० फेब्रुवारी २००८ रोजी झाले.

त्यांच्या कृतीशील, कृतार्थ आणि त्यागाला अनोखा प्रीतीसंगम असणारे जीवन हेच अनेकांना प्रेरणादायी ठरले आहे. त्यांच्या जीवनाविषयी त्यांच्याच शब्दात म्हणावेसे वाटते

माणूस माझे नाव
माणूस माझे नाव
दहा दिशांच्या रिंगणात
यापुढे माझी धाव
बिंदूमात्र मी क्षुद्र खरोखर
परी जिंकले सातही सागर
उंच गाठला गौरी शंकर
अग्नियान मम घेत चालले
अवकाशाचा ठाव
माणूस माझे नाव

●●●

चारोळ्या

मनात लपलेलं सारं काही
शब्दातूनी कधीच सांगता येत नाही
हृदयात विसावलेल्या पाखराची
आठवण कधीच पुसून जात नाही

जा तू कुठेही
जप तू स्वतःला
आडोशाला उभा राहून
पाहीन तुझ्या सुखाला

मेघराज कृष्णा फराकटे
बी. एस्सी. भाग १

ये युवका तू जागा हो ।

कु. निता तुकाराम पा...
एफ. वाय. ...

दहा कोसावर प्राणी आणि वाणी बदलते. अशा विविधतेने नटलेल्या भारत देशात आज इतकी तफावत का? एकेकाळी युवक स्वातंत्र्य असूनही खंत वाटते की, आजचा युवक असा का भरकटत चालला आहे? आज आपण २१व्या शतकात वावरत असताना जे चित्र पाहत आहोत ते फारच भयानक आहे. एकीकडे विज्ञान तंत्रज्ञानाची होणारी प्रगती तर दुसरीकडे भारतीय संस्कृतीचा होणारा ऱ्हास आपण पाहत आहोत.

आज घराघरात टी. व्ही., रेडिओ, टेपरेकॉर्डर इ. सारखी प्रसार माध्यमे उपलब्ध आहेत. या माध्यमातून विविध चित्रपट कार्यक्रम दाखवले जातात. यामध्ये दाखवल्या जाणाऱ्या देखाव्यातून पार्ट्या, दारू, सिगारेट यासारख्या वस्तूंचा वापर वाढत गेल्या. पूर्वी एकच प्रसारमाध्यम होते. 'वर्तमानपत्र' या माध्यमातून सर्व माहिती मिळत असे. आज युवकांना वृत्तपत्र वाचण्यास वेळच मिळत नाही. कारण त्यांना वाचनात रसच नाही. खरंतर आजची वर्तमानपत्रे ही वाचण्यासारखी नाहीत याचं कारणही आजचा युवकच आहे. आज वृत्तपत्रात पहिल्या पानावर चोरी, बलात्कार, भ्रष्टाचार, प्रेम निराशेतून आत्महत्या वा खून इ. असते. याचे कारण ही आजची प्रसार माध्यमे आहेत. पण चित्रपट असो वा कार्यक्रम त्यामध्ये जे काही करतात त्याचे अनुकरण करायला प्रसारमाध्यमे सांगत नाहीत. त्यातून आपण काय घ्यायचं आणि काय नाही हे स्वतःवर अवलंबून असते पण मानवाचा गुणधर्मच आहे की तो वाईट गोष्टीचं अनुकरण लगेच करतो.

समाजात आज सर्वच सुशिक्षित आहेत. पण यात सुशिक्षित बेकारांची संख्या जास्त आहे. याचे कारण भ्रष्टाचार आज सर्व क्षेत्रात होत आहे. अगदी शिक्षणासारख्या पवित्र क्षेत्रातही आज काही मुले शिक्षणासाठी नव्हे तर टाईमपास म्हणून शाळेत-महाविद्यालयात जातात. आज महाविद्यालयामध्ये धमक्या देणे, गुंडगिरी करणे, मुलींची छेड काढणे, रॅगींग, शिक्षकांशी उर्मट वागणे इ. प्रकार महाविद्यालयात घडतात. पूर्वीची स्थिती अ... होती की,

> गुरूऽ ब्रह्मा गुरूऽ विष्णू
> गुरूऽ देवो महेश्वराऽऽ
> गुरूऽ साक्षात् परब्रह्म
> तस्मै श्री गुरवे नमः

यावरून लक्षात येते की, पूर्वी गुरूला श्रेष्ठ मानलं जा... होतं. पण आता गुरूंना काहीच किंमत दिली जात नाही. आ... पूर्णतः उलट स्थिती आहे. आज शिक्षणाला व शिक्षकांना काहीच मोल उरलं नाहीय.

आपल्या देशात आजवर विविध जातीचे धर्माचे लोक राह... आहेत. आज या युवकांत क्षुल्लक कारणातून वाद निर्माण हो... आहेत. जातीय दंगली होत आहेत. यामुळेच देशद्रोह्यांची संख्या वाढतेय. आज समाजात जाती- धर्मात नव्हे घराघरात वाद हो... आहेत. यामुळे विभक्त कुटुंबपध्दती निर्माण होत आहेत. दोन भाऊ विभक्त होतात व माता - पित्यांना वृध्दाश्रमात टाकले जाते. हे पूर्णतः चुकीचे आहे. हे विसरत आहेत की यांच्यावरही ही वेळ केव्हातरी येणार आहे. तसेच आजचे मंत्री पूर्ण जनतेची पिळवणूक करताहेत व देशावर विविध संकटे आणताहेत. ''चोर सोडून संन्याश्याला फाशी'' हेच विधान सत्य आहे. सर्व क्षेत्रात भ्रष्टाचार होत आहे.

पूर्वी कार्य किंवा समारंभ असेल तर मोठ्या आवाजात स्पिकरसारख्या माध्यमाचा वापर केला जात होता. आजकाल रोजच स्पिकरचा वापर होत आहे. उदा. होम थिएटर, टि. व्ही. यामुळे शांतता भंग पावत आहे. पाश्चात्य लोक आपल्या संस्कृतीचा अभ्यास करण्यासाठी व शांततेसाठी भारतात येतात. कारण ''शांतीविना सर्व वैभव तुच्छ आहे''. पण हे भारतीयांच्या केव्हा लक्षात येणार?

आपल्याला माहीत आहे की आज भारतीय संस्कृती लोप पावत आहे. यामुळे स्त्रियांची पिळवणूक होत आहे. आपल्या मातीत शिवाजी महाराजांपासून 'स्त्री'कडे आदराने पाहण्याचे संस्कार रूजले आहेत. पण आजचे युवक यास अपवाद आहेत. आज वर्तमानपत्र पाहिले असता किमान एकतरी बातमी अशी असते. युवतीवर बलात्कार, एकतर्फी प्रेमातून ॲसिड हल्ला, हुंडाबळी इ. आज २१व्या शतकातही स्त्रिया पुरुषांच्या अत्याचाराला बळी पडताहेत. अलीकडचीच बातमी आहे, कोल्हापूरमध्ये विद्या गायकवाड या पोलिस खात्यात काम करणाऱ्या युवतीवर एकतर्फी प्रेमातून ॲसिड हल्ला झाला व यात ती मृत्यू पावली. यावरून आपणास समजते की, स्त्री कितीही सुशिक्षित असली तरी ती सुरक्षित नाही. आज काही भागात सतीप्रथा, बालविवाह, पैशासाठी मुली विकणे, हुंडाबळी अशा घटना घडताहेत. आपण फक्त बघ्याची भूमिका घेतो हे वर्षानुवर्षे असंच चालत आलंय. कारण

"स्त्री जन्मा तुझी कहाणी
आँचल में दूध
नयन में पाणी"

अलीकडे बालगुन्हेगारीचे प्रमाण वाढत चाललं आहे. याचं मुख्य कारण म्हणजे आधुनिक युगाचं आरामदायी व चैनीचं जीवन होय. चैनीच्या वस्तू खरेदीसाठी किंमत मोजावी लागते, यामुळे चोरी, डाका यासारखी कृत्ये युवक करत आहेत. तसेच जुगार खेळणे इ. वाममार्गाचा अवलंब करत आहेत व आपल्या जीभेचे चोचले पुरवत आहेत.

वरील सर्व मुद्दे पाहिले असता लक्षात येतं की, युवा पिढी पूर्णतः भरकटत चालली आहे. युवकांची ध्येयं काय असायला हवीत व आजचे युवक ती ध्येयं काय ठेवताहेत. म. गांधी, म. फुले, टिळक, नेहरू, शिवाजी महाराज इ. सारखे तरुण या देशात पुन्हा केव्हा जन्मणार? ज्या मातीत परस्त्रीला मातेसमान – बहिणीसमान मानणारा युवक जन्मला तेथे स्त्रीवर अन्याय जुलुम करणारा युवक का जन्मला? पाश्चात्य संस्कृतीचे अनुकरण करणारा युवक केव्हा भानावर येणार? व यांना आपल्या प्रगतीचा मार्ग केव्हा सापडणार? हे सर्व विचार जेव्हा मनात येतात व टाहो फोडतात तेव्हा म्हणावसं वाटतं

ये युवका तू जागा हो
तूच नवी दिशा आहेस
तूच नवी आशा आहेस
तूच देशाचा आधार आहेस
प्रथम तू जागा हो
सर्व व्यसन झुगारून दे
वृद्ध माता –पित्यांना आधार दे
गरिबाला भाकर दे
सीमेवरील शत्रूला झुंज दे
तू सर्वांना जीवन दे
ये युवका तू जागा हो---

उंबरठा

घराघराचे घरपण जपतो संस्कारी हा उंबरठा
वडीलकीचे नाते सांगे, जागरूक हा उंबरठा ॥धृ ॥
उंबरठा हे प्रतीक आहे, सीमेचे, मर्यादेचे
लक्ष्मणरेषा, आत्मनियंत्रण, विचार योग्य – अयोग्याचे
क्षणाक्षणाला सावध करतो, मार्गदीप हा उंबरठा ॥१॥
प्रातःकाळी गृहिणी करीती, उंबरठ्याचे भाव पूजन
या उंबरठ्यावर होवो देवा, संत महात्म्याला वंदन
सुविचाराच्या प्रसन्नतेने सुगंधी होवो उंबरठा ॥२॥
मर्यादेचे पालन करूनी, मर्यादा सन्मान करू
'मर्यादा पुरुषोत्तम राम' हे ध्येय जीवनी साकारू
प्रभूकार्याची देई प्रेरणा, अध्यात्माचा उंबरठा ॥३॥

अमर गणेश पाटील

बी. ए. भाग ३

वडील

संदीप तुकाराम पा
टी. वाय. बी.

आपल्या घराच्या अस्तित्वाकडे आपण कधी गांभीर्याने लक्ष दिलयं का हो? या घरातील व्यक्तिमत्त्वाचं आपण कधी निरिक्षण केलयं का? नाही ना? आपल्या घरासाठी, आपल्या कुटुंबासाठी आयुष्यभर झगडणाऱ्या या व्यक्तिमत्त्वाची आठवण करून देण्याची वेळ येऊन ठेपलीय. घरात सतत वावर नसलातरी प्रत्येक क्षण आपल्या सोबत घराची काळजी घेऊन फिरणाऱ्या या व्यक्तिमत्त्वाची आठवण करून द्यावीशी वाटते. आता तुम्ही म्हणाल आठवण - आठवण हे काय सारखं लावलयं यानं?

परवाच मी कोल्हापूरला गेलो होतो. माझा एक मित्र बऱ्याच दिवसांनी भेटला. जुन्या आठवणींना उजाळा देतच चहा घेण्यासाठी एका हॉटेलमध्ये शिरलो. आमच्या बाकावर बसलेली मुलं एकमेकांना त्यांच्या वडिलांच्या नावावरून बोलवत होती. सिगारेटच्या धुराबरोबर जणू आपल्या वडिलांची खिल्लीच उडवत होती. खरच खूप वाईट वाटलं. तिकडं आई - वडील काबाडकष्ट करून, स्वतःला पोटाला चिमटा काढून, काटकसर करून आपल्या मुलाला पैसे पाठवितात. हीच मुलं आपल्या वडिलांच्या पैशावर चैनी करतात. अरे जरा परिस्थितीची तरी जाणीव ठेवा.

मुलाला एखादा नवीन बूट आणतील, मुलीला चांगलं सँडेल आणतील पण स्वतः मात्र वीस - तीस रुपयाचं स्लिपर वापरतील. त्याच ते वापरून - वापरून झिजलेलं चप्पल बघितलं की समजते ती त्यांची काटकसर. मुलाला शिक्षणासाठी पैसे पाठवायचे असतात, मुलीचं लग्न करायचं असतं, घर चालवायचं असतं, सर्वांची काळजी यांनाच ! ऐपत न ताना मुलाला इंजिनिअरींग, डॉक्टरकी अशा साईडला घेऊन दिलेलं असतं. तो मागेल तितके पैसे पाठविले जातात. अगदी कर्ज काढूनदेखील आणि हाच मुलगा तिकडे या पैशांचा विनियोग वाईट गोष्टींसाठी करत असतो.

मुलग्याला एखादी जीन्स आणतील, मुलीला एखादा ड्रेस आणतील पण स्वतः एकच ड्रेस चार - पाच वर्ष वापरतं मुलगा केस कापण्यासाठी वीस - पंचवीस रुपये खर्च कर मुलगी ब्युटी पार्लरमध्ये खर्च करते पण हे शेव्हींग क्रीन ऐव साबण लावून दाढी करतात. तेव्हा समजते ती त्यांची कुटुंबा चाललेली धडपड.

घरात कुणी आजारी असेल त्याची काळजीही यांनाच. स्व मात्र आजारी असतील तरी काम करतील कारण मुलाचं शिक्ष मुलीचं लग्न, घरखर्च याचं टेन्शन. या व्यक्तिमत्त्वाचं वजन इत की कुणाची घराकडे वाईट नजरेनं बघायची काय बिशाद? घरात कुणी वारलं तर यांना मनमोकळेपणाने रडतादेखील येत नाही. लहान भावाला आधार द्यायचा असतो, लहान बहिणीला सावरायचं असतं, पत्नी अर्ध्यावर सोडून गेली की मुलांना सावरायचं असतं. मनात असून चेहऱ्यावर दुःख न दाखवणारा बापचं असतो, सर्वजण रात्री झोपल्यावर उशीखाली तोंड घालून मुसमुसत रडणारा बापच असतो.

"आपल्या कुटुंबावर वेड्यासारखं प्रेम करणारा,
स्वतःच्या इच्छा मारून
इतरांच्या इच्छा पूर्ण करणारा,
आपल्या कुटुंबाची काळजी घेणारा,
रात्री उशीखाली तोंड घालून मुसमुसत रडणारा,
आपल्या मुलीसाठी तिच्या सुखासाठी झटणारा,
मुलग्यासाठी पुढाऱ्याकडे विनवणी करणारा,
स्वतःसाठी काहीही न करणारा
बाप ! खरंच कित्ती ग्रेट असतो ना !"

प्राणायाम : काळाची गरज

कु. प्रज्ञा रामचंद्र पाटील
एस. वाय. बी. एस्सी.

आजच्या धावपळीच्या युगात आपणही जगाबरोबर धावत चाललोय. यशाच्या उंच शिखरावर पोहचण्याची आपली धडपड चालूच आहे. मात्र ह्या जीवघेण्या स्पर्धेत दुर्लक्ष होत आहे ते अनमोल अशा शरीराकडे. शरीर सुदृढ असेल तर अशी उत्तुंग शिखरं आपण सर करू शकतो. सध्याच्या तांत्रिक युगात आपणही एक प्रकारचे यंत्र बनत चाललोय. हे कुठंतरी थांबायलाच हवं त्यासाठी गरज आहे योगाभ्यासाची, प्राणायमाची. विस्कळीत जीवनशैली, फास्ट फूड जमाना तसेच वाढते प्रदुषण यामुळे आपल्या शरीराला नाना प्रकारच्या व्याधी जडत आहेत. त्यासाठी प्राणायाम ही काळाची गरज आहे. त्याची थोडक्यात पण महत्त्वाची अशी तोंडओळख करून देण्याचा माझा हा छोटासा प्रयत्न.

मेडिकल सायन्सद्वारे फक्त जीवनरक्षक औषधांचाच लाभ माणसाला मिळतो. 'प्राणायाम' ॲनॉटॉमी फिजिऑलॉजीशी जोडलेला आहे. कारण त्यामुळे शरीरातल्या सर्व नसा, नाड्या, शुध्द होतात.

⁕ प्राणायाम :-

''आसनाची सिध्दी झाल्यावर श्वास – प्रश्वासांच्या गतीला रोखन म्हणजे प्राणायाम होय.'' जो वायू श्वास घेतल्यावर बाहेरून शरीराच्या आत फुफ्फुसात जातो त्याला श्वास (Inspiration) आणि श्वास बाहेर सोडल्यावर जो वायू आतून बाहेर जातो, त्याला प्रश्वास (Expiration) म्हणतात. प्राणायाम करण्यासाठी श्वास आत घेणं 'पूरकं', श्वासाला आत रोखून ठेवायला 'कुभंक' व श्वासाला बाहेर सोडणं याला 'रेचक' म्हणतात. अशा प्रकारे प्राणायाम करण्यासाठी पूरक, कुभंक, रेचक व बाह्यकुभंक क्रिया केल्या जातात.

*** प्राणायामच्या संपूर्ण सात प्रक्रिया ***

त्यापैकी चार महत्त्वाच्या प्रक्रियेची आपण अधिक माहिती घेऊ.

⁕ प्रथम प्रक्रिया – भस्त्रिका प्राणायाम :

⁕ द्वितीय प्रक्रिया – कपालभाती प्राणायाग :

⁕ तृतीय प्रक्रिया – बाह्य प्राणायाम :

⁕ चतुर्थ प्रक्रिया – अनुलोम – विलोम प्राणायाम :

⁕ पंचम प्रक्रिया – भ्रामरी प्राणायाम :

⁕ षष्ठ प्रक्रिया – ओंकार जप :

⁕सप्तम् प्रक्रिया – नाडीशुध्दी प्राणायाम :

१) प्रथम प्रक्रिया – भस्त्रिका प्राणायाम :

कुठल्याही ध्यानात्मक आसनात सुविधानुसार बसून दोन्ही नाकपुड्यांनी श्वास आत डायफ्रामपर्यंत भरा व बाहेरसुध्दा पूर्ण शक्तीने सोडा याला भस्त्रिका प्राणायामः म्हणतात. हा प्राणायाम ३ते५ मिनिटांपर्यंत करा.

लाभ – थायरॉइड व टॉन्सिल्स इ. गळ्याचे रोग दूर होतात.

२) द्वितीय प्रक्रिया – कपालभाती प्राणायामः

कपाल अर्थात मस्तिष्क आणि भातीचा अर्थ आहे दीप्ती, आभा, तेज व प्रकाश इत्यादी. जो प्राणायाम केल्याने मस्तिष्क म्हणजे माथ्यावर आभा, ओज, तेज वाढते ते प्राणायाम आहे कपालभाती.

कृती – कपालभातीत श्वासाला शक्तीपूर्वक बाहेर सोडण्यातच पूर्ण लक्ष दिलं जातं. पूर्ण एकाग्रता श्वासाला बाहेर सोडण्यातच होते. असे करताना स्वाभाविकरूपाने पोटसुध्दा आकुंचन व प्रसारणाची क्रिया होते.

समय – तीन मिनीटापासून सुरुवात करून पाच मिनीटापर्यंत सराव करावा.

फायदे –

१) मस्तिष्क व मुखावर ओज, तेज, आभा, सौंदर्य वाढते.

२) लठ्ठपणा, मधुमेह, गॅस इत्यादी सर्व रोग दूर होतात.

३) चतुर्थ प्रक्रिया – अनुलोम – विलोम प्राणायामः

डाव्या नाकपुडीने श्वास घेऊन उजव्या नाकपुडीने श्वास बाहेर सोडा. मग उजव्या बाजूने श्वास घेऊन डाव्या बाजूने श्वास बाहेर सोडा. ह्या प्राणायामात विश्राम घेतेवेळी अथवा बंद करतेवेळी शेवट श्वास डाव्या नाकपुडीतून सोडूनच करणे. तशीच कृती उजव्या नाकपुडीनेही करणे.

समय – हे प्राणायाम कमीत कमी पाच मिनीटे करणे गरजेचे आहे.

फायदे –

१) नकारात्मक चिंतनाचे परिवर्तन होऊन सकारात्मक विचार वाढू लागतात. आनंद, उत्साह व निर्भयतेची प्राप्ती होते.

२) थोडक्यात या प्राणायामाने तन, मन, विचार व संस्कार सर्व परिशुध्द होतात. देहाचे सर्व रोग नाहीसे होतात व मन परिशुध्द होते.

३) मन स्थिर, शांत व प्रसन्न राहते. एकाग्रता वाढते.

५) पंचम प्रक्रिया – भ्रामरी प्राणायाम :

श्वास पूर्ण आत घेऊन मध्यमा बोटाने नासिकेच्या सुरुवातीला डोळ्यांजवळ दोन्ही बाजूंनी थोडं दाबा. मनाला आज्ञाचक्रात केंद्रीत करा. आंगठ्याने दोन्ही कान बंद करा. आता भ्रमराप्रमाणे गूंजन करत नादरूपाने ॐ चा उच्चार करत श्वास बाहेर सोडा. पुन्हा असंच करा. अशाप्रकारे हा प्राणायाम तीन वेळा अवश्य करा.

लाभ – मनाची चंचलता दूर होते.

* महत्वपूर्ण सूचना –

१) हा प्राणायाम शुध्द, सात्विक, निर्मळ ठिकाणी करावा.

२) प्राणायाम हे नेहमी पूर्ण लक्ष केंद्रीत करून करावा.

नवीन वर्षाच्या निमित्ताने आपण सर्वजण संकल्प करूया की, योगा व प्राणायाम याला आपण बिझी शेड्यूलमधील किमान पंधरा मिनीटे देऊ व संपूर्ण देशच व्याधीमुक्त व निरोगी बनवू.

शेवटी फक्त एवढेच सांगेन की,

जसं अग्नीत तापण्याने सुवर्ण धातूंचे मळ, विकार नाहीसे होतात. तसेच प्राणायामाने इंद्रिय व मनाचे दोष दूर होतात.

'' दिन की शुरवात,
प्राणायाम के साथ,
तो ही रहेंगे,
हर पल बिनधास्त.''

संकलन – संदर्भ ग्रंथ
प्राणायाम रहस्य, स्वामी रामदेव
प्रकाशक – दिव्य योग मंदिर ट्रस्ट,
कृपाल बाग आश्रम, कगखल
हरिद्वार – २४९४०८, उत्तरांचल

स्पंदन

नात्याला नावं दिली की,
नात्यावर बंधने येतात
निनावी जर नातं असेल
तर त्यात ह्दयाची स्पंदनं येतात
कल्पनांची स्पंदनं
भावनांची भाषा आहे
जागेपणाची स्वप्नं
आयुष्यातील आशा आहे !
साताजन्माचे ऋणानुबंध
नातं जरी अलिकडचं आहे
काय किती आणि कसं सांगू
हे नातं शब्दापलिकडचं आहे.

दीपक दिनकर पोवार
बी. ए. भाग १

ग्रामीण तरुणाई कोठें आहे ?

शौकत शिकलगार
बी. ए. भाग ३

तरुणाई.... अर्थात सळसळते रक्त, ओसंडून वाहणारा उत्साह, नवनवीन फॅशन परंतु इतकेच म्हणजे तरुणाई का ? नक्कीच नाही. तरुणाई विविध अंगानी वेढलेली आहे. तरुणाईच्या योग्य वर्णनासाठी त्यास विजेची उपमा दिल्यास चूक ठरु नये. ज्याप्रमाणे विजेच्या योग्य व सुरक्षित वापराने अंधारावर मात केली जाऊ शकते परंतु तिच्या अयोग्य व असुरक्षित वापराने नुकसान होते, त्याप्रमाणे तरुणाईचे देखिल आहे. तरुणाईच्या योग्य व सुरक्षित वापरातून इतिहास घडवला जाऊ शकतो. मात्र त्यासाठी त्यांना हवी योग्य दिशा व मार्गदर्शन. आजही भारताच्या शहरी व ग्रामीण भागातील जीवनशैलीमध्ये खूपच तफावत असल्याचे जाणवते. शहरी तरुणांच्या मानाने ग्रामीण तरुण मागे पडल्याचे जाणवते.

शहरी तरुणांच्या जडणघडणीसाठी बऱ्याचशा अनुकूल गोष्टी उपलब्ध आहेत. सुसज्ज व अद्ययावत महाविद्यालये, विविध संस्थांमार्फत चालविली जाणारी मार्गदर्शन केंद्रे, खेळ, विविध शिबीरे ज्याद्वारे शहरी तरुण प्रगतीच्या दिशेने वाटचाल करु शकतो. त्या तुलनेत ग्रामीण भागात तरुणांना इच्छा असूनही; योग्य दिशा न मिळाल्याने प्रगती साधता येत नाही. ग्रामीण भागातील मुलभूत गोष्टींची कमतरता यातील एक प्रमुख कारण आहे. उच्च शिक्षणासाठी सर्वांनाच शहराकडे येणे शक्य होत नाही. बहुतेकांची आर्थिक परिस्थिती बेताची असल्याने शहरात जाऊन शिक्षण घेणे परवडत नाही. त्यामुळे नाईलाजाने असा तरुण वर्ग शिक्षणापासून वंचित राहून वेगळा मार्ग पत्करतो व प्रगतीपासून दूर जातो.

बऱ्याचशा आधुनिकतेचा अवलंब करण्याच्या विचाराने आजचा ग्रामीण तरुण अनावश्यक सवयींमध्ये अडकलेला दिसतो. काही ठराविक बाबींचा वापर केल्याने आपण शहरी तरुणाप्रमाणे दिसू या गैरसमजूतीमधून असे प्रकार झाल्याचे दिसते. व्यसनाधीनता ही त्यापैकीच एक.

ज्या समाजात शहरी सुविधा अत्याधुनिक बनत आहेत तिथेच ग्रामीण भागातील सुविधादेखिल तितक्याच सक्षम असल्या पाहिजेत. आज शहरी माणूस चंद्रावर जाण्यास निघालेला असताना ग्रामीण माणूस खड्ड्यामध्ये अडखळला आहे. ग्रामीण भागात रस्ते, पाणी, वीज, रोजगार यांचा तुटवडा वाढतच चालला आहे. विजेच्या लपंडावात रॉकेलच्या दिव्याखाली अभ्यास करणारा व खड्ड्यामधून मार्ग शोधत शाळेपर्यंत मार्ग काढणारा ग्रामीण विद्यार्थी आजच्या स्पर्धेच्या युगात टिकू शकेल का? याचा विचार होणे गरजेचे आहे. शहरी व ग्रामीण भागातील अंतर दूर करून शहराप्रमाणे अत्याधुनिक सुविधा प्राप्त करून दिल्या तरच उद्याची ग्रामीण तरुणाई प्रगती करु शकेल. म्हणून,

''गड्या आपला गावच करूया भारी.''

अबोल

वाटत होते विचारावे
पण धाडस झाले नाही
स्वप्न साकारायचे होते
पण जाग च आली नाही
प्रेम भावनांना माझ्या मनात
लपवत ठेवत गेलो
हृदयातील तुझ्या स्मृतीला हळूवार जपत गेलो
भेटणे आता पुन्हा नाही
संपत आला तुझा सहवास
पण तुझ्याच आठवणीवर
चालू राहील माझा श्वास

विशाल पाटील
बी. एस्सी. भाग १

भारत २०२०

शरदचंद्र शंकर ...
बी. एस्सी ...

"पन्नास वर्षांच्या अविरत चिंतनातूनही मला प्रकाशकणांचे स्वरूप अजून उमजलेले नाही." असे म्हणणारे अल्बर्ट आईनस्टाईन आणि खरोखरच कॉलेजच्या वयामध्ये सर्वात जास्त शक्ती, कार्यक्षमता, बुध्दिमत्तेची झळाळी, उत्साह असणारी तरुण पिढी टिव्हीवरील मालिकेतील अफेअर्समध्ये मन गुंतून किंवा काहीही न करता ध्येय शून्य होऊन आयुष्य जगत आहेत. दुर्दैव आहे भारताचे, सुदैव भारतातील राजकारणाचं, भ्रष्ट व्यवस्थेचं आणि स्वतःचा विचार करणाऱ्या अप्पलपोटी जनतेचं !!!

"भव्य स्वप्ने पहा, स्वप्नांचा ध्यास घेतला की विचार स्फुरतात आणि विचाराच्या दिशेने कृती होते." असे सांगणारे माजी राष्ट्रपती डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम ज्यांनी स्वतः कृती केली आणि त्या रस्त्यावर भारतीय युवकांना जाण्यास प्रवृत्त केले. रामेश्वरम खेड्यातील एका गरीब नावाड्याचा मुलगा आपल्या जबरदस्त इच्छाशक्तीमुळे, अथक प्रयत्नाने, जिद्दीनं, आत्मविश्वासाने आणि परमेश्वरावरील श्रध्देनं विद्येची कास धरतो आणि भारताचा 'मिसाईल मॅन' होतो. भारताचा पहिला नागरिक म्हणून राष्ट्रपतीपदावर विराजमान होतो. उपलब्ध साधनसंपत्ती आणि नव्या तंत्रज्ञानानं आज भारत जागतिक स्पर्धेत मानानं उभा आहे. त्यामागे पंडित जवाहरलाल नेहरूंचा वैज्ञानिक दृष्टिकोन होता. नेहरूंचे हे स्वप्न साकार करायला सुरूवात डॉ. होमी भाभांनी केली. डॉ. साराभाईनी ते पूर्ण करण्याचा जणू विडाच उचलला आणि डॉ. कलाम यांनी व्यापक दृष्टी दिली. इ. सन २०२० पर्यंत किंवा जमल्यास त्याच्याही आधी प्रगत भारत उभा करण्याचे ध्येय भारतीय युवकांच्या समोर ठेवले. तसेच भारतीय नेत्यांनाही प्रगती करण्याची दिशा दिली.

भारत २०२० पर्यंत महासत्ता बनवणे हे केवळ हस्तिदंती मनोऱ्यात बसून वितारलेले मिथ्य स्वप्न नव्हे, पोकळ आशावादही नव्हे किंवा आकर्षक शब्दांची आतषबाजी करणेही नव्हे खरे तर ही शिक्षण, तंत्रज्ञान, विज्ञान, सरकारी प्रशासन, उद्योग, विविध प्रयोगशाळा इत्यादी अनेक क्षेत्रात वैशिष्ट्यपूर्ण काम करणाऱ्या तज्ञांचा या प्रकल्पात सहभाग होता. प्रत्यक्षाप्रत्यक्ष अंदाजे ... तज्ज्ञ प्रकल्पात सहभागी झाले होते. या सर्वांकडून ... माहितीचे, विचारांचे, अहवालांचे, प्रश्नांचे संस्थेतील ... आणि उपसमित्या यांनी परिशिलन करून एक अहवाल ... केला. आणि २ ऑगस्ट १९९६ रोजी माननीय प्रंतप्रधानांनी ... अहवाल प्रकाशित केला.

आज आपला देश इंग्रजांच्यापासून स्वतंत्र होऊन ५० ... होऊन गेली. परंतु हा देश स्वतंत्र होण्यासाठी राजगुरू, भगतसिंग, सुखदेव, विष्णू पिंगळे, जतिंद्रनाथ दास असे अनेक ... क्रांतीकारक; तारूण्यात आपल्या देशाच्या स्वातंत्र्यासाठी आपल्या ध्येयासाठी आणि आपल्या भारत मातेसाठी हसत हसत मृत्यूच्या स्वाधीन झाले. परंतु आत्ताचा युवा वर्ग जो देशाच्या ड्रायव्हिंग सिटवर बसला असला पाहिजे असे म्हणतात ते एकीकडे सगळ्यात मागच्या कोपऱ्यातील आरामदायक सिटवर बसून मजा लुटत आहे. पण या देशाचे जबाबदार नागरिक म्हणून आपलीही कर्तव्ये आहेत. प्रदुषण थांबवण्यासाठी योग्य उपाय करा. झाडे, जंगलाचे महत्व देशाला पटवून द्या. वैयक्तिक स्वार्थ पहाण्यासाठी सत्ता आणि खुर्चीसाठी पळापळ करणाऱ्या नेत्यांना त्यांची जागा दाखवून द्या. देशातले नव्हेतर एकाच देशातले पक्षापक्षातले संघर्ष थांबवा.

यामध्ये प्रत्येक व्यक्तीस नेता बनवून द्या. युवा शक्तीला दिशा दाखविता येणार नाही. पण युवा वर्गात आक्रमक ... असली पाहिजे. या सर्वांमध्ये आवश्यकता आहे, देशभक्तीची ... प्रामाणिकतेची, आत्मविश्वासाची आणि त्याग करण्याची ... ठेवण्याची. आज आपण ज्या देशांना समृद्ध - संपन्न पहात आहोत त्यांच्या आधीच्या पिढ्यांनी भरपूर कष्ट घेतले आहेत आणि त्याचीच फळे ते सध्या भोगत आहेत. याउलट आपण असा विचार करतो आम्ही आता काय वाईट जगतोय? ...

कोण लक्षात घेतं की, अशी भावनाच मुळी श्रीमंतांच्या घरी रजईवर लोळणाऱ्या कुत्र्यासारखी आहे.

बेरोजगारी, गरिबी, शिक्षण, लोकसंख्या अनेक समस्या आहेत. परंतु यांच्यावर मात करण्यासाठी आवश्यकता आहे, स्वतःवर विश्वास ठेवण्याची, आत्मविश्वासाने आणि समर्पित भावनेने, धैर्याने समोरच्या समस्यांना तोंड देण्याची. भारत महासत्ता होण्यासाठी काय कमी आहे? देशात साधन– संपत्ती अमाप आहे. लोकसंख्या तर जगातल्या देशाच्या तुलनेत दोन नंबरची आहे. आपल्यात अध्यात्म हे उपजत आहे. त्याची नव्या ज्ञान – विज्ञान – तंत्रज्ञानाशी आपण सांगड घालू शकतो. आपणही महासत्तेची वाट चोखाळू शकू. भारत २०२० साली महासत्ता अवश्य बनेल.

वयाच्या ८२व्या वर्षी नोबेल पारितोषिक विजेते सर सी. व्ही. रामन यांनी तरुण पदवीधरांना उद्देशून एक भाषण केले होते. त्यात त्यांनी सांगितले होते. तरुण मुलामुलींना मला सांगावेसे वाटते की, अजिबात निराश होऊ नका. समर्पित भावनेने, धैर्याने समोरच्या समस्यांना भिडले की यश पदरात पडते. आपल्या देशातील तरूणांची मनोवृत्ती, बुध्दी आणि प्रगत देशातील तरूणांची ट्यूटॉनिक, नॉर्डिक वा ॲग्लोसॅक्सन धर्तीची मनोवृत्ती एकाच ताकदीची आहे. आपण धैर्य आणि साहस यांत मात्र कमी पडतो. साहसी वृत्तीने माणूस कुठच्या कुठे जाऊन पोचू शकतो. आपण पराभूत आहोत, असा एक न्यूनगंड भारतीयांनी मनामध्ये उगाचच जोपासला आहे. या मनोवृत्तीचे सरळ उच्चाटन केले पाहिजे. विजयी वृत्ती हवी. स्वतःवर विश्वास हवा. आपल्याला उज्वल संस्कृतीचा वारसा लाभला आहे. त्यामुळे या जगात उच्च स्थान प्राप्त करणे हा आपला हक्क आहे. पराभूत मनोवृत्तीचा त्याग करून आपण अगम्य साहसवाद अंगी बाणवला तर आपण उज्वल भविष्याला खेचून आणू शकतो.

कुठल्यातरी उदात्त ध्येयासक्तीने पेटून उठलेले तरूण ही माझ्या मते कुठल्याही राष्ट्राची सर्वात मौल्यवान मालमत्ता आहे. तेव्हा तरूण मित्रांनो, विकसनशील असलेल्या आपल्या मायभूमीला विकसीत आणि प्रगल्भ करण्याच्या कामी आपण सर्वच लागू या. ही क्रांती दृश्य स्वरूपात येण्याआधी तिने आपल्या मनात जन्म घेऊन आपली मने चेतवली पाहिजेत, हे लक्षात घ्या, म्हणून महान त्या परमेश्वराकडे एकच मागणे की त्याने अशी संपत्ती द्यावी.

– आल्बर्ट आईनस्टाईन सारखी अपार कष्ट करण्याची जिद्द.

– डॉ. कलाम यांच्यासारखी जबरदस्त इच्छाशक्ती.

– थोर क्रांतीकारकांच्यासारखे देशप्रेम.

– सर सी. व्ही. रामन याच्यासारखी अंतःकरणातील उर्जा

मित्रांनो, अथांग आकाशाला गवसणी घालणाऱ्या गरूड पंखाचे सामर्थ्य तुमच्या लेखनीला लाभो, म्हणूनच सांगावेसे वाटते.

"उंच घे भरारी
दिशाची वान नाही.
आड येईल तुला
असे एक ही तुफान नाही."

●●●

तू आणि मी

माझे माझे असे काही, ते ते तुझे सर्व झाले
हाती हात, ओठी शब्द, काळीज तुला ओलीस दिले
देह तुझा श्वास माझा, तव ओठाने मी बोलत होतो
दोन वातीची एक ज्योत, असेच आपण जळत होतो
प्राजक्ताचे मन माझे, गंध तुझा घेऊन फुलत होतो
तुझ्यातच मी माझ्यातच मी, एकमेकाहून अलग नव्हतो
माझ्या पायी रूते काटा, अश्रू मात्र तुझ्या डोळा
परस्परासाठीच जन्मलो, समज झाला असा खुळा
तुझ्यातच असे पूर्ण विरघळून, माझा कुठे न मी अंश ठेवीला
प्रीतीच्या या डावात अखेरीस, फुलानेही दंश केला

श्रीरंग पाटील
बी. ए. भाग ३

साथ

कु. पूनम चंद्रकांत पाटील
बी. ए. भाग

खरं तर ! तो एका खेडगावातून गरीब घराण्यातून शहरात शिक्षण घेण्यासाठी आलेला एक हुशार तरुण होता. तो दिसायला सुंदर, सुशील असा होता. गोरा रंग, रेखीव शरीर, काळेभोर डोळे, भव्य ललाट, गालावर पडणारी नाजुकशी खळी, हवेच्या झोक्यावर झळकणारे केस असे कोणालाही मोहून टाकणारे त्याचे सौंदर्य होते. तसा नेहमी कॉलेजमध्ये व खेळात पहिला येणारा, प्रत्येकाच्या भावना समजावून घेणारा, विनोदी व ताऱ्यासारखा चमकत राहणारा 'सुरज' होता. माझा दादाही त्याच्या वर्गात शिकत होता. दोघे एकमेकाचे चांगले मित्र होते. अगदी दोघे एकमेकापासून दूर राहू शकत नव्हते.

प्रथम जेव्हा तो आमच्या घरी आला. त्यावेळी मी त्याच्यासमोर खुर्चीत पेपर वाचत होते. दादाचे तसे घरी रोजच मित्र येत असत म्हणून मी त्याच्याकडे लक्ष दिलेच नाही. पण हा दादाचा मित्र इतका शांत व गप्प बसला होता व घरातल्या प्रत्येक वस्तूकडे पहात त्याची स्तुती करत होता. नाहीतर दादाचे मित्र आले की नुसती कानात बोटे घालून बसायला लागते. म्हणून मी पेपरमधून तोंड बाहेर काढले व त्याच्याकडे पाहिले व पहातच बसले. त्याच्या तेजस्वी दृष्टीने मला मोहून टाकलं होतं. त्याच्या व्यक्तीमत्त्वानं मला जिंकून घेतलं होतं. त्याच्या ओठावरील स्मित हास्याने मला मोहीत केलं होतं. नजरेला नजर भिडली होती. त्या नजरेतून प्रेमाचे इशारे वाहत होते.

तेवढ्यात दादा पाणी घेऊन आला म्हणून मी तिथून उठले व खोलीत निघून गेले. थोड्यावेळाने दादाने घरातल्या मंडळींची ओळख दिली. त्याच्या सुंदर, रुबाबदार व्यक्तिमत्त्वामुळे त्याने घरातल्यांना सहज जिंकून घेतले. सुरज आता रोजच घरी येत होता. प्रत्येकजण त्याची स्तुती करत असे. पण मी आपणहून कधीही त्याच्यासमोर आले नव्हते. आम्ही दोघे एकमेकांना डोळे भरून पहात होतो. पण कधी बोलत नव्हतो. असे अनेक दिवस गेले. एक दिवस मी लवकर कॉलेजमधून घरी आले होते. घरी कोणीच नव्हते. मी चालल्यामुळे खूप दमले होते. मग फ्रेश होऊन हॉलमध्ये टेप लावून तेथेच झोपले. अचानक दार उघडून कोण आत आले म्हणून मी पटकन उठले पहाते तर काय सुरज माझ्यासमोर उभा होता. त्याला पहाताच माझ्या अंगातील शक्ती संपल्यासारखी वाटत होती. भितीने अंग कापत होते. तोंडातून एक शब्दही बाहेर पडेना, बस्स मान खाली घातली व आत निघाले. एवढ्यात तो म्हणाला, ''थांब ना '' त्याच्या आवाजाने मी जिथल्या तिथे थांबले. तो माझ्या जवळजवळ येत होता. त्याच्या पावलांच्या आवाजाने माझ्या हृदयाचे ठोके वाढत होते. तो माझ्यासमोर येऊन उभा राहिला. मी मान खाली घालून उभी होते. त्याने हळूच माझा हात हातात घेतला. व माझी मान दुसऱ्या हाताने वर केली. आम्ही दोघेही एकमेकांच्या डोळ्यात बघत होतो. तो काहीतरी सांगायचा प्रयत्न करीत होता. पण तेवढ्यात दारावरची बेल वाजली. माझा हात त्याच्या हातातून निसटला व मी आत गेले. सुरजने दार उघडले तर दारात दादा उभा होता. खूप दिवसांनी भेटल्यामुळे दोघेही आत येऊन गप्पा मारत होते. सूरजला येऊन खूप वेळ झाला होता. म्हणून निघून गेला होता व दादा दमल्यामुळे फ्रेश होण्यासाठी गेला.

दिवस निघून जात होते. उजाडलेला दिवस मावळत होता. सूरजने मला आपलं बनवलं होतं. दोघेही एकमेकांपासून दूर राहू शकत नव्हतो. आम्ही रोजच भेटायचो. आमच्या भेटण्याने तेथील वातावरण सुगंधमय होऊन जायचे त्याचा आवाज माझ्या कानात घुमत राहायचा. त्याच्या सहवासात एक एक तास सेकंदासारखा वाटायचा. वाटायचे तो क्षण कधीही येऊ नये की आम्ही दोघेही दूर होऊ. पण सूरजला गावी जाऊन आईला आधार द्यायचा होता. बहिणीचे लग्न थाटात करायचे होते. पण त्याची तब्येत सारखी बिघडत होती. मला वाटायचे अभ्यासाच्या तणावामुळे होत असेल. त्याची परीक्षा खूप जवळ आली होती. त्याला चांगल्या मार्कांने पास व्हायचे होते म्हणून

मी त्याला विशेष भेटण्याचे सोडून दिले. पण त्याला रोज चोरून पहायचे. परीक्षेच्या पहिल्या दिवशी सूरज सकाळी घरी आला. सगळ्यांचे आशीर्वाद व माझे बेस्टलक घेऊन निघून गेला. पाहता पाहता परीक्षाही संपली. दोघांनाही पेपर चांगले गेले. पण सूरज मात्र खूप बदलला होता. तो बारीक व अशक्त वाटत होता. पण काही विचारले तर उडवाउडवीची उत्तरे देत असे. त्यामुळे त्याच्याकडे कोणी सहसा लक्ष देत नसे. काही दिवसांनी परीक्षेचा निकाल लागला. सूरज महाराष्ट्रात प्रथम आला होता. तर दादा दुसरा. प्रत्येकाच्या तोंडात सूरजची स्तुती ऐकायला मिळत होती. शहरात त्याचा मोठा सत्कार केला. दुसऱ्या दिवशी सूरज पेढे घेऊन घरी आला. मी कॉलेजमधून आले नव्हते. त्यामुळे तो वाट बघून निघून गेला. मी घरी आल्यावर सूरज पेढे घेऊन आला होता असे समजले. मला खूप वाईट वाटले. माझी वाट पाहून रागाने गेला असेल. मी खूप निराश झाले. कशातच लक्ष लागेना म्हणून गॅलरीत येऊन उभी राहिले तर सूरज खाली रस्त्यावर उभा होता. त्याने एक छोटीशी चिठ्ठी वर टाकली व निघून गेला. त्याने मला संध्याकाळी ७ वाजता आपल्या खोलीवर बोलवले होते. एवढ्यात दादा ओरडत वरती आला. माझ्या हातात चिठ्ठी पाहून त्याचे डोळे रागाने लाल भडक झाले होते. माझे अंग भीतीने थरथर कापत होते. डोळ्यातून अश्रूच्या धारा वाहात होत्या. दादाने मग जरा हसरा चेहरा करून मला म्हणाला की, 'कुणाची चिठ्ठी'. माझ्या तोंडातून शब्दच फुटेना. 'घाबरू नकोस, काय सत्य आहे ते सांग'. ह्या अवस्थेत माझ्या थरथरत्या ओठातून शब्द बाहेर पडला, 'सूरज'. त्याचबरोबर दादाचा चेहरा प्रसन्न झाला व माझ्याजवळ येऊन माझा हात धरला व म्हणाला, 'अगं वेडे सूरजसारखा साथी मिळायला नशीब पाहिजे आणि ते तुला मिळाले हे तुझे भाग्यच आहे', असे ऐकल्यावर मी तर भांबावूनच गेले.

मी संध्याकाळी सूरजला भेटण्यासाठी गेले. त्यावेळी तो खिडकीच्या समोर उभा राहून दूर अस्ताला जाणाऱ्या सूर्याचे प्रतिबिंब आपल्या डोळ्यात सामावून घेत कोणत्यातरी विचारात मग्न होता. मला वाटत होते की, याला एकांतातून उठवू नये पण माझ्या पैजणांच्या आवाजाने त्याची एकाग्रता भंग पावली. त्याने चटकन मागे वळून पाहिले. त्याने मला बसण्यास सांगितले. खूप दिवसांनी भेटलो होतो. त्यामुळे बोलायला खूप काही होते पण त्याला बोलताना धाप लागत होती. मधून- मधून खोकलाही येत होता. पण आपल्याला काही झालेले नाही असे तो भासवत होता. आमचे बोलून झाल्यावर सूरज चहा आणण्यासाठी बाहेर गेला. तिथे अनेक प्रकारची पुस्तके होती. पण माझी नजर सूरजच्या डायरीवर गेली. मी ती घेऊन वाचत असताना त्यामध्ये 'मेडिकल रिपोर्ट' मिळाले. मला प्रथम आश्चर्य वाटले पण म्हणाले वाचून पहावे. मी रिपोर्ट उघडले तर पेशंटच्या नावापुढे सूरजचे नाव होते व डायग्नोसीस कॉलपुढे लिहीले होते 'ब्रेन ट्युमर'. माझ्या हातातली डायरी व रिपोर्ट खाली पडले. त्यासरशी माझ्या हृदयात जोराची कळ आली की मी तशीच खाली बसले. अंग घामाने चिंब झाले होते. डोळ्यातून अश्रूच्या धारा वाहू लागल्या. मनात अनेक प्रश्नांनी थैमान घातले होते. सूरजने आपल्यापासून का लपवून ठेवले? इतक्यात सूरज चहा घेऊन आला. माझी अवस्था बघून त्याला सर्वकाही समजले. त्याने चहा टेबलवर ठेवला व माझ्याजवळ आला आणि माझ्या डोळ्यातील अश्रू पुसू लागला व म्हणाला, श्वेता, मी आता तुझा राहिलो नाही. मी तुला माझी बनवू शकत नाही. माझी सर्व स्वप्ने अपूर्णच राहणार आहेत. आईची सेवा माझ्या नशिबी नाही. बहिणीचे लग्न मी पाहू शकत नाही. माझा जन्म झाला नसता तर बरं झालं असतं. निदान दुसऱ्यांना त्रास तर झाला नसता. माझ्या शिक्षणाचा काय उपयोग झाला. मी कुणालाच काही देऊ शकत नाही. त्याचे आघात करणारे शब्द माझ्या कानावर विजेसारखे तडकत होते. त्याचे बोलणे ऐकून इतके वाईट वाटले की त्याचा आवाज दाही दिशांना पसरत होता. त्याचवेळी त्याला चक्कर आली. तो कोसळणार इतक्यात मी त्याला सावरलं व त्याला बिछान्यावर झोपवले. मी घरी सगळ्यांना फोन करून इकडे बोलावून घेतले. सूरजला हॉस्पिटलमध्ये नेले. दादाने सूरजच्या आईला व बहिणीला बोलावून घेतले. त्याच्या आईने तर तिथे रडायला सुरुवात केली. त्यांना सूरजशिवाय कोणी नव्हते. सूरजला आता कोणीच वाचवू शकत नव्हते. सर्वजण त्याच्याभोवती जमा झाले होते. सर्वांच्याकडे सूरज डोळे भरून पहात होता. तो प्रत्येकाला धीर देत होता.

दादाला जवळ बोलावून, त्याने 'माझ्या बहिणीशी लग्न कर व आईला आधार दे', असे सांगितले. दादाने हुंदका आवरत त्याला वचन दिले सूरजने माझा हात आपल्या हातात घेऊन माझ्या हाताने आपल्या आसुसलेल्या ओठांचा स्पर्श केला व नकळत त्याच्या हातातून हात सुटला व त्याची मान एका कडेला पडली. मी एकदम ओरडले. सूरज खूप दूर निघून गेला होता. त्याला माघारी कोणीही आणू शकत नव्हते तो सर्वांना हवा होता. पण.......

सूरजच्या जाण्याने माझे जीवन अंधाराने भरलेल्या खोलीसारखे झाले. मी त्यातून सावरू शकत नव्हते. क्षणोक्षणी सूरजच्या आठवणी ताज्या करीत होत्या. रात्रंदिवस त्याच्या विचारात मग्न असायचे. त्याच्या आठवणींचा सहवास माझ्या सभोवती पसरला होता. त्याचा आवाज माझ्या एकांतलेला भुरळ घालायचा. सूरज जीवंत नाही हे सत्य मी आता स्वीकारू शकत नव्हते कारण माझा सूरज नेहमी माझ्याजवळ प्रकाशासारखा प्रखर असणाऱ्या आठवणी समवेत मला साथ देणार आहे......

•••

गुरू - शिष्य : एक अनमोल नातं

कु. विनायक लक्ष्मण खाडे
बी. ए. भाग ३

गुरू ईश्वर तात माय
गुरूविन जगी थोर काय....?

खरोखरच गुरूविषयी लिहिलेल्या दोन ओळी खूप काही सांगून जातात. गुरू हा केवळ 'गुरू' नसतो तर 'गुरू' या शब्दाभोवती माता, पिता, मित्र, मार्गदर्शक अशी कितीतरी नाती गुंफलेली असतात. विद्यार्थ्यांच्या या जीवनात प्रत्येक नात्याचं महत्त्व वेगळं आहे. माता ही मुलाची पहिली गुरू असते. हेच लहान मुल जेव्हा शाळेत जाऊ लागते तेव्हा गुरूला त्याला मातेचं प्रेम द्यावं लागतं. पित्याच्या जबाबदारीनं त्याच्याकडे लक्ष द्यावं लागतं. म्हणजेच घराच्या सुरक्षित छताखालून जेव्हा मूल शालेय विश्वात प्रवेश करतं तेव्हा त्या मुलाचे आई - वडील गुरु हेच असतात.

गुरूला मित्र नेहमीच संबोधलं जातं. या संबोधनातून विश्वासाचं नातं निर्माण होत असतं. गुरु आपल्या शिष्याला विश्वासात घेऊन मार्गदर्शन करीत असतो तर शिष्याचा गुरूवर विश्वास वाढत असतो. काही गोष्टी विश्वासानं आपण मित्राला सांगत असतो व मित्रही त्या विश्वासाला जागून मार्ग काढत असतो. खऱ्या गुरु-शिष्याचं नातं हे काहीसं असंच असावं लागतं.

ईश्वराच्या अस्तित्वाबद्दल भले कितीही वाद असले तरी 'गुरू' हा पृथ्वीतलावरील मानवाला भेटलेला ईश्वरच आहे. गुरूने दिलेले ज्ञान हे ईश्वरी वरापेक्षा निश्चितच कमी नसते. या नात्यामध्यें कोणतीही भिंत उभी न करता या नात्याचं पावित्र्य जपणं हेही तितकच महत्वाचं आहे.

•••

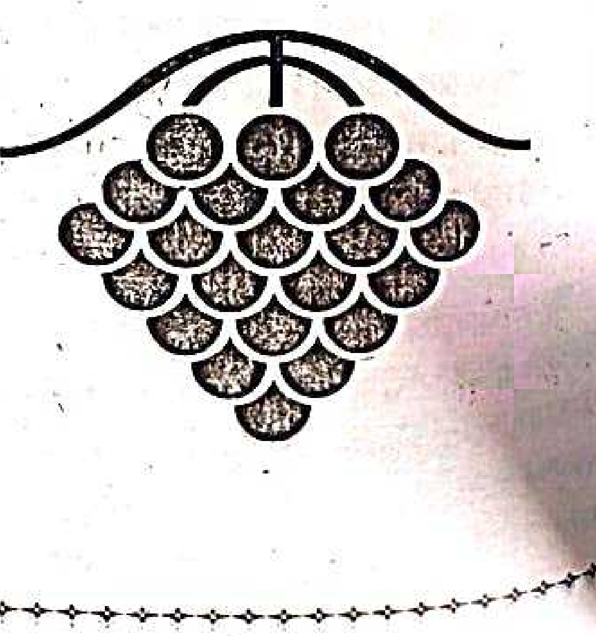

बंध - अनुबंध

कु. मेघाराणी पाटील
बी. ए. भाग ३

आज पटकन आवरून कॉलेजमध्ये जाण्याच्या घाईत होते. दिवसच तसा आनंदाचा होता. बऱ्याच वर्षांनी कॉलेजमध्ये 'गेट टूगेदर' आयोजित केला होता ना.... परत एकदा सर्व मैत्रिणी एकत्र भेटणार होतो.

कॉलेजची एक एक पायरी चढत असताना एक कागद समोर येऊन पडला. तो वर उचलून मी वाचण्यास सुरवात केली. परत एकदा कॉलेजच्या दिवसांची आठवण झाली. त्या कागदावर चार ओळी लिहिल्या होत्या. त्या अशा होत्या.....

आयुष्याच्या प्रत्येक पायरीवर
आपलं कुणीतरी असावं
प्रवेशाच्या पायरीवर आशीर्वाद देणारं
अडचणीत मार्ग दाखवणारं
कर्तृत्वाला दाद देणारं
यशाचं अभिनंदन करणारं
आणि आनंदात सहभागी होणारं....

महाविद्यालयीन जीवनात.... आयुष्याच्या ऐन उमेदीत..... प्रत्येकाच्या मनी हा भाव उमटत असतो खरं ना.... हे वयच अल्लड, अवखळ, भिरभिरणाऱ्या फुलपाखरासारखं असतं. उत्साहानं भरलेलं, काहीतरी करून दाखवण्याची उर्मी मनी बाळगणारं. यावेळी आपलं कुणीतरी असावं असं हमखास वाटतं ना?

जिला आपल्या मनातील गुपीत सांगू इच्छितो, जिच्याबरोबर सुख, आनंदाचे क्षण साजरे करतो, जिच्यासोबत कॉलेजमधील धमाल मौजमजा करायची असते. प्रत्येक टप्प्यावर तिची साथ महत्वाची वाटते, जिच्यासाठी बेंचची जागा राखून ठेवावीशी वाटते. भाव-भावनांच्या या हिंदोळ्यावर झुलत असताना खरी एक मैत्रिण भेटते. प्रारंभी ना ओळख ना पाळख पण दोघींची ध्येयं एकच. त्या स्वार्थविरहीत मार्गावरून मित्रत्वाच्या प्रवासाला सुरवात होते. महाविद्यालयीन जीवनात शिक्षण घेत असतानाच मैत्रीचं एक हळूवार जग अस्तित्वात येतं.

खरं सांगायचं तर 'मैत्री' एक अजब रसायन आहे. ते ज्याला चांगल्या पध्दतीने जपता येतं त्यालाच मैत्रीचं समृध्द जीवन जगता येतं. मैत्री कशी असावी? मित्र कसा असावा? याला कोणतीही व्याख्या किंवा मर्यादीत चौकट नाही. जितक्या व्यक्ती तितक्या प्रवृत्ती व व्यक्तीनुसार मैत्रीची व्याख्या बदलते. जिथं जात, धर्म, भेद, पैसा, वय आड येत नाही.

निरपेक्ष मनाने आणि प्रामाणिकपणाने केलेली मैत्री दीर्घकाळ टिकून राहते. अशा मैत्रीसाठी एक कविता सांगावीशी वाटते.

'जिथं वयाची बंधनं नसतात
गरीब - श्रीमंतीचा भेद नसतो
मात्र आपुलकीचा ओलावा
प्रेमाचा निरंतर झरा वहात असतो
तिथं मैत्री नावाची कस्तुरी असते.'

मैत्रीमध्ये केवळ प्रामाणिकपणा, प्रेम, त्याग, समर्पण, विश्वास, आपुलकी असली तर ती मैत्री श्रेष्ठ म्हणता येणार नाही. त्यामध्ये विश्वास, समर्पण इतकाच चुकीच्या वाटेने जाणाऱ्या आपल्या मित्राला खडसवणारा आणि त्याला योग्य मार्गावर आणणारा मित्र कितीतरी श्रेष्ठ होय.

'सुखात जरी नसलो तरी
दुःखात तुझ्या जवळ राहीन
उजेडात नसलो तरी
अंधारात तेवत राहीन'

असा भाव मनी बाळगून अडचणीतील मित्राला मदतीचा हात देणाऱ्या मित्राची आज कमतरता नाही. त्यांच्याबरोबर

घालायचं असेल तर आपणही मनानं मोठं असायला हवं.

मात्र हल्ली या पवित्र नात्याचा गैरफायदा घेणारीसुध्दा मंडळी आहेत. अशा मित्रापासून चार हात लांब रहायला हवं. कॉलेज जीवनात बरोबरी करणारे खूप भेटतील पण कमतरता असते ती बरोबर चालणाऱ्यांची, साथ देणाऱ्यांची.

या बदलत्या वातावरणात मित्र- मैत्रिणींनो मैत्रीच्या नात्याकडे संकुचित नजरेने पाहू नका. महाविद्यालयीन जीवन हा आयुष्य घडविणारा कालखंड आहे. तेथे व्यक्तीमत्व विकासाचे चौफेर धुमारे फुटणारे आहेत. मित्र-मैत्रिणींनो कॉलेज जीवन कडू- गोड अनुभव येणारच. एकमेकांच्यात चुरस, ईर्षा असा... मात्र त्यात गुरफटून राहू नका.

मैत्रिच्या भावविश्वात स्वतः फुलताना इतरांचेही आ... फुलविण्याला तुमचा हातभार लावा. तरच तुमची 'मैत्री' ... टिकणार एवढे खरे.....

महाराष्ट्र : स्पर्धा परीक्षांत मागे का?

विकास चौगु...

बी. ए. भाग ...

भारतातील महाराष्ट्र राज्य हे शैक्षणिक सामाजिक, आर्थिक आणि राजकीयदृष्ट्या पुढारलेले असताना स्पर्धा परीक्षेत अपेक्षित प्रमाणात यशस्वी होत नाही. वस्तूतः समृध्द महाराष्ट्रातील जास्तीत जास्त विद्यार्थी यशस्वी होणे अपेक्षित आहे. आतापर्यंतचा इतिहास पाहिला असता असे लक्षात येते, की उत्तर व दक्षिण भारतातील राज्ये महाराष्ट्राच्या अनेक पटीने पुढे आहेत. २००५-०६ या वर्षाचे उदाहरण घेतले तर असे लक्षात येते की, तामीळनाडू या राज्यातून २० विद्यार्थी आय. ए. एस. परीक्षेत उत्तीर्ण झाले. त्याचबरोबर राजस्थान, उत्तर प्रदेश, बिहार, पंजाब, हरियाणा ही राज्ये सुध्दा महाराष्ट्राच्या खूपच पुढे आहेत. गेल्या वर्षी महाराष्ट्रातून ९०पैकी फक्त सहाच विद्यार्थी या परीक्षेत उत्तीर्ण झाले आहेत. महाराष्ट्रासारख्या प्रगत राज्यातून जास्तीत जास्त विद्यार्थी आय. ए. एस. परीक्षेत पास होणे अत्यंत महत्त्वाचे आहे. २००६-०७ या वर्षात महाराष्ट्रातून बऱ्यापैकी विद्यार्थी या परीक्षेत पास झाले. कोल्हापूर जिल्ह्यातील एक विद्यार्थी मदन नागरगोजे हा गेल्याच परीक्षेत आय. ए. एस. उत्तीर्ण झाला आहे. आनंदाची गोष्ट म्हणजे आपल्याच भागातील के. एच. महाविद्यालय गारगोटी येथील क्रिडा शिक्षक प्राध्यापक नागरगोजे यांचे ते सुपुत्र होत. अब्दुललाट सारख्या खेडेगावातील व जिल्हा परिषदेच्या शाळेत शिकणारे ज्ञानेश्वर मुळे हे कोल्हापूर जिल्ह्यातील पहिले आय. ए. एस. परीक्षा उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी आहेत. महाराष्ट्राला सामाजिक सुधारणेचा व शैक्षणिक चळवळीचा वारसा लाभलेला असताना महाराष्ट्र आय. ए. एस. परीक्षेत मागे का? त्याची मिमांसा आपल्याला पुढीलप्रमाणे करता येईल.

१) जागरूकतेचा अभाव – महाराष्ट्रात विशेषतः ग्रामीण भागामध्ये आय. ए. एसच्या परीक्षेविषयी जागरूकता झालेली नाही असे दिसून येते. या परीक्षेविषयी जागरूकता निर्माण करण्याचे प्रयत्नही झालेले दिसत नाहीत. महाराष्ट्रातील ग्रामीण भागात शिक्षणाचे काय ध्येय आहे हेच अद्याप स्पष्ट नाही. विद्यार्थ्यांनी शिक्षण घ्यावे हे अपेक्षित असते. परंतु आपल्या ध्येयाविषयी अनभिज्ञता असते. शिक्षण झाल्यावर काहीतरी नोकरी हवी अशी अपेक्षा गृहीत धरली जाते. ज्या काही मोजक्या विद्यार्थ्यांमध्ये जागरूकता असते अशा जास्तीत जास्त विद्यार्थ्यांमध्ये डॉक्टर किंवा इंजिनिअर होण्याचे ध्येय निर्माण होते किंवा केले जाते. डॉक्टर किंवा इंजिनिअर होण्यामध्ये काही गैर नाही पण शासकीय सेवेमध्येसुध्दा चांगले करीअर होऊ शकते याविषयी कधी विचारच केलेला नसतो.

२) विद्यार्थ्यांमधील न्यूनगंड – सर्वात महत्त्वाचा मुद्दा म्हणजे ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांमध्ये न्यूनगंड असतो. आपण

मागासलेल्या व ग्रामीण भागातील असल्यामुळे आपल्यामध्ये शहरातील नामांकीत संस्थांमधून शिक्षण घेतलेल्या विद्यार्थ्यांशी स्पर्धा करण्याची कुवत नाही अशी समजूत असते. पण यामध्ये तथ्य नाही. ग्रामीण भागातून आलेले व जिल्हा परिषदेच्या शाळेतून शिक्षण घेतलेले अनेक विद्यार्थी आय. ए. एस. झालेले आहेत. उदा. ज्ञानेश्वर मुळे हे देखिल जि. प. च्या शाळेतून शिक्षण घेतलेले आहेत.

३) योग्य मार्गदर्शनाचा अभाव – महाराष्ट्रातील विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शनाचा अभाव प्रकर्षाने जाणवतो. अर्थात अभावाची पोकळी भरून काढण्यासाठी समाजातील उच्च शिक्षित व्यक्तीने, शिक्षकांनी, पालकांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करणे महत्त्वाचे आहे. त्याचबरोबर कोल्हापूर, पुणे, मुंबई या ठिकाणी असलेल्या अनेक स्पर्धा परीक्षेच्या केंद्राचे मार्गदर्शन उपयुक्त ठरेल.

महाराष्ट्रात प्रशासकीय सेवेशिवाय इतर अनेक मार्ग उपलब्ध असूनही त्याविषयी जास्त विचार होत नाही. राज्यात वैद्यकीय, औद्योगिक क्षेत्र, सॉफ्टवेअर कंपन्या व इतर मार्ग उपलब्ध असल्यामुळे डॉक्टर्स, इंजिनिअर्स या क्षेत्राकडे वळतात. तसेच पदवी परीक्षा उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी बी. एड्. करून किंवा पदव्युत्तर शिक्षण घेऊन शिक्षक किंवा व्याख्याता बनण्याचा प्रयत्न करतात. काही निवडक विद्यार्थी राज्य लोकसेवा आयोगाच्या माध्यमातून (एम. पी. एस. सी.) राज्यसेवेत जातात. अशा प्रकारे मुळातच आय. ए. एस.च्या परीक्षेस बसण्याचे प्रमाण कमी असते.

राज्य लोकसेवा आयोगाची परीक्षा देणारा विद्यार्थी 'आय. ए. एस.'च्या दृष्टीने क्वचितच विचार करतो. याचे मुख्य कारण म्हणजे राज्य व केंद्राच्या अभ्यासक्रमामध्ये व स्वरूपामध्ये भिन्नता जाणवते. मात्र इतर राज्यामध्ये दोन्ही परीक्षेचा अभ्यासक्रम सारखाच असतो. त्याचा बऱ्याच अंशी त्या विद्यार्थ्यांना फायदा होतो. परंतु अभ्यासक्रम सारखा जरी नसला तरी त्याचा फायदा निश्चितच होऊ शकतो. एम. पी. एस. सी.चा अभ्यास करतानाच 'आय. ए. एस.'च्या परीक्षेत पास झालेले अनेक विद्यार्थी आपणास पहावयास मिळतात.

४) नियोजन व व्यूहरचनेचा अभाव – नियोजन व व्यूहरचनेचा अभाव असतानाही बरेच विद्यार्थी मागील काही वर्षात 'आय. ए. एस.'साठी प्रयत्न करताना दिसतात. परंतु महाराष्ट्रातील विद्यार्थ्यांचे उत्तीर्ण होण्याचे प्रमाण कमीच आहे. याचे मुख्य कारण मेहनतीची कमतरता नव्हे परंतु नियोजनबध्द अभ्यासाचा अभाव होय. महाराष्ट्रातील विद्यार्थी खूप मेहनत घेतात. परंतु ही मेहनत ढोर मेहनत असते. स्पर्धा परीक्षेला ढोर मेहनत नव्हे तर योजनाबध्द अभ्यासाला व व्यूहरचनेला जास्त महत्व असते. येथेच महाराष्ट्रातील विद्यार्थी मागे पडतात. महाराष्ट्रामध्ये बहुतांशी महाविद्यालयामध्ये परीक्षेची उत्तरे कशी लिहावीत याविषयी कधीही अभ्यास अथवा चर्चा होत नाही. पण विद्यार्थी शक्य असेल तेवढी माहिती मिळवून भर देतात. स्पर्धा परीक्षेतसुध्दा हाच दृष्टिकोन ठेवल्यास यश मिळत नाही. हे बदलणे गरजेचे आहे.

५) पालकांचा कमकुवतपणा – आय. ए. एस.च्या परीक्षेची तयारी करण्यासाठी विद्यार्थ्यांना त्यांच्या पालकांचा पाठिंबा असणे खूप महत्त्वाचे आहे. पाठिंबा फक्त आर्थिकदृष्ट्या नव्हे तर सामाजिक व मानसिकदृष्ट्या तेवढाच महत्त्वाचा असतो. तसेच आपला पाल्य ताबडतोब यशस्वी होईल याचा अट्टाहास धरणे चुकीचे आहे. कारण ही स्पर्धा परीक्षा आहे. आपल्या पाल्यांना थोडावेळ (किमान २ ते ३ वर्षे) देणे आवश्यक आहे. यामध्येदेखील राज्यातील पालक कमी पडताना दिसतात.

महाराष्ट्रातील विद्यार्थी व पालक 'आय. ए. एस.' व इतर करीअर्स परीपूरक (Complementry) न समजता विरूध्द समजतात हा गैरसमज आहे. आपण डॉक्टर्स, इंजिनिअर्स, प्राध्यापकसारखे अध्ययन करूनही 'आय. ए. एस.' होऊ शकतो. या सर्व शाखांचा 'आय. ए. एस.'च्या परीक्षेमध्ये उपयोग होतो. महाराष्ट्रातील सर्व विद्यार्थ्यांनी खूप मेहनत करण्याची तयारी, जिद्द, चिकाटी व आत्मविश्वासाच्या जोरावर 'आय. ए. एस.' विरूध्द इतर करीअर्स असा विचार न करता 'आय. ए. एस.' व इतर करीअर्स असा विचार केल्यास त्यांना नक्कीच यश मिळेल मग चला आपल्याला 'आय. ए. एस.' व्हायचे आहे तर लागू अभ्यासाला. सर्वांना शुभेच्छा !

●●●

आळस हा मोठा रोग

कु. सुरेखा भोईट
बी. ए. भाग

आज जगात विविध प्रकारचे रोग थैमान घालत आहेत. जगाची लोकसंख्या जशी वाढत जात आहे तसतसे रोगही वाढत आहेत. मलेरीया, विषमज्वर, पटकी हे जुने रोग. आता डेंगू, कर्करोग, एडस् असे नवीन रोग. या रोगांनी त्रस्त झालेले काय कमी लोक आहेत का? या रोगावर मात करण्यासाठी नवनवीन औषधांचाही शोध लागतो आहे. पण वैज्ञानिकांना आळस या रोगावर अजूनही रामबाण औषध सापडलेले नाही.

आळस हा माणसाचा सर्वात मोठा शत्रू आहे. तो विकासाच्या मार्गातला सर्वात मोठा अडथळा आहे. ज्या माणसाला आळस जडला त्या माणसाचा पूर्ण विनाश होतोच. पण त्यांच्या संपर्कात, त्याच्यावर अवलंबून असलेल्यांचाही तो विकास अडवतो नी विनाश घडवतो. म्हणूनच

'आलस्य रोगची बहू तयाचा ।
प्रभाव आहे अती तीव्रतेचा ।
हा सर्व शक्तीस हरून नेतो ।
मनुष्य याने अती दीन होतो ॥

आळसामुळे आलेले भाग्यही पाठ फिरवते. सर्वत्र आपला अपमान होतो. मनुष्याला दीनपणे, केविलवाणे जीवन जगावे लागते. त्यात कसला आला पुरुषार्थ? जो सतत उद्योग करतो, कामात स्वतःला गुंतवून घेतो, तो तर स्वतःची प्रगती करतोच पण आपल्या बरोबरच्याचीही प्रगती करतो. सतत उद्योग नि श्रम यामुळे टळतो अनर्थ. वेळ न दवडल्यामुळे धनही येते. धनप्राप्तीमुळे सौख्य – समाधानही लाभते. आळसामुळे नाही मिळत 'अर्थ' मग होतो सारा 'अनर्थ'.

म्हणूनच आपल्या आयुष्यात प्रगतीचा, आनंदाचा नि यशाचा वसंत फुलायला हवा असे वाटत असेल तर आळसाला जवळ करून भागणार नाही, दूर ठेवणेच योग्य आहे. दीर्घोद्योग हाच पुरुषार्थ हे विसरून चालणार नाही.

●●●

'शेवटचा तो शेतकरी' : असं का?

प्रमोद श्रीपती पाटील
बी. ए. भाग २

महात्मा फुले यांनी १८८३ मध्ये 'शेतकऱ्याचा आसूड' हा तत्कालीन शेतकऱ्यांच्या दयनीय स्थितीवर ग्रंथ लिहिला होता आणि आज स्वातंत्र्यानंतरच्या ६०व्या वर्षातील त्याच शेतकऱ्याचे वारसदार असणारे बहुसंख्य शेतकरी, मुठभर राजकारणी, कारखानदार व रक्षणकर्ते पोलिस यांच्या आसूडाने (चाबूकाने) आतून व बाहेरून सोलून निघत आहेत. अक्षरशः काही ठिकाणी फोडून काढलं जात आहे. भारताच्या अर्थव्यवस्थेचा कणा मानल्या गेलेल्या शेतकऱ्यांवर लोकशाहीतील सहकाराची अशी कटू फळे मिळायला लागल्यावर का त्यांचं पित्त खवळू नये? का त्यानं हातात उसाचं खोडवं घेऊ नये? अहो, सृष्टीचा नियमच आहे, दम असलेली एखादी वस्तू खाली दाबली असता कधी ना कधी वर उफाळून येणारच !

जोडधंदा म्हणून दुय्यम स्थान दिलेल्या दूध धंद्याकडे शेतकरी आशेने पाहू लागला होता. पण त्याच दुधाच्या माफक दरासाठी त्याला हे 'अमृत' रस्त्यांवर ओतण्याची वेळ आली! उसाची कांडं कारखान्याला 'रद्दीच्या' दरानं घालण्याची वेळ आणलीय

...णारी आणि थोडकं की काय म्हणून ठरलेला करार पाळला नाही (१२८०रु. भा) हे अप्रत्यक्षपणे झालेल्या जखमेवर ...मीठ चिरडून टाकलं ! शासनाला नमतं घ्यायला लावण्याकरीता, ...मागण्या मान्य करण्यासाठी शेतकऱ्याला लोकशाहीत ही डोकी ...फोडून घ्यायला लागतात. मग प्रश्न पडतो, ही लोकशाही की ...ठोकशाही? शेतातला माल अडत्याशिवाय खपत नाही. शेतकऱ्याच्या असहाय्यतेवर अडते, व्यापारी दलाल आपली पोळी ...त्याच्या सव्वा दरानं भाजून घेत आहेत. अशा परिस्थितीत भारताचा विकास दर २०,०००चा टप्पा ओलांडणाऱ्या ...निर्देशांकावर मोजायचा की दयनीय शेतकऱ्याच्या असहाय्यतेच्या ...पायावर?

शेतकऱ्यांच्या पोरांनो, राजकारणी, कारखानदार, अडते, व्यापारी आज कुणालाही लाजत नाहीत ! त्या सर्वांच्या संघटना, दले, पार्ट्या, पक्ष, एकी इ. ७० टक्के इतका शेतकरी वर्ग असणाऱ्या देशात 'शेतकरी संघटनेला' फिकी पाडत आहेत. शेतकऱ्याची एकी हे घटक हाणून पाडत आहेत. ही परिस्थिती बदलायची असेल तर सत्तर टक्के शेतकरी असणाऱ्या या देशातील प्रत्येक शेतकरी पहिल्यांदा आतून बाहेरून बदलायला हवा. सुज्ञ म्हणण्याइतपत त्याला शहाणा, समंजस, जाणकार केला पाहिजे. अज्ञान, अज्ञान आणि अज्ञानच हे शेतकऱ्याची पिळवणूक करणाऱ्यांचे खरे भांडवल आहे. राजकारण्यांच्या, सत्ताधाऱ्यांच्या प्रत्येक बोलण्यावर, कृतीवर शेतकऱ्याला दूरदृष्टी आली पाहिजे. त्याशिवाय प्रत्येक शेतकऱ्यात असणारी राजकीय नेत्यांची, पुढाऱ्यांची खुशामत, पाठराखण, जय बोलो किधर भी चलो म्हणण्याची वृत्ती गाडली पाहिजे. त्यानेच शेतकरी सत्तेसमोर मिंधा ठरतो आहे. स्वाभिमान विकला जातो आहे. आपला स्वाभिमान जपणे हाच एकमेव उपाय आजघडीला उपलब्ध आहे आणि हे घडले तरच पुढील योग्य गोष्टी आपसूकच होतातच. महात्मा फुले यांनी १९व्या शतकातील पारतंत्र्यांतील शेतकऱ्यांना सांगितलेला आसूड (चाबूक) हा आपल्याच अंगावर मारून क्लेश करण्याकरता नाही. तर तो तुमच्या पिळवणूक कर्त्यांना फोडून काढण्यांकरीता वापरला पाहिजे.

ऊसी ऊसादराचा व दूध दराचा प्रश्न टोकाच्या भूमिकेकडे जाऊ पहात असतानाच शासनाची तटस्थता, कारखानदारांचा पळपुटेपणा तर समस्त उत्पादक शेतकऱ्यांची व्याकुळता व आक्रमकता प्रकर्षाने समोर येत आहे. शासनाच्या व साखरसम्राटांच्या या भूमिकेमुळे परस्परांतील विश्वासार्हता कमी होत आहे. गेल्या वर्षाच्या गळीतास करारानुसार ठरलेला ऊसाचा आश्वासक दर देण्यास एखादं दुसरा अपवाद सोडल्यास सर्वच कारखान्यांना अपयश आले आहे. अशा परिस्थितीत चालू गळीत हंगामात सुरुवातीस बहुतांशी कारखानदारांनी दर जाहीर करण्याचं धारीष्ठ दाखवलं नाही. अर्थातच ज्या ठिकाणी आश्वासक संभाव्य दर जाहीर करण्याचे धाडस कारखानदार करू शकत नाहीत. जिथे शासन ऊसाला 'हमी भाव' देईल अशी कल्पनाही अशक्य वाटते. दुसऱ्या बाजूला दूध दराचा प्रश्न जोर धरत असताना मुख्यमंत्र्यांची टोलवाटोलवीची उत्तरे शासनाची वरवरची भूमिका स्पष्ट करते. जिल्हा दूध संघाच्या निवडणूकीत दूधसम्राटांची सामान्य दूध उत्पादकाला खीजगणतीतही न धरता 'लाख'मोलाच्या ठरावावर लक्ष केंद्रीत करते. उलटपक्षी प्रत्येक जिल्ह्याचे संघ दूध दराच्या मुद्यापेक्षा 'ठरावाचा' दर ठरविण्यात वर्षानुवर्षे 'प्रगतीपथावर' आहे.

अशा परिस्थितीत शेतकऱ्यांचा उद्रेक उफाळून न येईल तरच नवल ! ही आंदोलने, होणारा विध्वंस रोखायचा असेल तर शेतकऱ्याला पहिल्यांदा विश्वासात घेऊन कारखानदार दूधसंघ व शासन यांनी आपापल्या पातळीवर उघड व स्पष्ट कारभार करणे गरजेचे आहे. दोघांच्यातील सहसंबंध वाढेल असे विश्वासार्ह धोरण आवश्यक आहे. मोठ्या प्रमाणातील भ्रष्टचार हाच या आंदोलनामागील कारणीभूत घटक ठरतो आहे असे म्हटले तर वावगे ठरू नये. शेतकरी व व्यवस्था यांच्यातील विश्वास वाढला तरच शेतकरीसुध्दा आत्मविश्वासाने कामाला लागेल आणि भारतीय अर्थव्यवस्था अधिक बळकट होईल.

●●●

जात, वर्ग आणि परिवर्तनाचा लढा

कृष्णात पाटील
बी. ए. भाग २

इंग्लंडसारख्या देशातील मुठभर लोकांनी व्यापाराच्या निमित्ताने हिंदुस्थानात येऊन कोट्यावधी लोकसंख्येच्या या बलाढ्य देशावर (आजचा भारत, पाकिस्तान व बांगला देश) दीडशे वर्ष राज्य केले. याचे महत्वाचे कारण म्हणजे इथे असलेली विषमता. मग ती धार्मिक, सामाजिक किंवा आर्थिक असो इंग्रजांनी इथे राज्य करण्यापूर्वी देश किंवा राष्ट्र म्हणून अस्तित्वातच नव्हता. आज जे काही पाक, भारत ही राष्ट्रे अस्तित्वात आहेत ती ब्रिटीशांनी स्वतःच्या राज्यकारभारासाठी केलेल्या व्यवस्थेमुळेच होय.

आजही आपल्या भारतात विषमतेचे गंभीर स्वरूप प्रखरतेने जाणवते. हिंदूमधील जातीव्यवस्थेचा विचार करायचा झाल्यास हजारो जाती व त्यांच्या पोटजाती या धर्मामध्ये असलेल्या पहायला मिळतात. असे अनेक धर्म भारतात आहेत. प्रत्येक धर्मातील जाती वेगळ्या. यांच्यातील उच्च निचतेचे प्रकार आजही सुरळीतपणे अस्तित्वात आहेत. प्रत्येक जात आपली स्वतंत्र संस्कृती, नीतीनियम जपत आहेत ही झाली सामाजीक विषमता. अशीच विषमता आर्थिक क्षेत्रातही आहे. यामध्ये गरीब व श्रीमंत हे दोन वर्ग. यातील गरीब हा अत्यंत गरीब होतो. तर श्रीमंत अतिश्रीमंत होतो. ही विषमता अशीच वाढते. स्त्री व पुरूष या वर्गातील विषमताही आपले स्वतंत्र अस्तित्व टिकवून आहे. देशाला स्वातंत्र्य मिळून साठ वर्षे होऊनही महिलांसाठी ३३ टक्केसुध्दा आरक्षण मिळत नाही ही अत्यंत दुर्दैवी बाब आहे. स्त्री आणि पुरूष ही मानवाचीच रूपे आहेत मग दोघांनाही समान अधिकार का नाहीत?

जगातील सर्व मानव जात ही एकच आहे. असे असताना सर्वांचा एकच धर्म (मानवता) का असू शकत नाही? प्रत्येकाचा धर्म वेगळा, जात वेगळी, संस्कृती वेगळी. संस्कृतीचा विचार केल्यास हवामान, भौगोलिक परिस्थिती यानुसार विविधता असू शकते. पण धर्मासाठी, जातीसाठी किती दिवस भांडत राहणार हा अत्यंत महत्वाचा प्रश्न आहे. जन्माला येणाऱ्या प्रत्येकाला जगण्याचा समान अधिकार आहे. परंतु आपल्या शक्तीची गुणवत्ता, पात्रता व श्रेष्ठता ही त्याची जात, धर्म, लिंग यावरूनच ठरते. आजही खैरलांजीसारख्या घटना घडून जातीयतेचा कलंक अधिकच दृढ होतो. मग अशा विषयांचे राजकारण करून संधीसाधू आपले हित साधतात.

या सर्व विषमतेच्या भिंती फोडून आपला भारत खऱ्या अर्थाने बलशाली महासत्ता बनवायचा असेल तर माणसाने माणसाशी माणसासारखे वागायला हवे. थोडक्यात मानवतानाही दृष्टीकोनातून विचार करायला हवा. हे परिवर्तन घडविण्यासाठी सर्वसामान्य जनतेनेच सर्व भेद विसरून तीव्र लढा उभारण्याची गरज आहे. हे शक्य झाल्यास जात, वर्ग आणि परिवर्तनाचा लढा यशस्वी झाला असे अभिमानाने सांगता येईल.

●●●

प्रेम.....

प्रेम हा शब्द ऐकताच हृदयातून जणू आनंदाचा स्फोटच होतो. प्रेम हे एक अडीच अक्षरी अतूट, प्रेमळ बंधन आहे. प्रत्येक मनुष्याच्या मनात कोठेना कोठे प्रेमाने वास्तव केलेलेच असते. काहीजण ते उघडपणे करून दाखवतात. तर काही मनुष्य धाडस करण्यास घाबरतात. प्रेम हे काही पाप नाही. माझ्यामते आयुष्यात एकदातरी प्रेम करून पाहिले पाहिजे. प्रेमामुळे दोन जीव एकत्र येतात. प्रेम म्हणजे चांदण्यासारखं शुभ्र व सूर्यासारखं तेजस्व आणि गुलाबासारखं प्रेमळ असते. 'Modern Love' हे काही प्रेम नव्हे तर नुसता दिखावा आहे. प्रेम करा पण प्रेमाचा अपमान करू नका. प्रेम करा पण ते निभवायला शिका, निभवायला शिका......

कु. प्रियांका पांडुरंग पाटील
बी. ए. भाग २

अमेरिकेची कुटनीती

रविंद्र आनंदा पाटील
बी. ए. भाग २

भारताचे माजी राष्ट्रपती डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम यांनी आपणास अशी आशा दाखवली आहे की, २०२० साली भारत महासत्ता बनवायचा असेल तर आपण सर्व भारतीयांनी मिळून त्यासाठी प्रयत्न करायला हवा. आज जगाचा विचार केल्यास अमेरिका ही सर्वात मोठी महासत्ता आहे. अमेरिकेने आपल्या आर्थिक व तंत्रज्ञानाच्या सामर्थ्यावर संपूर्ण जगावरती वर्चस्व ठेवले आहे. तसेच भविष्यात आपल्या जगावरचा प्रभाव असाच असावा यासाठी प्रयत्न करत आहेत.

आजपर्यंतच्या इतिहासामध्ये अमेरिकेने आपल्या भूमीवरती एकही युध्द खेळले नाही. दोन्ही महायुध्दांमध्ये त्यांना कोणत्याही प्रकारचे आर्थिक नुकसान झाले नाही. दुसऱ्या महायुध्दानंतर कोणत्याही देशामध्ये संपूर्ण जगाची सत्ता आपल्या हातामध्ये घेण्याची ताकद नव्हती त्यावेळी अमेरिका हा एकमेव देश असा होता ज्याने जगाचे नेतृत्व करावयाचे ठरवले. मात्र सोव्हिएत रशिया व अमेरिका यांचे काही वर्षे शीतयुध्द झाले. मात्र रशियाने माघार घेतली. तेव्हापासून अमेरिकेच्या हातामध्ये जगाचे नेतृत्व गेले. चीन, भारत, जपान, रशिया यासारखे देश महासत्ता बनण्याच्यादृष्टीने पावले टाकत आहेत. परंतु अमेरिका त्यांच्यापासून खूप पुढे गेलेली आहे. अमेरिकेने आपले वर्चस्व राखण्यासाठी साम, दाम, दंड, भेद या सर्व मार्गांचा वापर केला. इराक व इराणमधून काही प्रमाणात विरोध होताच अमेरिकेचे अध्यक्ष जॉर्ज बुश यांनी त्यांच्यावर लष्करी कारवाई केली. इराकचा हुकूमशहा सद्दाम हुसेन यांना फाशी देण्यात आली. यावरूनच अमेरिकेची पावले ओळखता येतात.

भविष्यामध्ये आपणास कोणी विरोध करू नये म्हणून त्यांनी आत्तापासूनच मोठ- मोठी शस्त्रे तयार करण्यावर भर दिला आहे. त्यांनी जगातील सर्वात मोठा अणुबॉंब (Mother of all bombs) तयार केला. विकसनशील देशांना आर्थिक सहाय्य करून त्यांना आपल्या अधिपत्याखाली ठेवले जात आहे. वेगवेगळे कायदे व करार करून इतर देशांच्यावर बंधने आणण्यात येत आहेत. उपलब्ध असलेल्या संपत्तीवर ते आपले जीवनमान खूप वर्षे टिकवू शकतात. अमेरिकेच्या अशा नीतीमुळे अनेक देश त्याच्या अधिपत्याखाली आहेत तर काही अप्रत्यक्षरित्या त्यांना विरोध करतात.

२००८ या सालामध्ये प्रवेश करताच काही हुकूमशाही राष्ट्रांनी लोकशाहीचा पुरस्कार केला. यावरून जगाला शांतता हवी आहे असे वाटत असले तरी खरी परिस्थिती वेगळीच आहे. रशिया, चीन, जपान यासारखी राष्ट्रे अप्रत्यक्षरित्या अमेरिकेस विरोध करतात. रशियाने यांच्या 'मदर ऑफ ऑल बॉम्ब'पेक्षा चारपटीने मोठा 'फादर ऑफ ऑल बॉम्ब' तयार केला आहे. यावरून त्याच्यामध्ये असणारी शस्त्रास्त्र व अणुचाचण्या स्पर्धा पाहिली असता तिसरे महायुध्द होण्याची दाट शक्यता मानली जात आहे. चीनही महासत्ता होण्यासाठी अमेरिकेच्या चुरशीने सुधारणा करत आहे. या सर्वांच्यामध्ये 'युनो' आंतरराष्ट्रीय संघटनेची भूमिका महत्वाची आहे. या संघटनेचे वर्चस्व जोपर्यंत जगावरती आहे तोपर्यंत तिसरे महायुध्द दूर आहे. अन्यथा जगाचा विनाश अटळ आहे.

●●●

जीवनाचे मूलमंत्र

१) जगायचे आणि इतरांना जगायला शिकवायचे ही जीवनाची सरळ प्रेरणा आहे.

२) आपल्या प्रत्येकाचे जीवन हे अनमोल आहे त्याची तुलना कधीही मृत्यूशी करू नये.

३) झोपलेल्या सिंहाच्या तोंडांत श्वापदे काही आपोआप येऊन पडत नाहीत ती त्याला मारूनच मिळतात. कारण आळसाने काही मिळत नसते.

४) आपण कोणतेही कार्य करत असताना जणू ते अखेरचं आहे अशा भावनेने पार पाडा.

५) जीवनात दुःखाची दरी ओलांडल्याशिवाय सुखाची पर्वतावरील हिरवळ कशी दिसणार?

६) जो स्वाभीमानी व पराक्रमी असतो तो कधीही देवाची उपासना करत बसत नाही.

७) जीवनात सत्य हे लाकडी ठोकळ्यासारखे असते कितीही व केव्हाही आत ढकलले तरी ते लगेच वर येऊन तरंगू लागते.

८) जीवनातल्या खाचखळग्यातल्या वाटेने जाताना तुमच्या जवळ शिक्षण, प्रयत्न आणि विश्वास या तीन गोष्टींची आवश्यकता असते.

९) जीवनातील तीन महत्वाच्या व्यक्ती - एक जिने आपल्याला पृथ्वी दाखवली ती आई. दुसरे पुज्य वडील आणि तिसरी प्रिय मित्र. यांना कधीही विसरू नये.

१०) जीवन जगणे ही एक तडजोड आहे. कधी सुखाशी, कधी दुःखाशी खेळण्याची. कारण पत्यांच्या खेळात मनासारखी पाने मिळाली नाहीत म्हणून कोणी डाव उधळून टाकतो का?

सुशांत जयवंत पाटील

बी. एस्सी. भाग १

प्रेमा तुझा रंग कसा?

प्रेम म्हणजे ती, प्रेम म्हणजे ईश्वर, प्रेम म्हणजे सर्वस्व, प्रेम म्हणजे त्याग, प्रेम म्हणजे विश्वास, प्रेम म्हणजे धोका, प्रेम म्हणजे डोक्याला ताप.

प्रत्येकजण स्वतःच्या अनुभवातून प्रेमाची व्याख्या करत असतो आणि काळानुसार बदलत राहतो. या समाजारुपी जगामध्ये प्रत्येकाने कोणावर तरी प्रेम केलं असेलच.... ज्याप्रमाणे मीही केलं. प्रेमात पडण्यासाठी वेळेचे किंवा वयाचे त्याचप्रमाणे काळाचे बंधन नसते. दोघांच्या 'फ्रिक्वेन्सिज' मॅच झाल्या, दोघांचीही ओळख झाली, सहवास वाढला की आपोआपच एकमेकांवरील प्रेम वाढत जाऊन त्याच्यासाठी अधिकाधिक वेळ बाजूला काढून ठेवला जातो. प्रेम हे एक असं नातं आहे की, त्यामध्ये जात, पात, रूढी, परंपरा, धर्म, उच्च - नीच असा भेदभाव मुळात नसतो. कारण प्रेम हे कुणाचं कुणावरही बसतं. त्याचप्रमाणे प्रेमामध्ये स्वीकार करणाऱ्याने व व्यक्त करणाऱ्याने नीट विचार करूनच प्रेमाच्या डोहात पाऊल टाकलं पाहिजे.

प्रेम हे प्राजक्ताच्या फुलासारखे असावे. पौर्णिमेच्या शीतल चांदण्यासारखे असावे. प्रेमामध्ये चांगली भावना असावी. प्रेमाचं नातं अतूट होण्यासाठी आपण कोणत्याही मनावर बळजबरी करू नये. प्रेमाच्या आधारासाठी दोघांच्याही मनातील भावना एक असावी लागते.

संदीप शिवाजी फराकटे

बी. ए. भाग ३

तारुण्याच्या वाटेवर....

प्रत्येकाने आयुष्यात एकदातरी प्रेम करून पहावे. प्रेमाची अद्‌भूत जादू काय असते हे नक्कीच जाणून घ्यावं, प्रेमात एकदातरी वर्षेच्या मयुरासारखं बहरावं. संपूर्ण पिसारा फुलवून धुंद होऊन नाचावं. खळखळून हसावं. विरहात भरभरून रहावं. पण....

प्रत्येकानं आयुष्यात एकदा तरी प्रेम करून पहावं ! प्रेमात एकदातरी कडक उन्हात चालून पहावं. मुसळधार पावसातही

भिजून पहावं, तहानभूक, वेळकाळ याचं भान विसरून जगावं ! पण..... प्रत्येकाने आयुष्यात एकदातरी प्रेम करून पहावं. वादळ वाऱ्यातही हातात हात धरून पुढे जात रहावं. वेदनांना उराशी कवटाळून उत्साहाने जगावं. प्रेमाचं नातं स्नेहाच्या, विश्वासाच्या धाग्यांनी घडवावं. पण..... प्रत्येकानं आयुष्यात एकदातरी प्रेम करून पहावं ! जर तरूण रहायचं असेल तर प्रेम करत रहावं. नाहीतर चिरायु होऊनही कणकण मरत रहावं. पण..... प्रत्येकानं आयुष्यात एकदातरी प्रेम करून पहावं ! पण..... नुसतंच प्रेम करून पाहू नये तर शेवटपर्यंत प्रेम निभावायलाही शिकावं, प्रेम निभावायलाही शिकावं......

सचिन अरूण खाडे

बी. एस्सी. भाग २

मसालेदार पत्र

प्रिय जायफळ भाऊ व दालचिनी ताई,

नारळ दादांचा नमस्कार वि. वि.

आता पत्र लिहिण्यास कारण की, बदामकाका यांना आनंदाची बातमी म्हणजे जीरे यांची सुकन्या शहाजीरे हिचे लग्न मिरे यांचे सुपुत्र लवंगकुमार यांच्याशी ठरले आहे.

मिरचीला शाळेत घातले आहे व मोहरी अजून लहान आहे. तसेच मनुका आजारी आहे. शेजारचे डॉ. बडिशेपकाका व खसखस यांच्याकडे उपचारासाठी गेले आहेत.

सकाळी साखरदादा व त्यांची पत्नी चहापूड यांचे कडाक्याचे भांडण झाले. त्यामुळे दोघांनीही उकळत्या पाण्यात उडी मारली. तसेच बटाटेकाका विळीवर उडी मारून मरण पावले. त्यांचा कांदेराव हा कोपऱ्यात बसून रडत आहे.

आता काही लिहीत नाही. कडीपत्ता व कोथिंबीर यांना नमस्कार व तीळ हिला गोड गोड पापा.

कळावे

आपला नारळदादा

पत्ता :

खलबत्ता मिक्सर बेपत्ता

मु. पो. - पलिकडे

ता. - आमच्याकडे

जि. - तुमच्याकडे

फो. नं. - फिरवील तिकडे

संदीप खंडू पाटील

बी. ए. भाग ३

सांजवेळ होताच येते तुझी आठवण !

मन आतूर व्हायचं फक्त तुझ्याच भेटीसाठी. तू पण चातकाप्रमाणे माझी वाट पहात बसायचीस. तुझ्या ओठांवरचं स्मित हास्य पाहिलं की दिवसभराचा थकवा क्षणात निघून जायचा. खरंच तुझ्यात मी इतका हरवलोय की मला शोधायचं म्हंटलं तर मला तूच दिसतेस. तुझ्या सहवासातील प्रत्येक क्षण, आयुष्य जगण्यासाठी आठवणींचं रोपटं माझ्या मनात लावून गेलं.

तुझ्या आयुष्यभराची साथ मिळावी अशी इच्छा होती. पण... पण स्वप्नांना हक्क नसतो ना सत्यात उतरण्याचा. आता तुझ्याशिवाय जगणे अगदी असह्य झालंय गं. प्रत्येकाच्या जीवनात प्रेमाचं वादळ येत असतं. कोणी भरकटत असतं. कोणी टिकत असतं. वाळूच्या किल्ल्यासारखे मी किल्ले बांधत गेलो. तेवढ्यात भरतीची लाट उचंबळली आणि क्षणात कल्पनेचे किल्ले तुडवून उद्ध्वस्त करून गेली आणि राहिल्या फक्त पाऊलखुणा.....

तुझ्याशिवाय जगणं क्षणाचही नसावं गं. तुझ्यापासून दूर नेणारं मरण तुझ्या कुशीत असावं. किती वेळ सावरण्याचा प्रयत्न करतो मी माझ्या मनाला. पण काही केलं तरी अश्रू आपोआपच गळायला लागतात. आयुष्यात न विसरण्यासारखी तुझी आठवण. हीच माझ्या जीवनातील सर्वात मोठी साठवण. सागराच्या प्रवाहाला किनाऱ्याची आस असते. पण माझ्या आयुष्याला किनारा कधीच मिळणार नाही. स्वप्नांच्या या दुनियेत आठवणीशिवाय काहीच करत नाही गं... काहीच नाही

तुळशिराम शिवाजी बोडके

बी. ए. भाग १

चारोळ्या

हल्ली प्रेम करण्यासाठी
स्मार्ट दिसावं लागतं
मनापेक्षा शरीरालाच
फार जपाव लागतं

एकतर्फी प्रेमातून
खूप काही घडतं
जिवंत माणसालाही
मेल्याचं स्वप्न पडतं

नकोत आता अंध भावना
हवे कशाला भोंदू बाबा
विज्ञानाच्या प्रगत युगावर
अजून आहे त्यांचा ताबा

कधी ना कधी देवालाही
जागेची चिंता वाटू लागेल
भारतातील मंत्र्यांची जेव्हा
नरकात गर्दी दाटू लागेल

श्रीकांत मारुती फराकटे
बी. एस्सी. भाग १

चारोळ्या

१) आला आला रुकवत
त्यावर होता चंदनाचा पाट
चंदनाच्या पाटावरती होते सोन्याचे ताट
सोन्याच्या ताटात होती चांदीची वाटी
चांदीच्या वाटीत होता रेशमाचा रुमाल
रेशमाच्या रुमालात होता मोगऱ्याचा गजरा
तुम्हा सर्व स्पंदन वाचकांना मानाचा मुजरा

२) डफावरती थाप तुणतुण्याला ताण
राष्ट्रीय सेवा योजना हाच आमचा प्राण

३) तू कॉलेजमध्ये आल्यावर
मला विधानसभेवर आल्यासारखं वाटतंय
तू माझ्याकडे बघून हसल्यावर
मला बिनविरोध आमदार झाल्यासारखं वाटतंय

तानाजी मारुती हातकर
बी. ए. भाग ३

प्रिय

प्रिय..., माझे हृदय
सोपवलं तुझ्या हाती
पण हे कायमचं दुःख
सतत चिकटून राहीलं
माझ्या माथी
हे प्रिये काही नाही
केलं मी तुझ्यासाठी
पण तू काय अर्पण
केलंस माझ्यासाठी?
डोळ्याला डोळा भिडला
तसा जीव प्रेमात पडला
जीवनात येऊन हा पहिलाच
गुन्हा मला नडला
तुझ्यासाठी मी जीवाचं रान केलं
तू दुसऱ्याला जवळ करून मला परक केलं
का.... छळतेस
तू सारखी मुला?
खरंच मी गुन्हा केला
असेल तर शिक्षा कर मला?
आयुष्यात येऊन
दुनियेत सर्व काही शिकवलं
पण प्रेमात पडू नकोस.
हे नाही शिकवलं
म्हणून प्रिये म्हणतो
माझे हृदय सोपवलं तुझ्या हाती
पण हे कायमचं दुःख सतत
चिकटून राहील माझ्या माथी

रणजीत अंगज
बी. ए. भाग ३

नवं वर्ष

किती महान संस्कृती
अशीच भारताची ख्याती
पण आपण स्विकारतोय
पाश्चात्य संस्कृती
........पण ....
असाच एक दिवस येतो
पाश्चात्याचे अनुकरण करतो
गत स्मृतीची गुंफण करतो
सुखी क्षणांची उधळण करतो
सारे जीवन फुलवून जातो
सरत्या वर्षाला निरोप देता
असाच एक दिवस येतो
आनंदाचे क्षण घेऊन येतो
जुन्या स्मृतीला उजाळा मिळतो
नव वर्षाचा अर्थ कळून चुकतो
नवी उमीदे नवी आशा
नवा उत्साह नवी स्वप्ने
सुख दुःखाच्या सोबत
चैतन्याचं नवं कारंज पेरून जातो
प्रत्येकाच्या मनात नववर्षाच स्वप्न असतं
स्वप्न म्हणजे विश्रांतीचं घरटं असतं
घरट्यातच माणूसकीचं रोपटं असतं
माणसाशी माणसाप्रमाणं वागण्यातच
जीवनाचं सार्थक असतं
नष्ट करूया ही विकृती
आपणच आपल्या शस्त्रानी
अन् जोपासूया महान हिंदू संस्कृती

दयानंद दत्तात्रय हुजरे
बी. ए. भाग ३

अनामिका

ती एका क्षितीजाप्रमाणे आहे
तिला एकटक पहाण्याचा प्रयत्न करतोय
ती एक मृगजळ आहे
तिच्या मागे धावण्याचा प्रयत्न मी करतोय
ती एक पाण्यातील बुडबुडा आहे
तिला स्पर्श करण्याचा प्रयत्न करतोय
ती एक किरणाचा कवडसा आहे
तिला वश करण्याचा प्रयत्न करतोय
ती एक बंदिनी आहे
तिला मोकळीक देण्याचा प्रयत्न करतोय
ती एक मोहिनी आहे
तिला प्राप्त करण्याचा प्रयत्न मी करतोय
ती एक अनामिक आहे
तिला नाव देण्याचा प्रयत्न मी करतोय
तिची साथ, सहवास मिळेल अशी आशा करतोय

दयानंद पाटील
बी. ए. भाग २

Modern पसायदान

आता परीक्षा देवे । माझीया उत्तरे तोषावे ॥
तोषिनी मज द्यावे । क्लिअर पास ॥
पेपर फुटीची मिळाली संधी । त्यामुळे मिळाला अवधी ॥
उत्तराची करुन तयारी । आधी गेलो केंद्रावरी ॥
त्यात कॉपी मिळाली । आनंदाची भरती आली
लिहून उत्तरे सगळी । टाकला पेपर ॥
परिक्षकांची व्यंकटी सांडो । उत्तरे गुणप्रमाण पडो ॥
जो जी श्रेणी तो ती लाहो । विद्यार्थीजण ॥
होती परिक्षकांची निती । आणि सहकार्य गुरुचे हाती ॥
राहो ऐसी गुरु शिष्य युती । अखंडीत ॥

सदाशीव पाटील
बी. ए. भाग ३

प्रीत

प्रीतीच्या भोवऱ्यात अशीच
वणवण असते
आघातावर आघात नेहमीच
घणघण असतात
घणघणण्याचे आवाज तेवढे
येत नसतात
आघाताचे घाव मात्र सारखे
बसत असतात
प्रत्येक घावानिशी हृदय
उलत असते
आठवणीचे काटे सतत
सलत असतात
सलणारे काटे खोल खोल
रुतून बसतात
क्रूर मुद्रा करुन वाईट
हास्य करतात
हसण्यात त्यांच्या अनेक
उपहास असतात
'करशील प्रीत पुन्हा?'
असे बजावत असतात

सुयोग कोतमिरे
बी. ए. भाग ३

असे नाही........

हसण्यात नेहमी हर्ष
असतोच असे नाही
रडण्यात नेहमी दुःख
असतेच असे नाही
रुसण्यात नेहमी राग
असतोच असे नाही
आठवणींमध्ये नेहमी विरंगुळा

असतोच असे नाही
निरोपामध्ये नेहमी अश्रू
असतातच असे नाही
एकांतात नेहमी एकटेपणा
असतोच असे नाही
जगण्याला या आपल्या नेहमी अर्थ
असतोच असे नाही
पण म्हणून जीवन जगायचेच नाही
असेही काही नाही

कु. पल्लवी पाटील
बी. ए. भाग २

गरज

फुलाला गरज असते
सुहासाची
पानाला गरज असते
वाऱ्याची
रंगाला गरज असते
निसर्गाची
मुलाला गरज असते
मायेची
शिष्याला गरज असते
गुरूची
ज्ञानाला गरज असते
विकासाची
डोळ्यांना गरज असते
स्वप्नांची
हृदयाला गरज असते
आठवणीची
मनाला गरज असते
प्रेमाची
मैत्रीला गरज असते
बंधनाची
नात्याला गरज असते
विश्वासाची
आपल्याला गरज असते
आपल्याची
आणि त्यांच्या प्रेमाची

कु. पूनम पोवार
बी. ए. भाग २

मैत्रिण

एक तरी मैत्रिण अशी हवी
जरी न बघता पुढे गेलो
तर मागून आवाज देणारी
आपल्यासाठी हसणारी
वेळ आली तर अश्रू पुसणारी
स्वतःच्या घासातला घास
आठवणीने काढून ठेवणारी
वेळप्रसंगी वेड्या मित्राची
प्रेमानं समजूत काढणारी
यशाच्या शिखरावर
पाठ थोपटणारी
वाकडं पाऊल पडताना
मात्र मुस्कटात मारणारी
सगळ्यांच्या घोळक्यात
आपणास सैरभैर शोधणारी
आपल्या आठवणीत
आपण नसताना व्याकूळ होणारी
खरंच ! एकतरी मैत्रिण हवी
आपणास मित्र म्हणणारी

पवन पांडुरंग चौगले
बी. ए. भाग ३

एक नजर

एक नजर सखे तुझी
खूप काही सांगून गेली
प्रीतीच्या या प्रेम पाशात
अलगत मला गुंतवून गेलीस

एक नजर सखे तुझी
स्वप्नात मला भेटून गेली
स्वप्नाच्या या भावविश्वात
नकळत मला अडकून गेली

एक नजर सखे तुझी
खूप काही सांगून गेली
हृदयातील भावनांना
हळूच अशी स्पर्शुन गेली

अमित फराकटे
बी. एस्सी. भाग १

प्रभाव मालिकांचा

डोळे हे फिल्मी गडे
रोखून टिव्हीकडे पाहू नका
मालिकांची मालिका ही
सातत्याने पाहू नका

रोज उठून मालिकांची
चिंता तुम्ही करू नका
या आमच्या गोजिरवाण्या घरात
चार दिवस सासूचे
सातत्याने म्हणू नका

रोज उठून तिच तिच रडगाणी
पुन्हा पुन्हा पाहू नका
आणि ते पाहण्यासाठी दहा वाजेपर्यंत
उपाशी आम्हाला ठेवू नका

मार्क कमी पडले म्हणून
मुलांच्यावर तुम्ही ओरडू नका
मालिका पाहण्याकरीता
मुलांच्या अभ्यासाकडे दुर्लक्ष तुम्ही करू नका

मालिकांचा प्रभाव तुम्ही
दैनंदिन जीवनावर पाडू नका
अन्यथा, मुलं मुली बिघडली म्हणून
आमच्या नावाने ओरडू नका

संग्राम किल्लेद
बी. ए. भाग

''जाता जाता तू विसरू नको''

भल्याभल्याचा बळी घेतला
व्यसनाधीन होऊ नको ।
माणसाचा जन्म मिळाला
माणुसकीला विसरू नको ।
नारीपोटी जन्म घेऊनी
नारीला तू विकू नको ।
आपले जीवन आपल्यासाठी
भोगविलासी रमू नको ।
शिकणे नाही ज्ञान वेचणे
ध्येयाला तू सोडू नको ।
श्रीमंताचा बेटा असशील
गर्वाने तू फुगू नको ।
अपयशाची फिकीर नाही
कॉपी केव्हा तू करू नको ।
सन्मार्गाने सदा चालणे
अविचाराने वागू नको।
नसेल धन तर करू नको सण
कर्जबाजारी होऊ नको ।

भलेपणाने जीवन जगणे
ध्येयापासून ढळू नको ।
तिळातिळाने दुसऱ्यासाठी
देह झिजविण्या विसरू नको ।
देह मिळाला सोन्यासारखा
गटारामध्ये लोळू नको ।
टिचभर खळगी भरण्यासाठी
इमानदारीला सोडू नको ।
विकास होतो विशालतेने
गोष्ट मोलाची विसरू नको ।

जोतिराम रामचंद्र फराकटे
बी. ए. भाग २

आमची शान

केदारलिंग श्री जोतिबा,
शिवरायांचा इथे पन्हाळा,
हिरवे हिरवे ऊस मळे अन्
दूध-साखर.तूप मिळे,
धन-धान्याची समृध्दी,
सहकाराची चळवळ इथे,
दूध-साखर शिक्षण समुहाची,
शैक्षणिक पंढरी वसे,
जमिनीवरती स्वर्ग जिथे,
बिद्री मौनीनगर नाव तिचे,
दूधसाखर महाविद्यालय एक हिरा,
कला-शास्त्र शिक्षणाचा महा तारा,
वारस ताऱ्याचे आम्ही,
पाईक भारत भू चे आम्ही,
हीच आमची आन असे,
हीच आमची शान असे,

राज नलवडे
बी. एस्सी. भाग २

सौंदर्य

हरिणीसारखे डोळे तुझे
नेत्रांजन लावत जा
मोत्यासारखे दात तुझे
Close- up ने घासत जा
सुवर्णक्रांतीचे अंग तुझे
साबणाने कोणत्या धुशील?
संतूर, लक्स, रेक्सोना की
कॅमे वापरशील
नाजूक नाजूक कंबर तुझी
जर कधी लचकलीच तर
आयोडेक्स वापरत जा
थंडीमुळे ओठ फुटलेच तर
Vaseline वापरत जा
पाय जप भेगापासून
लखानी वापरत जा
भेगा पडल्याच जर कधी
CRACK CREAM लावून पाहा
लांब काळ्याभोर केसाचं सौंदर्य
SUN-SILK च वाढवेल
पांढरेच जर झालेच केस
GODREJ-HAIR-DIE च वाचवेल
पण प्रिये,
हे क्षणभंगूर खरंच का महत्त्वाचं?
मन जर नसेल सुंदर,
तर शरीर काय कामाचं
जगात प्रत्येक जण जाताना
हेच जपलेलं शरीर घेऊन जातो
पण मनाचा मोठेपणा जाणलेला
आठवणीचा गंध ठेवून जातो

नवनाथ ज्ञानदेव पाटील
बी. ए. भाग ३

प्रेम कसं करायचं

सांग प्रिये प्रेम कसं करायचं?
आम्ही तुमच्यामागून फिरायचं
तुम्ही मात्र वळूनसुध्दा नाही पाहायचं
आम्ही तुमच्या दारावरून फिरायचं
आम्हाला पाहून तुम्ही घरात पळायचं
आम्ही तुम्हाला 'I Love You' म्हणायचं
पण तुम्ही दखलसुध्दा नाही घ्यायची
आम्ही तुमच्यासाठी झुरून मरायचं
तुम्ही मात्र मजेत जगायचं
मग सांग प्रिये प्रेम कसं करायचं
आम्ही तुमच्याकडे पाहायचं
पण डोळ्यातलं स्वप्न डोळ्यातचं राहायचं
सांग प्रिये प्रेम कसं करायचं?
तुम्ही आम्हाला सोडून जायचं
आम्ही दुःखात डुंबायचं
पण तुम्ही मात्र आनंदात बोहल्यावर चढायचं
मग सांग प्रिये प्रेम कसं करायचं?

प्रसाद खोत
बी. ए. भाग ३

प्रेम

प्रेमासारख्या फालतू विषयात
आम्ही कधी पडलो नाही
आम्ही समजतो पडणाऱ्यासारखे
आम्ही कधी घडलो नाही
होकार मिळेल की नाही
यात कधी वेळ घालवला नाही
म्हणूनच मनातला 'ग्रीन सिग्नल'
कधी मालवला नाही
एकीसाठी गाडी कधी अडली नाही
पण मनात वाटतं?
यार माझ्यासाठी कोण कशी घडली नाही?
वेळ आल्यावर निश्चितच ती दिसेल
आणि तिच्यासह मी ही प्रेमात फसेन
मी ही प्रेमात फसेन

अमोल आ. गुर
बी. ए. भाग ३

नशा

दारू एक असते नशा
प्यायल्यावर सापडत नाही दिशा
दारूची चव काय असते
न पिणाऱ्याला माहीत नसते
पहिली मज्जा म्हणून घेतो
सुरवात टोपणाने करतो
मग, टोपण फेकून बाटली तोंडाला लावतो
डोक्यात गेल्यावर काढतोय आय-माय
गटारीत पडतंय वर करून दोन पाय
पडण्यासाठी रस्ता आमच्याच बापाचा हाय
अंगात शिरल्यावर दाखवते इंगा
घरात आल्यावर करतंय दंगा
बायका पोरं पसरतात भोंगा
ओसरी असावी घराच्या बाजूला
बायकोनं लाथ मारली की झोपायला
प्यायल्याने माणसाचा होतो दानव
माणसाचा राहीत नाही मानव
साधी पितो

इंग्लीश बोलतो
I am sorry
Don't worry
बायकोपेक्षा पारी बरी
पिऊन शेवटी मरतो
राखंवरसुध्दा बाटली ठेवा म्हणतो
तेव्हा कुठे 'निवद' शिवतो

बळीराम पंडे
बी. ए. भाग २

कुणाला काय कळलेच नाही.....

तुझ्यावर प्रेम करता करता
आयुष्य असंच निघून गेलं
आयुष्यात खूप काही करायचं होतं
पण करायचं राहून गेलं.....
पुन्हा तुला कॉलेजमध्ये पाहिले,
मंगळसूत्र गळ्यात पाहिले
माझेच मला बुडताना
मी पाण्यात पाहिले
तुझ्यासाठी गुंफत होतो प्रेमाचा धागा
पण वास्तविकरित्या कळल्यावर मी जागा झालो....
तेव्हा मला कळले
जीवन हे एक गणित आहे
विवाह ही एक गणती आहे
प्रेम हे त्याची वजाबाकी आहे
आयुष्य हा त्याचा भागाकार आहे
अखेर मृत्यू हेच त्याचे उत्तर आहे.....

रणजीत खोत
बी. ए. भाग १

जीवनाच्या वाटेवर

जीवनाच्या आशेवर जीवन घडवायचे असते
जीवनात कधीही घाबरायचे नसते
संकटांना सामोरे जायचे असते
दिव्याप्रमाणे जळत राहायचे असते
जीवनात नेहमी हसायचे असते
स्वतःला हसता-हसता
रडणाऱ्यालादेखील हसवायचे असते...
मान सन्मान नाही मिळाला म्हणून
कधीही नाराज व्हायचे नसते
वाईट कोणीही बोलले तरी
मनावर मात्र घ्यायचे नसते
दुःखात रडत राहण्यापेक्षा
आनंदी जीवन जगायचे असते
म्हणून जीवन अखेरचं असतं
एक दिवस सर्वांनाच जायचं असतं
म्हणूनच मरणाला कधी घाबरायचे नसते

दत्तात्रय फराकटे
बी. ए. भाग १

मृत्यूला हाक

''आजच्या तरूण पिढीचा
व्यसन झाला आहे छंद
म्हणूनच त्यांचे दीर्घायुष्य
होत आहे मंद,
सळसळते तरूण रक्त
चांगल्या गोष्टीत रमत नाही
चार घोट टाकल्याशिवाय
त्यांना काही काम जमत नाही,

चांगले खाणं सोडून
चघळत आहे गुटखा
तोंड पाहिल्यावर वाटतं
जणू मोजतोय शेवटच्या घटका
टपरीवर उभा राहून
नाकातोंडातून धूर सोडत आहे
जीवनाला दूर लोटून
मृत्यूला जवळ ओढत आहे
म्हणूनच हक्क नाही व्यसनाधीन पिढीला
समृध्द भारत रंगवायचा
ज्याच्यासमोर मृत्यू उभा आहे
तो काय भारत देशाला जगवायचा
म्हणूनच आता आपण सर्वजण
फक्त एकच निर्णय घेऊ
या व्यसनरूपी मृत्यूच्या राक्षसाला
आपल्यापासून दूर ठेवू''

कु. पूनम भि. गोते
बी. एस्सी. भाग १

शब्दांना शब्दांचा आधार

वेलीला आधार असतो
म्हणून ती फुलत असते
उमलणाऱ्या फुलाला सुगंध असतो
म्हणून देठालाही महत्त्व असते
भविष्याची स्वप्नं पाहिली नाहीत
ते डोळ्याचे पहाणं व्यर्थ आहे
दुःख वेदना ज्यात नाहीत
ते जगणंच अर्थहीन आहे
दुःखाचे डोंगर ओलांडताना
हसतच संकटाशी झगडावं
मृत्यूशी भेट होताना
प्रेमानं त्याला अलिंगन द्यावं
गुलाबाला पहारा देताना
काटे खरं इमान राखतात
सुगंधाऐवजी गुलाबच घेताना
हलकेच वेदनेचा दंश करतात

कु. स्वप्नाली केरबा मांडवकर
बी. ए. भाग १

आयुष्य संपत आलं की......

आयुष्य संपत आलं की
जास्तच जगावसं वाटतं
जसं वातीतील तेल संपताच
ज्योत प्रखर पेटून विझते तसं
कधी दिसलं नसलेलं
सौंदर्य चराचरात जाणवतं
अंधारात राहिलेलं मन
चैतन्याच्या प्रकाशात न्हातं
सागर किनारी वाळूचं
मन घरटं बांधू लागतं
येणाऱ्या प्रचंड लाटेला
ताकदीने अडवू लागतं
पिसारा फुलवून नाचणं
शेवटच्या क्षणी जमू लागतं
जेव्हा एकही पीस पिसाऱ्यात
शिल्लक राहणार नसतं
दिवस कसे अलगद जातात
जसं तरंगणं ढगाचं
मोल वाढत जातं
इथल्या प्रत्येक क्षणाचं

कु. स्मिता संजय जिरगे
बी. ए. भाग २

वेड मन

बुध्दीला जाणीव असते वास्तवाची
नसते ती वेड्या मनाला
वेड होऊन उधानलेलं बेभान मन
स्वप्नावर तरंगत
चांदण्यावर फुलत
आशेवर झुलत अमाप भरकटत
कधी कधी नसते जाणीव त्याला
कटू वास्तवाची
झुगारून सत्य
स्वप्न कुरवाळताना
फसव्या अभासांना
अन् गडद गहिऱ्या दुःखाचा
महापूर अनाहूत होतो
अशा चकवा घेतल्या वळणावर
हतबल होऊन ते भिरभिरते
आता इथे उद्ध्वस्त होताना
सावरावयास कोण असते?

विजय तानाजी चांदणे
बी. ए. भाग १

कोणासाठी ?

नयनांनी पापण्यातून पाहावं
चोरून त्या चांदण्यासाठी
चांदण्या आकाशात येतात
त्या शीतल चंद्रासाठी
चंद्र आहे रात्रीसाठी
रात्र आहे स्वप्नांसाठी
सूर्य आहे दिवसासाठी
दिवस आहेत आठवणीसाठी
पाऊस येतो धरतीसाठी
धरती खुलते वेलीसाठी
वेलीने बहरावे कळीसाठी
कळीने उमलावे फुलासाठी
फुलांनी फुलावे आपल्यासाठी
आपण जगावे एकमेकांसाठी

रोहन राजेंद्र डोणे
बी. ए. भाग १

स्त्री भ्रूण हत्या

नको नको गं आई माझा असा अंत करू
का? तर मी स्त्रीत्वाच्या जन्माला आले म्हणून
काय मी असे पाप केले
हे जग पाहण्याआधी तू मला नेले?
माझे अस्तित्व बहाल कर मजला
हेच सांगणे आई आता तुजला
खरंच या सुंदर जगात यायचे आहे
हे जग डोळे भरून पाहायचे आहे
मान-सन्मानाने जगायचे आहे
कोणीतरी मोठे होऊन दाखवायचे आहे
तुझ्या एका योग्य निर्णयावरून
अस्तित्व माझे जाईल बहरून
ऐकशील ना गं माझे हे इवलेसे बोल
तरच तुझ्या वर्तनाचे विधाता करेल योग्य मोल

कु. राजश्री आनंदा पाटील
बी. ए. भाग ३

''बदललेल्या वाटेवर''

तू गेल्यावर
बदललेल्या वाटेवर
तुझी आठवण म्हणून
मी जगतो आहे
निराशेचा सूर आहे
काळोखाची साथ आहे
दिशा बदलली तरी
अजून मी चालतो आहे
विरहाची आग आहे
वेदनेचा भार आहे
स्वप्नांचा आधार आहे
म्हणून मी जगतो आहे
कधीतरी येशील म्हणून
मी पुन्हा फुलतो आहे
तू गेल्यावरही
बदललेल्या वाटेवर
तुझी आठवण
माझे गाणे आहे

उत्तम आनंदा कळमकर
बी. ए. भाग ३

ध्येय

जन्म दिला आई-वडिलांनी
लहानाचे मोठे केले त्यांनी
लाड, हट्ट पुरवले त्यांनी
शिक्षणावरती खर्च केला त्यांनी
माझ्याकडून खूप अपेक्षा केल्या त्यांनी
खूप स्वप्ने पाहिली त्यांनी
मी त्यांची स्वप्ने पूर्ण नाही केलीत
तरी ही ते रागावले नाहीत
पुढील शिक्षणासाठी दिला त्यांनी आधार
त्यांनी नाही घेतली माघार
त्यानी दिलेल्या प्रेरणेचा, संधीचा उपयोग करून
खूप खूप अभ्यास करून
त्यांची व माझी स्वप्ने पूर्ण करणे
हेच आहे माझे ध्येय

कु. वर्षा पाटील
बी. ए. भाग ३

जीवनगाणे

ठेच लागली म्हणून आता
पुढे चालणे थांबू नये
भातुकलीचा खेळ मांडल्यावर
मध्येच डाव मोडू नये
दुःख मागे लागले म्हणून
सुखाची आशा सोडू नये
आशा-निराशेच्या चक्रात
स्वतःचे अस्तित्वच विसरू नये
दगडासारखं कणखर बनावं
मेणासारखं वितळू नये
चंदनासारखं जीवन जगावं
सोन्या-चांदीप्रमाणे झिजू नये

कु. सुप्रिया पाटील
बी. ए. भाग २

प्रतीक्षा

कविता असली माझी जरी
'शब्द' सारे तुझेच आहेत
सूर असला माझा जरी
'गीत' मात्र तुझेच आहेत
हृदय असलं माझं जरी
'स्पंद' सारे तुझेच आहेत
श्वास असला माझा जरी
'गंध' मात्र तुझाच आहे
सरते ओंजळ माझी जरी
'आठवणी' मात्र तुझ्याच आहेत
गेलीस निघून कायमची जरी
'प्रतीक्षा' फक्त तुझीच आहे

सागर चव्हाण
बी. ए. भाग १

काय माझा गुन्हा

सोड हा बहाणा, उभा का अबोला
काय झाला माझा गुन्हा-गुन्हा
सागर तीरी सायंकाळी
अवचित आलीस माझ्यासमोरी
तशीच राहिलीस मग येत पुन्हा-पुन्हा
वसंत फुलला, आला बहर
तशी पुलकीत झालीस
मी ही अनिवार
सरता सरेना, दिवस सारा सुना-सुना
घडले सारे मनासारखे
मिलन झाले दोन मनाचे
सरिता सागरापरी
नियतीचा हा नियम असे ठेव जपूनी खुणा-खुणा
काय झाला माझा गुन्हा-गुन्हा

सचिन राणे बी. ए. भाग १

असं असतं कॉलेज

कुणी म्हंटलं कॉलेज म्हणजे
स्वप्नांची नगरी
आम्ही वारकरी तर
कॉलेज आमची पंढरी
कुणी म्हंटलं कॉलेज म्हणजे
भविष्याची वळणे
कुणाच्या चेहऱ्याकडे पाहून
कुणीतरी जळते
कुणी म्हणे, कॉलेज म्हणजे
प्रेमाचा अविष्कार
इथूनच मिळते प्रेरणा
कुणाचा तरी आधार
खरंच स्पर्धा असते इथे
डोळ्यामध्ये पाहण्याची
आवाज भेसूर असूनही
इच्छा होते गाण्याची
त्या व्यक्तीच्या नजरेसाठी
दिवसभर तडफत राहणे
रात्री तर आहेच पण
दिवसाही स्वप्न पाहणं
कॉलेज म्हणजे नवी उमंग
परीक्षा खणखणाऱ्या नाण्यांची
कितीही मोठे लक्ष असो
पण जोड अथक प्रयत्नांची

विशाल मगदूम
बी. ए. भाग १

मला ही वाटते......

मला ही वाटते
कुणी माझे आपले असावे
दुःखाच्यावेळी साथ देणारे
मला ही वाटते
कुणी मला सांगावे
आपले मानून सल्ला मागणारे
मला ही वाटते
कुणी माझे असावे
संकटसमयी हातात-हात देणारे
मला ही वाटते
कुणी माझे असावे
माझ्यातच त्यांचे विश्व पाहणारे
मला ही वाटते......

कु. शुभांगी पांडुरंग पोवार
बी. ए. भाग ३

धोका

हसण्यामध्ये मुर्ख ठरण्याचा धोका असतो
रडण्यामध्ये हळवं ठरण्याचा धोका असतो
भेटण्यामध्ये एकमेकात गुंतण्याचा धोका असतो
भावना व्यक्त करण्यात स्वतःचं खरं रूप प्रकट होण्याचा धोका असतो
लोकांसमोर तुमचे विचार तुमची स्वप्ने जाहीर करण्यात ते गमवण्याचा धोका असतो
प्रेम करण्यात, प्रतिसाद न मिळण्याचा धोका असतो
जगण्यात मरण्याचा धोका असतो
आशेत निराशेचा धोका असतो
प्रयत्न करण्यात अपयशाचा धोका असतो
पण धोके हे पत्करलेच पाहिजेत कारण कुठलाही धोका न पत्करणं हेच आयुष्यात सर्वात धोकादायक असतं

गुरूनाथ नरहरी पाटील
बी. ए. भाग ३

आयुष्याचं गणित

तुझ्यावर प्रेम करता करता
आयुष्य असंच निघून गेलं
आयुष्यात खूप काही करायचं होतं
पण करायचं राहून गेलं
पुन्हा तुला गावात पाहिलं
मंगळसुत्र गळ्यात पाहिलं
माझेच मला बुडताना
मी पाण्यात पाहिलं
तुझ्यासाठी गुंफत होतो प्रेमाचा धागा
पण वास्तव कळल्यावर मी झालो जागा
तेव्हा मला कळले
जीवन हे एक गणित आहे
विवाह ही एक गणती आहे
प्रेम त्याची वजाबाकी आहे
आयुष्य हा त्याचा भागाकार आहे
अखेर मृत्यू हेच त्याचे उत्तर आहे

मिलींद तानाजी पालकर
बी. ए. भाग १

विद्यार्थी नापास का होतात?

वर्षाचे एकूण दिवस ३६५
३५ दिवस दिवाळी आणि नाताळची सुट्टी
उरले ३३० दिवस

५० दिवस उन्हाळ्याच्या सुट्टीत जातात
उरले २८० दिवस
एका वर्षात एकूण ५२ रविवार असतात
उरले २१८ दिवस
विद्यार्थी ८ तास झोपतो
उरले १०८ दिवस
कपडे बदलणे, अंघोळ करणे, जेवणे यामध्ये
दररोज अडीच तास जातात म्हणजे ७३ दिवस
जातात
उरले ३५ दिवस
सणासाठी वर्षातून १५ दिवस सुट्टी
आता आहेत २० दिवस
१९ दिवस परीक्षा असते
उरला १ दिवस
तो दिवस निकालात जातो मग तुम्हीच सांगा
विद्यार्थी नापास होणार नाही तर काय होणार?

शरद खोत
बी. ए. भाग १

साक्षरता

जीवनाच्या रम्य बागेत
शब्दांच्या कोमल वेलीवर
अक्षरांच्या वेलीवर
फुलणारे फूल म्हणजे सावित्रीमाता
अज्ञानाच्या अंधारात
ज्ञानाच्या प्रकाशात
लोकांच्या अंतःकरणात
पेटणारी ज्योत म्हणजे क्रांतीबा
आकाशातून कोसळती धारा
वनातून वाहतो वारा
अशीच आहे ही एक धारा
साक्षरता हा त्याचा किनारा
जसे दूधसाखर महाविद्यालय बिद्री

दिग्वीजयसिंह पाटील
बी. ए. भाग ३

धन्य ! ते छत्रपती शिवराय !

रूप यौवना पाहूनी वदले
हीच आमुची माय
धन्य ते छत्रपती शिवराय....
भेटी आणली रूपसुंदरी
भयकंपित ती नजर बावरी
रूप पाहूनी थकीत झाले
हर्षभरे मानिली आपुली माय....
चोळीबांगडी सन्मानाने
परत पाठविले शिवप्रभूने
झुके आदरे सदैव माथा
गौरविली राजमंदिरी माय....
मायभगिनींची आसवे पुसूनी
स्वराज्याचा मंत्र जपूनी
निर्भय केली प्रजा सारी
धन्य जिजाऊ शिवप्रभू माय
धन्य ! ते छत्रपती शिवराय....

साताप्पा रामचंद्र काशिद
बी. ए. भाग ३

प्रेम

प्रेम म्हणजे एक रस्ता आहे
त्यावर चालत रहा
प्रेम म्हणजे एक संघर्ष
यामध्ये विजयी व्हा
प्रेम म्हणजे एक सौंदर्य
त्याची पुजा करा
प्रेम म्हणजे एक स्वप्न
याचा साक्षात अनुभव घ्या
प्रेम म्हणजे कर्तव्य
हे पूर्ण करा
प्रेम म्हणजे एक प्रवास
तो पूर्ण करा
प्रेम म्हणजे एक खेळ
त्यात मनसोक्त खेळा
प्रेम म्हणजे एक दुःख
त्यावर ताबा मिळवा
प्रेम म्हणजे एक गाणे
मनमुराद गा
प्रेम म्हणजे दुःखान्त आहे
त्याच्याशी झुंज द्या

विशाल मुरलीधर घुंगरे-पाटील
बी. एस्सी. भाग २

पीक

पांढऱ्या शुभ्र कवट्यांचा तो थोरला डोंगर
काळपुरुष मेलेली मढी उकरत बसलाय
आणि आदिम तृष्णा
एका शरीराकडून दुसऱ्या शरीराकडे धावत आहे
सिमेंटात घडलेल्या म्हणी
सिमेंटात घडविलेले वाक्प्रचार
रोज रोज भाषेचा खेळ तरी किती खेळायचा?
तू या आंधळ्या आरशाला बोलायला लावू नकोस
प्रत्येकाच्या हृदयात हलते आहे चतुरंग संवेदनेची डहाळी
खोल खाली त्वचेच्या मुळाशी
प्रत्येकाचीच जमीन जातेय नांगरली
यंदाच्या सालीही वेदनेचं पीक मायंदाळच येईल

सागर आनंदराव मोरे
बी. एस्सी. भाग २

एकच आयुष्य असतं......

एकच आयुष्य असतं....
हसण्यासाठी....
जगण्यासाठी....
खेळण्यासाठी....
बागडण्यासाठी....
रडण्यासाठी....
रूसण्यासाठी....
आपलं कोण? परकं कोण?
ओळखण्यासाठी....
एकच आयुष्य असतं....
सप्तरंगी इंद्रधनुष्य पहाण्यासाठी....
आकाशातील चंद्राचे सौंदर्य अनुभवण्यासाठी....
एकचं आयुष्य असतं....
पावसाची रिमझिम अनुभवण्यासाठी....
प्रेमरूपी पावसात
ओलेचिंब भिजण्यासाठी
एकच आयुष्य असतं....

ुसऱ्याला सुख देण्यासाठी....
खरं प्रेम करण्यासाठी
ओळखण्यासाठी....
दुःखातही आनंद मानण्यासाठी
एकच आयुष्य असतं......
एकमेकांवर रागावण्यासाठी.....
एकमेकांशी भांडण्यासाठी.....
भांडणे आणि राग विसरून
पुन्हा एक होण्यासाठी
एकच आयुष्य असतं....
आलेलं अपयश पचवण्यासाठी
आणि......
अपयशाच्या सर्व पायऱ्या चढून ओलांडून
मधुर यशाची चव चाखण्यासाठी.....

दत्ता पाटील
बी. ए. भाग १

थोरांचे विचार......

१) जगात दुसऱ्याला हसवण्याइतके सोपे व रडवण्याइतके कठीण काम नाही – साने गुरुजी

२) पाणी वाहून गेल्यानंतर पाय न भिजवता पलिकडे जाऊ. या आशेवर न बसता प्रवाह तोडून पलिकडे चला. – स्वामी विवेकानंद

३) प्रेम डोळ्यांनी नव्हे तर हृदयाने पाहात असते असे म्हणतात – शेक्सपीअर

४) शिस्त व ज्ञान यांचा आपल्या जीवनाशी आंतरिक संबंध आहे याची जाणीव करून देणे म्हणजे खरे शिक्षण होय. – रविंद्रनाथ टागोर.

५) उच्चारावरून विद्वत्ता, आवाजावरून नम्रता व वर्तनावरून शील समजते. – स्वामी विवेकानंद

६) प्रेमाशिवाय सेवा व्यर्थ आहे. प्रेम नसताना कोणी सेवा करीत असेल तर तो व्यापार करीत आहे असे समजावे – आचार्य विनोबा भावे.

७) सत्य, नम्रता, स्वातंत्र्य यांचा मिलाफ आणि आचार, उच्चार, विचार यांचे उगमस्थान म्हणजे शिक्षण होय. – कर्मवीर भाऊराव पाटील.

सुशांत पाटील
बी. एस्सी. भाग १

स्पंदन प्रकाशक व मालकीसंबंधी माहिती

प्रकाशन स्थळ	:	दूधसाखर महाविद्यालय बिद्री, ता. कागल, जि. कोल्हापूर - ४१६ २ फोन नं. (०२३२५) २५४८२२
प्रकाशन काळ	:	वार्षिक
प्रकाशक व प्रमुख संपादक	:	प्राचार्य डॉ. आर. एल. राजगोळकर
राष्ट्रीयत्व	:	भारतीय
पत्ता	:	दूधसाखर महाविद्यालय बिद्री, ता. कागल, जि. कोल्हापूर - ४१६ २० फोन नं. (०२३२५) २५४८२२
कार्यकारी संपादक	:	डॉ. एस. जी. गायकवाड
राष्ट्रीयत्व	:	भारतीय
पत्ता	:	दूधसाखर महाविद्यालय बिद्री, ता. कागल, जि. कोल्हापूर - ४१६ २० फोन नं. (०२३२५) २५४८२२
मुद्रक	:	नवरंग ऑफसेट, कोल्हापूर
राष्ट्रीयत्व	:	भारतीय
पत्ता	:	१५५१ -अ-ए, शिवाजी पेठ, कोल्हापूर -४१ फोन नं. (०२३१) २६२५५०९
टाईप सेटींग	:	दिशा - दर्शन सौ. दिपाली दिलीप खोत २३४८ सी, वॉर्ड, शनिवार पेठ, कोल्हापूर. फोन नं. (०२३१) २५४७१४३

मी प्राचार्य डॉ. आर. एल. राजगोळकर असे जाहीर करतो की, वर दिलेली माहिती म
माहितीप्रमाणे व समजुतीप्रमाणे खरी आहे.

– प्रकाशव

मानव की है जाति एक ही,
अन्तजाति कहाँ है ?
रक्त मांस - मज्जा आकृति की,
समता एक यहाँ है ।

चित्रकूट
रामेश्वर दयाल दुबे

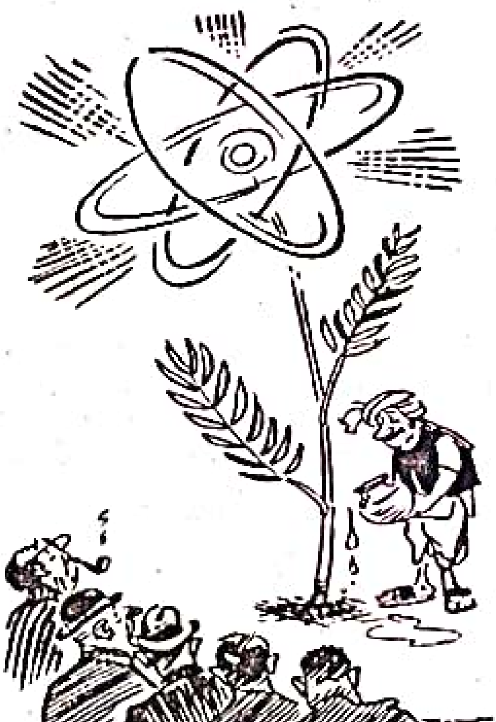

हिंदी विभाग

विभागीय संपादक
डॉ. एस. बी. देसाई

अनुक्रमणिका

गद्य विभाग

१) अध्यापक : कल आज और कल	भारती पावसकर	३
२) जिंदगी	मिलन मगदूम	४
३) २१वी सदी की स्त्री	विद्या वास्के	४
४) दो - स्वत	माधुरी वाघवेकर	५
५) क्या होता है प्यार	प्रशांत बराडे	६
६) पानी का पैसा पानी में	शारीका चौगले	७
७) धर्म	स्मिता पाटील	८
८) एक गलती	अर्चना चौगले	९
९) वैश्वीकरण के दौर में कॅम्प्यूटर क्रांति और राजभाषा	उज्वला पोतदार	१०

पद्य विभाग

१) दोस्ती	रणजीत फराकटे	८
२) यह तो जीवन है	वर्षा वास्के	११
३) चुटकुला	सुप्रिया कांबळे	११
४) बेचैन दिल	उत्तम कलमकर	१२
५) काश	विद्या चौगले	१२
६) सैनिक	प्रविण चौगले	१२
७) थोडा जी के देखो	अश्विनी पाटील	१२
८) अनमोल वचन	शितल शेटे	१३
९) चार बातें	विद्या माने	१३
१०) वह	महादेव फराकटे	१४
११) सलाम	संतोष फराकटे	१४
१२) जिंदगी की सच्चाई	शिल्पा पाटील	१५
१३) माँ	सयाजी पाटील	१५
१४) तेरी याद	रोहन फुटाणकर	१५
१५) सेल फोन और पत्नी	विजय कांबळे	१५
१६) हिंदी बोलना हमारी Duty है	ऋषिकेश फुटाणकर	१६
१७) चुटकुले	गणेश पाटोळ	१६

"अध्यापक : कल, आज और कल"

कु. भारती पावराकर
बी. ए. भाग २

'पोथी पढी – पढी जग मुआ, पंडित भया न कोय
ढाई अच्छर प्रेम के, पढे सो पंडित होय ।'

संत कबीर के इस दोहे से स्पष्ट होता है, कि कितना भी विद्वान, पंडित ज्ञानी क्यो न हो, अगर उसके मुँह में प्रेम के दो शब्द भी नही है तो वह पंडित नही कहलाएगा।

अध्यापक दया, सहानुभूति, सहृदयता, प्रेम आदि गुणो से संपन्न, विनम्र एवं मृदुभाषी होना चाहिए। वह छात्रों के लिए सच्चा पथदर्शक एवं मित्र होना चाहिए। उसके पास चिकित्सक वृत्ति, अभिनय कौशल्य, अच्छा चरित्र, ज्ञान लालसा हो। अध्यापक की विशेषता के बारे में कवि कीटस् कहते है, 'वह सत्याधिष्ठित सौंदर्य और सौंदर्य और सौंदर्याधिष्ठीत सत्य के दर्शन छात्रों को मुक्त रूप से कराएँ।'

कल के अध्यापकों के बारे में कुछ कहना है तो पध्दति का जिक्र करना चाहिए। आज के छात्रों को शिक्षा देनी है, तो उन्हे विधालय में दाखिल करना पडता है। प्राचीन काल में प्रकृति की गोद में गुरू के पास विद्या प्राप्त करके छात्र शिक्षित होता था। इस शिक्षा पध्दति में छात्रों को भी विद्याओं का ज्ञान दिया जाता था। गलती करने पर कडी से कडी सजा दी जाती थी। जब वह सभी विद्याओं में निपुण हो जाता तब गुरू उसकी परिक्षा लेकर घर लौट जाने का आदेश देते थे। शिक्षित छात्र तेजोमय होता था। ज्ञान देनेवाले गुरू का सभी विद्याओं पर अधिकार था। इसलिए उसे "आचार्य" शब्द से विभूषित भी किया गया।

आधुनिक काल में शिक्षा में काफी बदलाव आ गया है। प्रकृति का स्थान बडे- बडे भवनों ने लिया। पुस्तकों के सहारे शिक्षा देना प्रारंभ हो गया। आज काल के छात्रों को अध्यापन अगर सजा देने का प्रयास करता, तो वह सजा 'बुमरँग' के रूप में उसी पर उलटने लगी है। आज छात्रों को सजा देने वाले कोई अध्यापकों को अपनी नौकरी पर पानी फेरना पड रहा है। छात्रों की उदासिनता के कारण आज के अध्यापक भले ही अपने विषय में कितने भी माहिर क्यो न हो, लेकिन छात्रो के सामने पढाते वक्त उन्हे थोडीसी दिलचस्पी नही होती।

आचार्य कुल कहते है, अध्यापक जहाँ भी अपने अध्यापन का कार्य कर रहे है, क्या वहाँ ये सुरक्षित है? क्या अध्यापक अपनी जिम्मेदारीयाँ भूल रहे है? या वे सिर्फ अर्थप्राप्ती का उद्देश रख कर कार्य करते है? या उसका जिम्मेदार वर्तमानकाल रहा है, पता नहीं। संत कबीरजी ने अपने सुंदर दोहे के माध्यम से कहाँ है,

"जाका गुरू अंधला। चेला निपट निरंध।।
अंधे अंधा ठेलिया। दोनो कूप पड़त।।"

अगर गुरू ज्ञान, बुध्दी, आचार–विचार से अंधा रहा तो शिष्य भी अंधा हो जाएगा। गुरू अंधा तो समाज भी अंधा। परिणामतः राष्ट्र का विनाश भी निश्चित ही होगा।

"न ही ज्ञानेन सदृश्यं पवित्रमिह विध्यते।"

जो भी हो अध्यापन का पवित्र कार्य अध्यापकही करेंगे। तकनीकी शिक्षा हो या प्राथमिक शिक्षा अध्यापकों को सिर्फ पुस्तकी कीडे नही बनना है। सामाजिक धरातल पर छात्रों को शिक्षा देना बहुतही अनिवार्य है। क्यों कि आज संगणक का युग है। दूरदर्शन का चैनल भी पाठ का माध्यम बन जाएगा और भविष्य में छात्रोंको अध्यापकोंके शरण में जाना ही होगा।

●●●

जिंदगी

कु. मिलन मगदूम
बी. ए. भाग २

जिंदगी तो एक जुआ है, कभी हारना है तो कभी जितना है, बस कोशिश करते रहना है, जिंदगी में एक पल सुख का होता है, तो हजारो पल दुःखों के होते है। दुःखों का पहाड होता है। जिंदगी में हर किसकी छोटी मोटी गलतियाँ होती है। जैसे हम अपने गलतियों को क्षमा करते है, वैसे हमे दुसरों के गुलतियों को भी क्षमा करना चाहिए। जिंदगी में कुछ लोग अपने दिल की बात जुबान से कह देते है। लेकिन जो कुछ कहती भी नही, उसकी आँखो से समझ लेना चाहिए। जिंदगी में कुछ लोग ऐसे मिलते है, जिनके जुबान पर कुछ होता है, तो दिल में कुछ और होता है।

जिंदगी में काम के लोग चन्द मिलते है। कौन अपना और कौन पराया यह आज तक कोई नही समझ सका। जिंदगी में हमें आगे बढना है, तो दुःख में भी हँसना चाहिए। सुख में सभी शामील होते है। पर दुःख में भी कोई किसका साथ नही देता तब अपने भी परायें हो जाते है।

जिंदगी में दिन की शरूआत भगवान का नाम लेकर ही होनी चाहिए। वह दिन हमारे लिए अच्छा हो वा बुरा हो हमें दिन की शुरूआत भगवान का नाम लेकर करनी चाहिए। जब हमपर मुसीबत आती है। तो हम आँखे बंद करके सच्चे दिल से अपने भगवान का नाम लेते है और भगवान सच्चे भक्तोंकी मनोकामना पुरी करते है उनकी मुसीबत दूर करते है।

ये है हमारे जिंदगी की दाँस्ता।

●●●

२१वी सदी की स्त्री

विद्या रघुनाथ वारके
बी. ए. भाग ३

''पिता रक्षति कौमर्ये,
भर्ता रक्षति यौवने
रक्षति स्थविरे पुत्रः,
न स्त्री स्वातंत्र्यम् अहर्ते।''

इस वचन में स्त्रियों की मानहानी करनेवाले विचारों को आज की स्त्रीने कालबाह्य बना दिया है। पहले स्त्री को वल्ली की उपमा दी जाती थी वल्ली खडी होती है वृक्षोंके आधार पर, उसी तरह स्त्री भी पुरूषों के आधार पर ही होती है, यह एक भ्रामक कल्पना है। बचपन में पिता का, विवाह के बाद पति का और वृध्दावस्था में पुत्र का आधार स्त्री को लेना पडता है, ऐसा सभी मानवजाति को लगता है। उसे बडी चतुराई से ईश्वरत्व बहाल किया जाता है। 'यंत्र नार्यस्त् पूज्यन्ते, रमन्ते तत्र देवतः' ऐसा कहके उसे अंधेरे कमरे में बंद किया जाता है। उसका क्षेत्र सिर्फ रसोईघर ही माना गया है।

स्वार्थ से भरे पुरूषप्रधान समाज में स्त्री भी एक मनुष्य ही तो है। २१वी सदी की स्त्रीने पुरुषी सत्ता को जबरदस्त धक्का दे दिया। उस पर अनेक प्रकार के बंधन है, वह तोडकर उसने अपना मार्ग खुद ढूँढा है। स्त्री के कर्तव्य को सभीने मान्य किया है। कुछ स्त्रीयोंने विश्वविद्यालय के कुलगुरू पद का सन्मान प्राप्त हुआ है। तो भारत के पंतप्रधान पद पर इंदिराजी थी और आज राष्ट्रपती पद पर प्रतिभाजी है। आज स्त्रीने 'अंतरिक्ष' में ही भ्रमण किया है। इतनाही नहीं तो हर यशस्वी पुरुष के पिछे एक स्त्री ही होती है।

मैंने अखबार में एक समाचार पढा की दिल्ली की एक स्त्री पी. बंडोपाध्याय हवाई दल की एअर चीफ मार्शल पद पर विराजमान है। यह सुनकर मुझे खुशी हुई मैं सिर्फ इतनाही कहना चाहती हूँ कि,

''सारे जगमें स्त्री है महान,
गाओ उसका गुणगान।''

●●●

दो - खत

कु. माधुरी रघुनाथ वागदेकर
बी. ए. भाग २

एक सीमा नाम की लडकी थी, वह स्कूल में बहुत होशीयार थी। उसे हर काम का बहुत लगाव था, हर काम करके भी वह पढाई में होशीयार थी। वह H.S.C परिक्षा अच्छे गुणों से उत्तीर्ण हो गयी। इसलिए उसके पिताजी ने उसे बाहर के कॉलेज में भेज दिया। सीमा ने एफ. वाय. बी. कॉम. में प्रवेश लिया। कॉलेज में उसकी बहूत सहेलियाँ बनी। एक दिन उसकी पहचान उसके ही क्लासमें पढनेवाले संदीप से होती है। उन दोनों की बहूत ही अच्छी पहचान बनती है। वह हर वक्त एक –दूसरे की बाते करते थे। इन बातो में वह एक दूसरे की हर बात जानते गये। इन अच्छी अच्छी बातो में सीमा और संदीप की अच्छी दोस्ती होती है। जैसे उन्हे ऐसा लगता है की,

कुछ कहे बीना हमने पाया है।
कुछ माँगे बीना हमे मिला है।
नाज है हमे अपनी तक्दीर पर
जिसने हमे तुन जैसे दोस्त से मिलाया है।

इन दोनो की इतनी अच्छी दोस्ती होती है की वह दोनो एक दूसरे के सुख- दुःख बॉटने लगे। हर वक्त एक दुसरे के बारे में सोचने लगे। इस दोस्ती को दो साल बित गये और उन दोनों ने टी. वाय. बी. कॉम. में प्रवेश लिया। जब कोई बात होती तो एक दूसरे को कहते। उन दोनो का एक दूसरे पर बहूत भरोसा था। अगर किसीने कुछ भी कहाँ तो वह उसपर विश्वास नही रखते थे। इस दोस्ती में सीमा को संदीप की हर बात अच्छी लगने लगी। और इन अच्छी बातो में सीमा कब संदीप से प्यार करने लगी यह उसको भी पता नही चला। उसकी हर अदा से वह प्यार करने लगी। और उसे भी ऐसा लगता था। की संदीप भी उसे प्यार करता है। उसकी हर बात को वह प्यार समझने लगी। हर वक्त उसके ही बारे में सोचने लगी जैसे वह उसके ही लिए बना था। लेकिन उसे यह पता नही था। की जिंदगी में हर बात सच नही होती। जिंदगी जीते वक्त हम सोचते एक है। और विधी का विधान कुछ और ही होता है। जिस चीज के बारे में हम सोचते नही है वह हमे मिलती है। और जो चीज हमे चाहीए वह किसी और को मिलती है। ऐसा सीमा के साथ होता है। जिस संदीप से वह जी जान से प्यार करती है, वह किसी दूसरी लडकी से प्यार करता है। और यह बात सीमा को पता नहीं थी। वह संदीप से इतना प्यार करती थी की उसके लिए जान भी देने को तैयार थी। लेकिन विधी का विधान कुछ और ही था। क्योंकि सीमा के तक्दीर में संदीप नही था।

तक्दीर बनाने वाले
तुने कमी ना की
अब किस को क्या मिला
यह तो मुक्दर की बात है।

जिस भगवान ने तक्दीर लिखी उसे सबकुछ दिया लेकीन संदीप का प्यार नही। उसे इस बात का पता ही नही था की, संदीप उसका नही है। इस प्यार के बारे में सोचकर वह बहुत खूश थी लेकिन यह प्यार एकतर्फी था। उन दोनों का ग्रॅज्युएशन पुरा हो रहा था। लेकिन संदीप ने सीमा से कभी नही कहाँ था कि वह उसे प्यार करता है। एक दिन संदीप ने सीमा को खत लिखकर भेज दिया। और उसी वक्त उसके पिताजी का भी खत आता है। वह दोनो खत लेकर होटल में जाती है। और सोचती है की पहले किसका खत पढू? तभी वह पिताजी का खत पढती है। जिसमें शादी के बारे में लिखा था। सीमा के पिताजी ने सीमा की शादी अपने दोस्त के बेटे के साथ तय की थी। तब सीमा बहूत नाराज होती है। और उसी वक्त अपने पिताजी से खत लिखती है की, मै एक लडके से प्यार करती हूँ। और उसीसे शादी करना चाहती हूँ। और खत भेज देती है। और बहुत खूश होकर संदीप का खत पढने लगती है। उसमें संदीप ने यह लिखा था की, मैं जिस लडकी से प्यार करता हूँ, उसे मैं शादी कर रहा हूँ, तुम जरूर आना। तब उसे बहूत दुःख होता है। वह

बहुत रोती है। तभी वहाँ उसके ही क्लास में पढनेवाला सुरेश आता है। जो उसे बहुत प्यार करता था। लेकिन सीमा को पता नही था। वह उसे समझाता है। लेकिन सीमा कुछ भी समझने की स्थिति मे नही थी। तब वह एक कहानी बताता है।

एक आदमी था। जिसकी भगवान पर बहुत श्रध्दा थी। इसके कारण भगवान उसे प्रसन्न होता है। और कुछ भी देने का वरदान देता है। तभी वह भगवान को कहता है, जब मैं जिंदगी को राह में चलू तब मुझे किसी भी प्रकार का दर्द ना हो। एक दिन वह चलते वक्त पैर फिसलकर गिर जाता है। लेकिन उसे दर्द नही होता क्योंकि वैसा भगवान का वरदान था। फिर वह उसी रास्ते से चलता रहता है। लेकिन उसे बाद में अपना गवाना पडता है। तब उसे पता चलता है, अगर मै जब गिर पडा तब मुझे दर्द होता तो आज मुझे अपना पैर गवाना नही पडता। इसलिए जब हम जिंदगी जीते है, तब सुख के साथ दुःख को भी बहुत महत्त्व होता है। जब हम दुःख से गुजरते है, तभी हमे सुख मिलता है। इसलिए हमें दुःख भी सहना पडता है। तभी सीमा अपने आपको सँभलती है।

तब सुरेश सीमा को पुँछता है। मैंने एक दिन तुम्हे खत लिखा था और उस खत के नीचे एस नाम लिखा था क्या उस खत का जबाब नही दोंगी। तब उसे यह पता चलता है। जो खत मुझे मिला था वह संदीप का नही तो सुरेश का था। इसलिए वह कहती है। हम जिसे चाहते है उसे प्यार करने की बजह जो हमे चाहता है उसे प्यार करना सबसे अच्छी बात है। जब वह सुरेश को हाँ जबाब देती है तब सुरेश कहता है।

ना भुलना कोई बात दिल में हो अगर
रखना थोडा भरोसा तुम हमपर
हम निभायेंगे प्यार का रिश्ता
इस कदर की भुलानेपर भी न भुला
पाओगे सारी जिंदगीभर

तब सीमा समझती है, जिंदगी में प्यार पाने का नाम नही तो देने का नाम है।

●●●

क्या होता है प्यार....

(अनुवाद)

प्रशांत मारुती बरा
बी. ए. भाग २

आज शिकार का पाँचवा दिन था। शाम को टॉर्च, धनुष्य लेकर मैं जंगल की तरफ बढ रहा था। मेरे पैर फिर से उसी आदिवासी गाँव के पास खडे हिरण को देखकर थम गए। उस हिरण पर मैंने धनुष्य से निशाना लगाया लेकिन मैंने जैसे उसके आँखों में देखा, उसी क्षण मेरे हाथ से धनुष्य गिर गया.... पिछले चार दिन मेरे साथ यही होता था। हर रोज शाम को मैं शिकार के लिए निकलता था। रोज वही हिरण वही स्थान पर खडा दिखाई देता था। रोज उसी हिरण पर मैं निशाना लगाता था लेकिन उसकी आँखों में करुण भाव देखकर मेरे हाथ में से धनुष्य गिर जाता था। ये मेरे साथ ही क्यूँ होता है? इस विचार से मैं अस्वस्थ हो गया था। इसलिए मैंने उस आदिवासी गाँव के पहचानवाले व्यक्ति से पुछा – कि, ''वह हिरण रोज वहाँ क्यूँ आता है? मैं उसपर अपना लक्ष क्यूँ नही साध सकता?''

उसने कहाँ की, ''वह हिरण यहाँ रोज बजता हुआ ढोल सुनने के लिए आता है।''

उसके इस उत्तर से मेरे मन को संतुष्टता न मिली। क्योंकि हवा के एक छोटेसे प्रवाह के साथ उडते पत्ते की आवाज से डरकर भाग जानेवाला हिरण बजता हुआ ढोल सुनने के लिए आता है, यह उस व्यक्ति का उत्तर मुझे अतिशयोक्तिपुर्ण लगा। हिरण जैसे डरपोक पशु में इतना साहस आना मुश्किल है। उसकी आँखों में वह करूण भाव क्यूँ होता है? कि जो देखते ही मेरे हाँथ का धनुष्य गिरता है?

मुझे इस तरह उलझन की स्थिति में देखकर उस व्यक्तिने कहा '' सच बताऊ, उसके यह साहस और आँखों में करुण भाव का एक ही कारण है–

''उस ढोल का चमडा उसकी जीवनसाथी का है। जिसपर वह बहुत प्यार, प्रेम करता था''।

●●●

"पानी का पैसा पानी में"

सारीका चौगले
बी. ए. भाग ३

राम नाम का एक दूधवाला था। वह बहुत ही इमानदार था। वह सुबह जल्दी उठकर गाय, भैसका दूध निकालकर शहर में जाकर बेचता था। उसे अच्छे पैसे मिलते थे। उससे वह अपने परिवार का भरण-पोषण करता था। गाय - भैसों का चारा-पानी देता था। शहर के लोग उसी का दूध लेते थे। राम का दूध शुद्ध था, उसमें मिलावट नही थी। इसी कारण शहर के लोग उसे मानते थे। वह सुबह दूध लेकर शहर जाता और दोपहर घर लौटता था।

एक दिन उसकी पत्नी बोली की आजकल कोई इमानदारी से व्यवसाय नहीं करता। हर कही मिलावट है। हम भी दूध में पाणी मिलाकर बेचेंगे। इससे हमे ज्यादा पैसा मिलेगा। राम को पत्नी की यह बात अच्छी नहीं लगी। वह शहर के लोगोसें बेईमानी नही करना चाहता था। लेकिन उसकी पत्नी मानने के लिए तैयार नही थी। उसका कहना था की, दूध में पानी मिलाने से शहरवासियोंको पता चलेगा। पैसे ज्यादा मिलनेपर हमारा टूटा हुआ घर नया बनायेंगे। राम ने इस बातपर ध्यान नही दिया।

एक दिन राम बहुत बिमार पडा। उसे चिंता लगी की दूध निकालकर कौन बेचेगा? पतिको चिंतीत देखकर पत्नी बोली की, "तुम चिंता मत करो, मैं यह काम करुंगी। राम की पत्नी ने सुबह जल्दी उठकर गाय,भैस का दूध निकाला और उसे बेचने के लिए शहर की ओर चल पडी। रास्ते में एक छोटासा नाला था। नाले के पार शहर था। राम की पत्नीने एक दो दिन दूध बेचने का काम किया। फिर उसके मन में दूध में पानी मिलाने का विचार आया। वह दूध लेकर नाले के पास आ गयी। नाले का पानी दूध में मिलाया। इस तरह उसने दूध में मिलावट करके शहर में बेच दिया। पानी मिलानेसे दूध ज्यादा हो गया और पैसे भी ज्यादा मिल गए। लालच बुरा होता है। लालच में आकर राम की पत्नी ने दूध में मिलावट कर-करके पैसे मिलाये। ज्यादा दूध के पैसे वह जमा करने लगी। दूध में पानी मिलाना और जाकर बेचना उसका रोज का काम बन गया।

एक दिन उसने जमा किए हुए पैसे से शहर जाकर सुनार की दुकान में एक सोने की माला खरीद ली। सोने की माला गले में डालकर वह गाव आने निकली। उसी नाले के पास आकर नाले के पानी में प्रतिबिंब देखा। नाले के पानी में वह सोने की माला चमकने लगी। वह और झुककर अपना प्रतिबिंब देखने लगी। उसे बहुत खुशी हुयी। ज्यादा झुकने से सोने की माला नाले के बहते पानी में गीर पडी। वह बहुत घबरायी। पानी में उतरकर सोनेकी माला ढुंढने लगी। लेकिन सोने की माला उसे नही मिली। उदास होकर वह घर लौट आयी। उसने दूध में पानी मिलाया था और पैसे कमाये थे। पानी का पैसा पानी में जाना था सोने की माला पानी में बह गयी। उसे बोध हुआ की मिलावट करके व्यवसाय करने का क्या फल मिलता है।

●●●

We cannot always build the future for our youth, but we cau build our youth for the future.

●●●

Every child is an artist. The problem is how to remain av artist once he grows up.

●●●

Your children need your presence more than your presents.

●●●

धर्म

स्मिता पाटील
बी. ए. भाग ३

आज समाज में धर्म के नाम पर जो अराजकता फैल रही है, वो धर्म के बारें में अज्ञान से ही। क्योंकि, इन लोगों को धर्म का सही अर्थ मालूम ही नही है। धर्म कभी हिंदू, मुस्लिम, सिख, जैन आदि बंधन में बँधा नही जाता। वो तो सिर्फ सम्प्रदाय है। मनुष्य ने अपने - अपने ईच्छा के अनुसार स्विकार किया हुआ जीवनमार्ग है। लेकिन सम्प्रदाय धर्म नही हो सकते। धर्म उससे भी बडा है, वह स्वतंत्र है, तो धर्म क्या है?

एक पुरानी कथा है, भगवान गौतम बुध्द एक घने जंगल में भटक रहे थे। बहुत घुमने के बाद उनको प्यास लगी। वे इधर - उधर पानी ढुँढने लगे। तो उन्हे एक झोपडी दिखाँई दी। वे उस झोपडीके द्वार पर गये और पुकारने लगे। कोई है? 'थोडा पानी मिलेगा क्यों?' उस वक्त झोपडी से स्त्री बाहर आयी और बुध्द को देखते ही उन्होंने, 'भगवान आप मगध साम्राज्य के सम्राट है। मैं आपको पानी कैसे दे सकती हूँ। मैं तो एक कनिष्ट जाति की स्त्री हूँ।' उस वक्त भगवान बुध्द ने उसे जबाब दिया, ''मैंने आपसे पानी माँगा, आपकी जात नही माँगी। भला इस पानी की कौनसी जात है।''

जब पानी धरती माँ और प्रकृति के कण कण को ही जब जात पात नही है तो हम इस प्रकृति के घटक होकर भी ईन्सान को जाति के नाम पर क्यों बाँटते है?

इस सृष्टी का एक नियम है 'जैसी करनी वैसी भरणी।' जिसका जैसा कर्म होगा वैसा उसका अंजाम होगा। और यही हमा और सृष्टी का सही धर्म है। इसलिए तो बडे बडे तत्वज्ञों को भी धर्म की स्पष्ट संज्ञा क्या है, मालूम नहीं। अतः धर्म संज्ञा में बैठता ही नही। वो उससे भी श्रेष्ठ है। धर्म परावर्तित होता है। वह चिर या स्थायी नहीं होता। धर्म याने देव देवताएँ नहीं। धर्म अपने संस्कृति के चिरंतर मुल्यों को जतन करके अखिल मानवजाति के उत्थान के मार्गपर लानेवाला महान मार्ग है। यह उत्थान नैतिकता का है। पावित्र्य का है और यह उत्थान एक ही समाज सुत्र के धागें में गुंफनेवाला धागा ही 'धर्म' है।

धर्म सभी को विकास का अवसर देता है। सभी को मार्गदर्शन करता है। धर्म मानवी मन के क्षुद्र विचारोंपर विजय प्राप्त करने का एकमात्र श्रेष्ठ साधन है। सभी रिश्ते- नातों का झगडा छुडाने का एक हथियार है। अतः भगवान ने जन्म देते वक्त ही हमारी दो जातियाँ बनाई है, एक पुरुष और दुसरी है स्त्री। और अपना सभी का ही धर्म है और वह है। मानवधर्म ! मानवधर्म!

●●●

दोस्ती

एक हंसी जो हसाँ दे,
एक आँसू, जो रूला दे
एक आरजू, जो जगा दे
एक चाहत, जो समझ ले
हर आहट जो जान ले
उसी रिश्ते का यारो नाम है दोस्ती।
दोस्ती दिलसे हो तो,
लाखों दोस्तोंसे अच्छी लगती है।
दोस्त तुम जैसे हो तो,
लाख दुश्मन अच्छे लगते है।
माना की भूल जाना
आपकी फितरत हो सही
मगर हमें भूल पाना
आपकी किस्मत में नही
चाहों तो आजमाकर देख लो
खूद को भूल जाएँगे पर आपको नहीं।

रणजीत फराकटे
बी. ए. भाग ३

एक गलती

अर्चना चौगले
बी. ए. भाग १

अविनाश एक अच्छे घर का लडका। उसका छोटा परिवार माँ-बाप, बहन और अविनाश। अविनाश बचपन से ही बडा होशियार और शांत स्वभाव का। बडा होकर इंजिनियर होना चाहता था। बारावी में अच्छे अंक प्राप्त कर वह मुबई में अगली पढाई को चला गया।

अविनाश का जीवन का सफर तो ऐसे शुरू हुआ था। शुरू के कुछ दिन बडे अच्छे गये। लेकिन एक अजिब से इत्तेफाक से उसकी कुछ लडको के साथ दोस्ती हो गई। जो आवारा थे। उनका विश्‍व अविनाश के विश्‍व से अलग था। अविनाश उन दोस्तों के साथ बहकने लगा। उसे इसका जरासा भी अंदाजा नहीं था।

उसका ध्यान पढाई से हटा और बहकता चला गया। और जो होना था वही हुआ परिक्षामें उसे अच्छे अंक नहीं मिले। पर उसका उसे कुछ लेना - देना नहीं था।

कुछ दिन बाद उसके छोटी बहन की शादी तय हो गयी। अविनाश घर आया। रिश्‍ता अच्छा था। पर इनकी एक शर्त थी की, लडकी की एडस् की जाँच की जाय। इसलिए कविता और अविनाश जाँच करने चले जाते है। कविता अविनाश से जिद् करती है की, ''तुम भी एडस् की जाँच करो ना।'' कविता के जिद् के कारण अविनाश भी जाँच करवाता है। दो दिन बाद अविनाश पेपर लाने जाता है। उन जाँच पेपर को देखते ही अविनाश के होश ही खो जाते है। आँखो के सामने अंधेरा छाता है। कुछ पल के लिए उसे कुछ समज नहीं आता क्या करू और क्या नहीं। सारा भूतकाल उसके आँखो के सामने खडा हो जाता है।

कविता अविनाश का इंतजार कर रही थी। घर के सामने के बाग में यहा वहा चक्कर लगा रही थी। तभी अविनाश आता है। वो उस के पास भागती चली जाती है।

अवि क्या हुआ..... अवि बोलो ना क्या हुआ और तुम इतने चुप क्यूँ हो, कुछ हुआ है क्या, सब ठीक है ना। जाँच के पेपर अच्छे है?

अविनाश खामोश था। मानो उसे कुछ सुना ही न दे रहा हो। अविनाश सोफे पर बैठता है। कविता उसे पानी देती है। अविनाश अचानक से रोने लगता है। कविता और डरती है। कविता, मुझे माफ करो। क्या हुआ अविनाश? कविता मुझे एडस् है। नहीं नहीं तुम झुठ बोल रहे हो। तुम कभी गलत काम नहीं कर सकतें। मुझे तुम पर विश्‍वास है। तुम कभी बुरे रास्ते से चले नहीं। कविता ने पेपर लिए और कहने लगी की हम किसी अच्छे डॉक्टर के पास जाएगें। इन पेपर पर मुझे विश्‍वास नहीं। तुम चिंता मत करो।

कविता मैं मुबई में आवारा लडकों के साथ रहता हूँ। उनके साथ मेरी दोस्ती भी है। और उनको साथ साथ में ही ऐसे गलत काम करता था। उसका मुझे फल मिला है। मैं ही दोषी हूँ। ये पेपर सही है। यह बात सारे लोगो को रिश्तेदारों को और दोस्तों को भी पता चलती है। कविता की शादी होने से वह अपने घर चली गयी थी। अविनाश अब अकेला हुआ था। उसका ध्यान पढाई में नही लग रहा था। इसलिए मुंबई नहीं जाना चाहता था और वहाँ उसके दोस्त उसका मजाक उडाते। उसपर हँसते। उसे देखते ही अजिब अजिब सी बाते करते। उसके साथ कोई रहना नही चाहता था। उसके साथ कोई बात नही करते। कुछ साथ में खाना नहीं खातें, हाथ नहीं मिलातें। उसे देखते ही सब भाग जाते थे।

इन सब बातों से तंग आ गया था। सभी लोग उसे देखते ही इस तरह की हरकत करते थे। इसलिए वह घर में पडा रहता। माँ हमेशा रोती रहती थी और पिताजी हमेशा चिंतीत रहते थे। अब अविनाश के पास एक ही रास्ता था। वो था मौत और एक

दिन अविनाश ने अपनी मौत को गले लगाया। उसकी तितली जैसी रंगोभरी दुनिया अचानक से रंगहीन बन गयी।

हमारे समाज के ऐसे अनेक अविनाश को हमें बचाना है। दोस्तों की दोस्ती और कुछ करने की चाह युवकों का जोश इन सब पर थोड़ीसी मर्यादा भी होनी चाहिए।

हम नादां है, अंजान नहीं। जिंदगी में चाहे कुछ भी करना, पर सास की आस मत तोडना।

जो आता है, वो जाता है पर एडस् की ऐसी भयानक बिमारी के साथ हम क्यूँ जायें। रोते हुए आये थे, हसते हुए जाना।

●●●

वैश्वीकरण के दौर में कॅम्प्यूटर क्रांति और राजभाषा

उज्वला पोतदार
बी. ए. भाग ३

हिंदी हमारी राष्ट्रभाषा बनीं या नहीं, यह सब आकलन करते हुए हम ५८ वर्ष का लम्बा सफर तय कर आए है। १४ सितंबर १९४९ को संविधान ने हिंदी को राजभाषा घोषित किया। सम्पर्क सूत्र तो हिंदी पहले भी थी। परंतु राज–काज की भाषा के रूप में इसे राजभाषा का दर्जा भी दे दिया गया। ब्रिटिश शासकों की २०० वर्ष गुलामी के पश्चात कार्यालयों का काम पूर्ण तथा अंग्रेजी में था। ऐसे में राजभाषा का यह बिल पारित करना समय की माँग थी।

सरकारी प्रयास के चलते कार्यालयों में कही हिंदी का प्रयोग हुआ तो कहीं औपचारिकता पूरी की गयी। कही हिंदी में काम करने का दिखावा किया गया तो कही मात्र आंकडों से ही पूर्ती की गयी। हिंदी के कार्यान्वियन को देखने का काम गृहमंत्रालय को सोपा गया। कई समितियाँ और उपसमितियाँ बनाई गई। विभिन्न कार्यालयों में राजभाषा प्रकोष्ठ स्थापित किए गए, नगर में अपनी एक समिति बनी, कार्यालयों में हिन्दी में काम करने के प्रति कर्मचारीयों का रूझान बढा और सोपान – दर सोपान हिन्दी कार्यान्वियन की गति में वृध्दि भी हुई।

५८ वर्षों के इस सफर में हिन्दी को कई व्यंग – बाणों का सामना करना पड़ा। अंग्रेजियत की गहरी जड़ो को उखाड़ने और हिन्दी की रोपित करने में अनुवाद का मखोल भी उडाया गया। भला ट्रेन को लोह पथगामिनी कहे या स्टेशन को लोहपथगामिनी विश्राम स्थल, सिगरेट को धुम्र – दण्डिका कहे तो बटन को क्या कहे? लिहाजा ढेर सारे शब्दों में बटन, स्वेटर कोट, पॅट, टाई, स्टेशन, बस स्टॉप अनुदित हुए बिना ही रह गए।

राजभाषा और राष्ट्रभाषा का महिमा – मण्डन करते हुए आज वो दिन आ गया है। जब हम विश्वव्यापीकरण की नई संकल्पना से गुजर रहें है। पूरा विश्व सिमटकर एक ग्राम (गाँव) के रूप में आ गया है। विश्वव्यापीकरण में कम्प्यूटर ने अहम् भूमिका निभाई है। विभिन्न कार्यालयों में जब तीन दशक पहले कम्प्यूटर का प्रवेश हुआ था तब कम्प्यूटर को जबरदस्त विरोध झेलना पड़ा था। इसलिए नहीं कि कम्प्यूटर अंग्रेजी भाषा समझता था बल्कि इसलिए कि वो कर्मचारियों की संख्या में कमी करवाएगा और नतीजा बेरोजगारी में तब्दील होगा। लेकिन कम्प्यूटर का प्रयोग अपरिहार्य था। फिर शुरू हुई उस पर आरोपों की बौछार हम सभी के पास एक ही बहाना था–

कम्प्यूटर हिन्दी नहीं समझता, करवाँ लो अपने कम्प्यूटर से काम हिन्दी में। अरे एक दो कागज हिन्दी में लिखने से क्या होता है? सारे प्रोग्राम तो अंग्रेजी में डाल रखे है।

विश्व– ग्राम की परिकल्पना में अपने अस्तित्व की रक्षा के लिए ही नहीं बल्कि विकास के लिए कम्प्यूटर कितना जरूरी है, ये समझना होगा। आज कम्प्यूटर नही होता तो हम कितना विकास कर लेते? जब भी हमें किसी प्रतिव्दन्द्वी के विकास की जानना होता है तो हमें उसके विकास की प्रक्रिया को समझना होता है और यह समझ भाषा के माध्यम से ही हो सकती है। तो फिर दूसरी भाषा से परहेज क्यो? कम्प्यूटर क्रांति के युग में जब पूरी दुनिया एक गाँव के रूप में उभर रही है तब अन्य भाषा के शब्दों को अस्वीकार करना बुद्धिसंगत नहीं है। बल्कि उन शब्दों को अपनी भाषा में समाहित करना ही हमारे विवेक का परिचय

है। जब अंग्रेजी ने लॅटिन से मेलाफाइड, एकराग्रेशिया जैसे शब्द लेकर से उबेरेमा फाइड जैसे शब्द अपनी भाषा में समाहित कर रखे है तो हिन्दी क्यों अन्य शब्दों से परहेज नही होनी चाहिए। एक सर्वेक्षण के अनुसार विश्व में चीनी बोलनेवाले ८७.४ करोड है, तो अंग्रेजी बोलनेवाले ३४.१ करोड है और हिन्दी बोलनेवाले ३६.६ करोड है। इस लिहाजसे हिन्दी विश्व भाषाओं में दूसरे स्थान पर काबिज है। चीन - जापान में यदि कोई विद्यार्थी विद्यार्जन के लिए जाता है तो उसे पहले वहाँ की भाषा सिखनी होती है याने देश, अपनी भाषा के प्रति इतने आत्मविश्वासी है। उन्होंने अपने देश में किसी आंतरराष्ट्रीय भाषा को स्थान नही दिया है। वो दिन दूर नहीं जब भारतीय भी अपनी भाषाओं के लिए इतना ही प्रतिबध्द दिखाई देंगे।

आज इन्टरनेट पर हिंन्दी की कई साइट्स दिखाई देते है बल्कि अब तो लोगों की यह धारना भी निर्मूल साबित हो गई है, कि कम्प्यूटर केवल अंग्रेजी बोलता है और अंग्रेजी समझता है। हिन्दी के ढेर सारे फॉन्टस् और सॉफ्टवेअर ने कम्प्यूटर को हिन्दी पढता बता दिया है। कम्प्यूटर जाननेवालों आश्चर्य मत करना अगर आपका इन्डिक एम आई सॉफ्टवेअर के जरिए आपका कम्प्यूटर विन्डोज को ''खिडकियाँ'' बोले, प्रिव्हू को ''दृश्य'' एडिट को ''संपादक'', फेवरेट को ''मनपसंद'', सर्च को ''खोज'', हिस्ट्री को ''इतिहास'', कट को ''काटे''। बल्कि अब तो हिन्दी के अलावा प्रादेशिक भाषाओं - पंजाबी, तमिल, कन्नड, मल्यालम आदी में भी सॉफ्टवेअर आ गए है।

ये कोई जादू नहीं बल्कि ये उन कम्प्यूटर्स प्रोग्रामर्स के जज्बात है जो राष्ट्रभाषा और राजभाषा हिन्दी से जुडे है। पर यह जादू एक दिन में नही होता। निश्चय ही उन्होंने अथक प्रयास किये होंगे अगर विद्यार्थी अपनी भाषा के दायरे में ही बंधा रहता है तो क्या हम कम्प्यूटर पर यह दृश्य देख पाते?

विश्वव्यापारीकरण का एक नारा अपनाना होगा। Think Globally and act locally याने विश्वस्तर पर सोंचे, पर स्थानीयस्तर पर क्रियान्वित करे। तभी हम विकास की राह में कदम मिलाकर विश्व के साथ चल पायेंगे।

●●●

यह तो जीवन है

जीवन! जीवन याने एक रास्ता है।
इस पर हमेशा चलते रहो।
जीवन याने एक संघर्ष है,
इस पर हमेशा विजय प्राप्त करो।
जीवन याने एक आवाहन है,
इसे न घबराकर इसका स्विकार करो।
जीवन याने एक सौंदर्य,
उसकी पुजा करो।
जीवन याने एक कर्तव्य,
इसे पुरा करो।
जीवन याने एक स्वप्न,
उसका अनुभव करो।
जीवन याने दुःख,
उसपर काबू रखो।
जीवन याने एक गाना,
उसे मन से गाओ।
जीवन एक दुखांत्र है,
उससे झगडते रहो।

कु. वर्षा प्रकाश वारके
बी. ए. भाग २

चुटकुला

पत्नी : सुनो जी ! आपको मुझमें सबसे ज्यादा क्या अच्छा लगता है। मेरी ब्युटी या अकलमंदी

पति : मुझे तो ये तेरी मज़ाक करने की आदत सबसे अच्छी लगती है।

कु. सुप्रिया कांबळे
बी. ए. भाग २

बेचैन दिल

दिन और रात मे खयाल तुम्हारा
आपके सीवा लगता नहीं दिल हमारा
हवा की खूशबू लाती है संदेश तुम्हारा
उस खुशबू से महक उठता है दिल हमारा।
आँखे देखती है रस्ता हर पल तुम्हारा
आपकी कदमों की आहट से धडकता है दिल हमारा
वादा करो तुम ना तोडोगी दिल हमारा
तुमसे मिलने को बेचैन है दिल हमारा......

उत्तम आनंदा कलमकर
बी. ए. भाग ३

सैनिक

तुम मौत से डरते हो।
हमसे मौत डरती है।
जहाँसे हम गुजरते है।
मौत सहमी हुई रहती है।
तुम घात से लढते हो।
हम ललकार से लढते है।
तुम मानव के भक्षक हो।
हम मानव के रक्षक है।
तुम हर बार हारे हो
हम हर बार जिते है।
क्यों कि हम हिंदुस्थान के सैनिक है।

प्रविण उर्फ मोहन चौगले
बी. ए. भाग ३

काश

काश ! यह ईश्वर न होता,
तो दुनिया का सपना न होता।
काश ! यह आदमी न होता,
तो धरती का स्वर्ग न बनता।
काश ! यह जीवन न होता,
तो जुआ कोई न खेलता।
काश ! यह मंजील न होती,
तो सफर कोई न करता।
काश ! यह फुल ना होते,
तो प्यार के रिश्ते न बनते।
काश ! यह प्यार न होता,
तो ये दिल किसीसे न लगता

विद्या चौगले
बी. ए. भाग ३

थोडा जी के देखो

जन्म लिया है
थोडा जी के देखो।
जीवन में दुःख बहुत है
थोडा सह के देखो।
चुटकी भर दुःख से गिरना नहीं
दुःख के पहाड चढ के देखो।
खेल बनना आसान है
थोडा खेल के देखो।
घोसला बनाना आसान है
थोडी मेहनत कर के देखो।
जीना कठीण है, मरना आसान है
दोनों में जो कष्ट है, वह सह के देखो।
जीना मरणा एक पहेली है
जाते- जाते सुलझा के देखो।

कु. अश्विनी नानासाो पाटील
बी. ए. भाग ३

अनमोल वचन

एक वस्तु
१) धैर्य की एक कसौटी – विपत्ति
२) विपति के समय एक साथी – साहस
३) उन्नति का एकमात्र शत्रु – आलस्य
४) आलस्य का एक पुरस्कार – दरिद्रता
५) भोजन का एक उचित समय – जब पेट में भूख हो
६) सफलता की एकमात्र कुंजी – कडा परिश्रम
७) मन की जलानेवाली एक बडी आग – क्रोध
८) मनुष्य की एक अमुल्य संपत्ति – बुध्दि
९) संसार का एक जिवित स्वर्ग – सुखी परिवार
१०) एक उत्तम नीति – ईमानदारी
११) मनुष्य को महान बनानेवाली एक वस्तु – चरित्र
१२) शांती का एक मार्ग – संतोष

शितल शेटे
बी. ए. भाग ३

चार बातें

१

बाल फैला कर जब कोई मेहबूबा
कब्र पर रोती है
तब महसूस होता है की
मौत कितनी हसीन होती है।

२

लडका : ए बेवफा, तूने मेरा दिल जला दिया
दिल जलकर राख हो गया
लडकी : अरे, तेरी कुर्बानी बरबाद नही जाएगी
राख इधर भेज दे, बरतन धोने के
काम आयेगी।

३

पति : जी करता है तुम्हारी जुल्फोंमें खो जाऊँ
आँखो में बस जाऊँ, तुम्हारी बाहों में झुल जाऊँ
पत्नी : अरे हमेशा देवानंद ही रहोगे, या कभी पति
भी बनोगे?

४

अगर बिना दातोंका कुत्ता काटे
तो क्या करनेका?
सिंपल .... बिना सुई का इंजक्शन लेने का !

कु. विद्या माने
बी. ए. भाग २

वह

देखते ही उसे उड जाये होश
खयालोंमे उसके हो जाए मदहोश
कुछ ऐसी बात हो उसमें
देखते ही उसे कुछ हो जाए दिल में।
    एक नजर वह देखे जिधर
    बरसे उधर बादल सरपर
    जुल्फें जो उसकी लहरायें
    बादलों पे घटा छा जाये।
मिट्टी को बना वे सोना
ऐसा हो उसका छुना
करके सबके दिलों को बेकाबू
हो कोई उसमें ऐसा जादू।
    वह झूम जाये तो
    आ जाये सावन
    रखे जिधर कदम
    वह धरती बन जाये पावन।
परियों की तरह
वह है खुबसुरत
देखे जो उसे एकबार
कभी ना भुले वह मुरत।
    दिलको मेरे जो धडकायेगी
    इंतजार में हूँ उसके हरपल
    कभी ना कभी तो वह आयेगा
    आज नहीं तो कल।

महादेव फराकटे
बी. ए. भाग १

सलाम

ये वीर जवानों
सलाम तुम्हें सलाम
ये भारत के रखवालों
सलाम तुम्हें सलाम
    आगे बढते रहो तुम
    दुश्मनोंसे न डरो तुम
    तुम्हारी कुर्बानी रंग लायेगी
    जीत हमारी होके रहेगी।
चोटियों में हिमालय की
छुपा दुश्मन हमारा
उसने नही देखा
बुलंद हौसला हमारा।
    दुश्मनों के नापाक कदमों ने
    किया भारत माँ को अपावन
    उनका लहु पिलाकर
    कर दो भारत माँ को पावन।
मिटा दो नामोनिशान उनका
इस पावन भारत भूमिसे
बता दो सारी दुनिया को
कम नहीं हम किसीसे।
    दुश्मनों ने किया
    भारत भूमि पर हमला
    दिखा दो उनको तुम
    कैसे करते है मुकाबला।

संतोष फरा
बी. ए. भा

जिंदगी की सच्चाई

आँसू भरी जिंदगी की
यही तो है सच्चाई
अधुरे सपने सिर्फ अपने
और हकिकत पराई।
हर पल हकिकत अधुरा
सपना बनकर रह जाता है।
जीती जागती और मुरत
तसबीर बनकर रह जाती है
यहाँ हर इन्सान की यहीं
होती है कहानी सही।
नही यह किताबी कहानी
है अनुभव की वाणी।

कु. शिल्पा पाटील
बी. ए. भाग ३

माँ

माँ आस है,
माँ साँस है,
दिल से देखो तो माँ प्यास है।
माँ करम है,
माँ रहम है,
दिल से देखा तो माँ मरहम है।
माँ गीता है,
माँ सीता है,
दिल से देखो तो माँ सरिता है।
माँ आग है,
माँ राग है,
दिल से देखो तो माँ त्याग है ।
माँ गुमान है,
माँ पहचान है,
दिल से देखो तो माँ भगवान है।

सयाजी बाळासो पाटील
बी. ए. भाग २

तेरी याद

जब कभी तुमसे
मिलने की घडी
नजर आयी।
तब हमें पैरों में
बंधी जंजीर
नजर आयी।
तेरी याद में
निकल पडे मेरे
आँसू
हर आँसू में तेरी
तस्वीर नजर आयी।

रोहन राजेंद्र फुटाणकर
बी. ए. भाग ३

सेल फोन और पत्नी

दोनो शुरू शुरू में अच्छे लगते है।
बादमें मेहंगे लगते है।
दोनों को (भले न चाहा) कवर में रखना पडता है।
दोनों से ज्यादा बाते करना महंगा पडता है।
दोनों को रात भर चार्ज करना पडता है।
दोनों को (कभी भी) अकेले छोडकर जाना
जोखम भरा है।
दोनो ही स्लीम और ट्रीम मॉडल में अच्छे लगते है।
दोनो ही हर महफिल में जुगनू की
तरह चमकते नजर आते है।
दोनों का बिल चुकाते - चुकाते
आदमी का दम निकल आता है।

विजय कांबळे
बी. ए. भाग १

"हिंदी बोलना हमारी Duty है"

Ladies And Gentelman, India हमारी country है।
और हम सब India के citizen है।
इसलिए हिंदी बोलना हमारी Duty है।
पर बेचारी हिंदी की Kismat फुटी है।
आजकल कि Young Generation
जब भी mouth खोलती है।
only and only English बोलती है।
अपनी ability भी अंग्रेजीपर तोलती है।
तब हमारा Head शर्म से झुक जाता है।
and heart deep वेदनासे भर जाता है।
ये सब very very wrong है।
in reality देशद्रोह ढोंग है।
हमे अपनी Daily Life में
हिंदी Language को लाना चाहिए।
उसे world में फैलाना है।
Then Mother India के
Dream होंगे सच।
Thank you all very very much

ऋषीकेश राजेंद्र फुटाणकर
बी. ए. भाग ३

चुटकुला १

संतासिंग – एक आदमी को बिल्ली जैसी आवाज सुनाई देती है। बता किसने निकाली होगी?

बंतासिंग – आसान है। खुद बिल्ली ने ही।

संतासिंग–नही गलत। यह आवाज कुत्ते ने निकाली थी।

बंतासिंग – अबे कुत्ते ने कैसे बे।

संतासिंग – अबे कुत्ता मिमिक्री आर्टीस्ट था।

चुटकुला २

रोहित – एक रिक्षावाला नो एंट्री की एरिया में हमेशा जाता था। फिर भी ट्राफिक पोलिसवाला उसको नही पकडता था। बता क्यों?

नागेश – कुछ पता नही यार तुही बता ना।

रोहित – अबे वह रिक्षावाला पैदल जाता था इसलिए।

गणेश सुनिल पाटोळे
बी. एस्सी. भाग २

"Persons with any weight of character carry like planets, their atmosphere along with them in their orbit."

......Thomas Hardy

ENGLISH SECTION

Sectional Editor

Shri. **C. Y. Jadhav**
Head, Dept. of English

Index

Prose

1) A Historical Monument : Taj Mahal — Shabana Shikalgar 3
2) The life is dedicated to love — Vaibhav Kamble 4
3) PCS. A Wonderful Interview — Amol More 5
4) Quotable Quotes — Sayaji Patil 5
5) A Letter — Shardchandra Patil 6
6) Value of Time — Jotiram Padeate 7

Poems

1) Mother — Sarika Patil 3
2) Value of Time — Shital Patil 3
3) What Mahatma Gandhi Means? — Pankaj Desai 4
4) Tension — Pravin Madhar 6
5) Educational Cricket — Pravin Chougale 6
6) You — Shubhangi Bhoi 7
7) Friendship — Nandini Gurav 7

A Historical Monument : Taj Mahal

Miss. Shabana Shikalgar

B. A. III

There are many beautiful buildings in India.But none is more beautiful than the Taj Mahal.It is one of the finest buildings in the world.

The Taj Mahal looks like a palace. But it is not a palace. It is a tomb. The Mughal Emperor Shahjanan loved his wife Mumtaz Mahal dearly.When she died, he built the Taj to keep her memory alive.

The Taj Mahal stands on the river of Yamuna, at Agra.It is built in the middle of a raised platform. At the corner of the platform there are towers made of red stone. The main building is made of white marble.

The dome of the Taj is 275 feet high. It glitters in light, the walls of the Taj are set with precious stones. The graves of the Queen and King lie side by side underground where we go by a flight of steps. Over the graves there are beatiful leaves and flowers made of coloured stone,

Round about the Taj Mahal there is a fine garden. From the main gate to the Taj there is a road. On both sides of the road there are beautiful Cypress, trees In the middle of the flower beds there are fountains that play all the time.

The Taj is hundreds of years old, but it looks as it was made yesterday. In the light of the full moon it looks like a silver palace. People from all parts of the world come to India to see it. We Indians are proud of the Taj Mahal.

We can also say, it is one of the seven wonders. It is "Symbol of love."

●●●

Mother

Mother is the sun's brightness
Mother is the ocean of happiness
Mother is the sky of love
Mother is the shadow of affection
So always keep her respect
Obey her orders
And take her orders
Like a flower
Because of mother's Love
My heart becomes happy
Truely, Mother is the reflection of the God

Sarika Shivaji Patil

B. A. II

VALUE OF TIME

To realize the value of one year,
Ask a student who has failed an exam.
To realize the value of one month,
Ask a mother who has given birth to a prematuar baby.
To realize the vaule of one week,
Ask the editor of a weekly magazine.
To realize the vaule of one day,
Ask a daily wage labourer who has ten kids to feed.
To realize the value of one hour,
Ask the lovers who are waiting to meet.
To realize the value of one minute,
Ask the person who has survived an accident.
To realize the value of one millisecond,
Ask the person who's won a silver medal in the olympics.
Value every moment of the time you have!!

Shital Patil

B. A. II

The life is dedicated to love

Vaibhav kamble
B. A. III

Do you know the meaning of horizon? In my childhood days my school teacher used to tell "Where sky touches the mountain is called as horizon". But nowhere in world exist, it is just an illusory subject. The same illusory is there between you and me.

We both were strange to each other. I used to hate you due to the rumoars spread about you. I was unable to understand when that hatred changed into love for you. A drop of love changed into ocean and drowned into that. My eyes were open when with waves I crashed along the coast.

I was loving you for more than 3 years. I found you every where in my life. I fully enrolled in you. I dreamed of you but your one 'No' destroyed my life, my dream, my prayer. It broke my heart and my love into pieces. With your 'no', I came to know that "On the way of love not flowers but thorns are present."

When I proposed you, you questioned me, "Why did you do so?" Its answer was the only one mistake. I made and that is I loved you more than my life. Of my one mistake you punished me for my whole life. I begged for your love. I became totaly helpless how should I ask for your love? I sacrificied my life for your love, I beared countless sorrows.

Now I don't expect you to love me but you took my love in wrong meaning. By your all negative questions my heart beat stopped a moment. I got confused, in my mind question arose "What I did was correct or not?" But I think I was correct. After all for how much time I will keep my feelings packed in my heart.

Now I got the real identity of myself. I came to know my mistakes. Today I am finding my path instead of you. I will carry my all feelings of missing you in every step of life. There is an island in my heart just for you. "Take walks from decided path, by taking sun in hand we should spread light everywhere." Your pleasure shoukd grow up. Your joy should be decorated by festival. You should get lot of love and lot of success.

I don't feel worse. Only thing is you were unable to bear my love but I was dedicated to it. Your pleasure is my wealth. We can't get love by force. I am free today it's my pleasure but I sacrificed for your joy. I came to know my power. I have not left the ladder but changed my direction.

We should accept that true love can not be succed, but that love touches to success which have desires of physical touch. But that should not be true love, it is only market of desire.

WHAT MAHATMA GANDHI MEANS?

M - Man of high character
A - Admired by one and all
H - Humbly served the people
A - Active till the very end
T - Truth was his life
M - Made India independent
A - Avoided personal comfort
G - Genius in all respects
A - Ahimsa he preached
N - Nobel and pure were his thoughts
D - Devoted
H - Honest life he led throughout
I - Indian he was in all respects

Pankaj Desai
B. Sc. I

PCS. A Wonderful Interview

Amol Satappa More

B. A. Part III

The candidate selected for interview is Mr. PCS. He has opted for the Public Civil Service. As the peon calls his name. He enters the room. The chairman asks Mr. PCS to sit down. He thanks the charman and takes the seat. The interviews goes like this;

Chairman : What is your name?

Candidate : Sir, PCS - Puran Chandra Shivre.

Chairman : What is your father's name?

Candidate : Sir. PCS. Pramod Chandrao Sivre.

Chairman : What is your age?

Candidate : Sir, PCS Pure Chhobis Saal.

Chairman : (Angrly) If again talk silly. I will punish you. Tell me where do you belongs to?

Candidate : Sir, PCS.

Chairman : What do you mean? Answer in detail.

Chandidate : PCS, I live in Prem Colony Sagar.

Chairman : From Which college did you pass your B. A.?

Candidate : PCS. I graduated from Paramhans College Sagar.

Chairman : What are your hobbies?

Candidate : Sir, PCS. Photography, Cycling & Swiming.

Chairman : What did you do before & what is your experience?

Candidate : Sir, I worked as a PCS (Private Coach of Slow cycling) and my experience is PCS, Pura Chaar Saal.

Chairman : Get out.

Candidate : Sir. Please tell me how was my interview?

Chairman : PCS, Pura Cartoon Show.

●●●

Quotable Quotes

Sayaji Patil

B. A. Part II

1) The only place where your dream becomes impossible is in your own thinking. - R. H. Schuller.

2) Everything can be saerifieed for truth, but truth cannot be sacrificed for anything. - Swami Vivekanand.

3) The season of failure is the best time for sowing the seeds of success. - Paramahansa Yogananda.

4) The greatest pleasure in life is doing what people say "you can't do" - Walter Bagehot.

5) Not everything that's faced can be changed. But nothing can be changed until it's faced. - J. A. Baldwin.

6) The way to get started is to quit talking begin doing. - Walt Disney.

7) The only source of knowledge is experience. - Albert Einstein.

8) Jealousy sees things always through maghifying glasses that make little things large. - Cervantes.

9) Change is the law of life. Those who look only to the past or present are certain to miss the fortune. - J. Kennedy.

10) Mastering others is strength, mastering yourself is true power. - Chinese Philosopher.

●●●

A LETTER

Dear,

You are my TVS scooty (First love). I am ALWA (pure passion). I always BPL (Believe in the best) And you are SANSUI (Better then the best) You are the Mc DOWELL (Mera Number-1) and you are one of the most beautiful in the world.I think of you day & night, when you give me a single smile.

This is COLGATE ENERGY GEL (seriously) (fresh) feeling for me. I would like you to be my life partner. I think you are worried about your father who is KAWASAKI, BAJAJ CALIBER (The unshakeable) and also about my father who is CEAT (Born Tough). But don't worry. I am also FORD IKON (The Josh Machine) And rest of our family is KELVINATOR (The coolest one) If they say "No" I will run away like PHILLIPS (Let's make things better). For them It will be MIRINDA (Jor Ka Jhatka Dheere Se Lage). We are COCA-COLA (Jo Chaho ho jaye coca - cola enjoy)

Trust in God, who is NOKIA (connecting world). We are WILLS (made for each other). We are HIRO HONDA (Leading the way of life). Then our life will be BOLERO (Break of life). Our love is the DAIRY MILK (The real teste of life)

So, never forget me,

- **Shardchandra Patil**
B. Sc. Part I

TENSION

Tension, tension, tension.
Everybody has tension.
Parents have tension.
About their child's admission.
Maths teachers have tension.
About Fraction.
A soldier has tension,
About his mission.
I have tension,
How to avoid "Murga Position".
The earth has tension
About its rotation.
O god ! What is tension ?
I think tension is
man's closest relation.

Pravin B. Madha[r]
BSc. Part III

Educational Cricket !!!

Who is what ?

Batsman - student
Bowler - paper setter
Umpire - University
Scorer - paper checkers
Play ground - Examination Hall
Spectators - Helpless invigilators
Commentator - Mark sheet
Sixer - Distinction
Four - first class
Weid ball - third class
Yorker - copulsory question
Spin - changed pattern
Googly - out of syllabus
Bouncer - question from optional topic
Clean bowled - fail
Therefore, play it boldly !

Pravin Mohan Chougal[e]
B. A. I[I]

VALUE OF TIME

"Yesterday is history,
tomorrow is a mystery
Today is a gift,
and that is why it is called present".

Yes friends, time is very precious. Once wasted, it cannot be restored. Each coming moment of time has its own value. It is ofen said, "time is money."Money if lost can be re-gained by working hard, but time if once lost can not be regaind. Time can buy money. Once Time lost, it is lost forever.

Friends, some people have the habit to just put off their work till tomorrow,but why to put off things till tomorrow, if they can be done today? It's true that "time and tide wait for no one." The reasone for success of all the great people is that they know the importance of time very well.

Ask the value of

* One year - to the student who was failed in the examination and last a year.

* One week - to the editor of a weekly.

* Magzine.

* One day - a daily wager, who works hard and earns money.

* One hour - to a student writting his ex-ams.

* One second - to an athelete who loses the medal.

So friends, it's my request to you, do not waste your time.

Jotiram S. Padeale
B. Sc. III

'YOU'

You are the colour of my world.
You are essence of my life.
You are the cure against my Fear.
You make me always cheer.
You are the beat of my heart.
You are the touch of my soul.
You are dazzling blue sky.
You are the blossom of my summer.
You are the one who makes me smile.
You are the only one of my style.
You are the Freshness of beauty.
You are the charm of glory.
You are the only light I see.
You are the only love of me.
You are mine by all means.
You mend my broken wing.
You will always be there 'I know'.
You'll cheer me up more and more.

Shubhangi Bhoi B. A. III

Friendship

Some like Goldenship
Some like Silvership
But I like one ship
That is your friendship
Some like Sunday
Some like Monday
But I like one day
That is your Brithday
Holi is colourful
Diwali is lightful
World is wonderful
Our frienship is beautiful
College is my Temple
Teacher is my God
Study is my aim
Nandini is my name

Nandini Namadev Gurav B. A. I

***" Science without religion is lame,
Religion without science is blind."***

-Albert Einstein

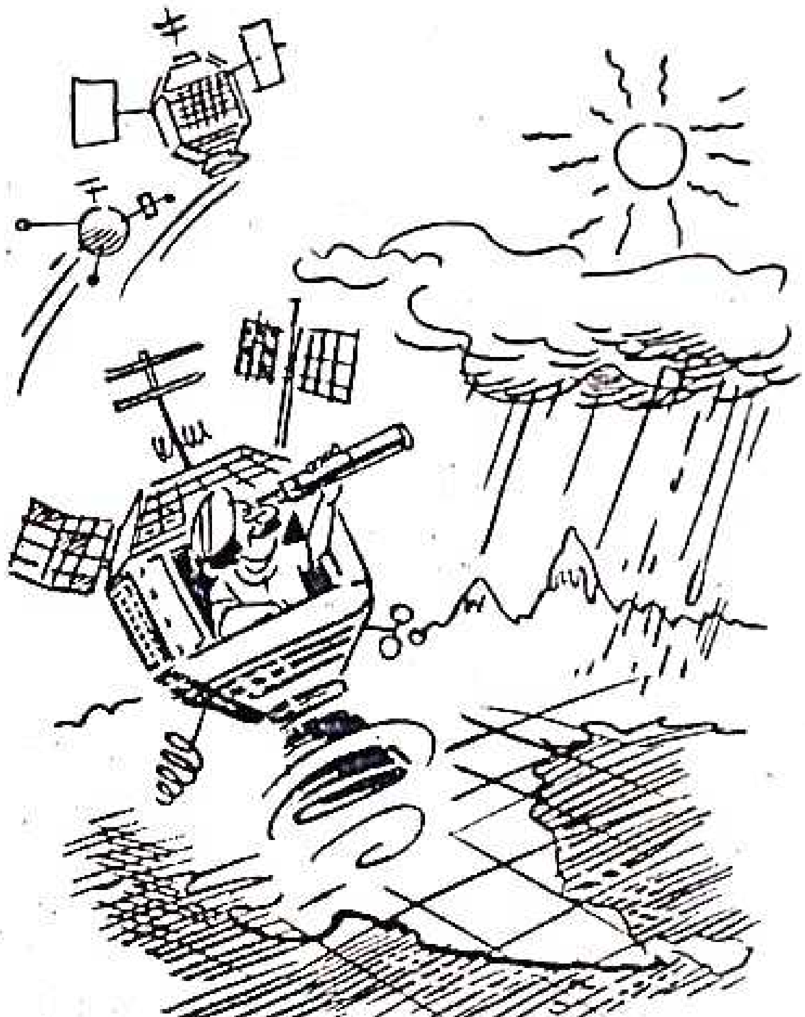

Science Section

Sectional Editor
Shri. S. S. Patil
Botany Dept.

अनुक्रमणिका

१) धुम्रपानाचे परिणामावर संशोधन करणारे सर रिचर्ड डॉल	कु. अश्विनी फराकटे	३
२) रंग बदलणारे कपडे	कु. शुभांगी हळवे	४
३) रक्तदान - हेच श्रेष्ठ दान	कु. माधुरी फराकटे	४
४) कानसेन पायथॅगोरस	श्रीकांत फराकटे	५
६) Supercomputing Facility	Vinayak Parale	६
७) Harmful Vitamin - A	Vidya Chougle	७
८) Goa Science Centre : A Place for and all	Tejashree Desai	८

धुम्रपानाच्या दुष्परिणामावर संशोधन करणारे सर रिचर्ड डॉल

कु. अश्विनी आनंदा फराकटे
बी. एस्सी. भाग १

''सावधान, धुम्रपानामुळे फुफ्फुसाचा कर्करोग होतो'' असा सावधानतेचा इशारा आपण विविध प्रकारांच्या जाहिरातीतून नेहमीच वाचत असतो. पण धुम्रपानाचा फुफ्फुसाच्या कर्करोगाशी संबंध असतो ही बाब कोणी निश्चित केली तर ती इंग्लंडमधल्या 'सर रिचर्ड डॉल' या संशोधक डॉक्टरांनी.

धुम्रपानाचा फुफ्फुसाच्या कर्करोगाशी संबंध असतो असा क्रांतीकारी शोध लावणाऱ्या रिचर्ड डॉल यांचा जन्म झाला २८ ऑक्टोबर १९१२ रोजी त्यांचे वडील डॉक्टर होते आणि उत्कृष्ट विनोदवादकही. वडील डॉक्टर असलेल्या रिचर्डला मात्र डॉक्टर होण्याची बिलकूल इच्छा नव्हती. त्यांचा आवडता विषय होता गणित ! गणिताचा प्राध्यापक व्हावे असे रिचर्डना वाटत होते. पण ती इच्छा काही पूर्ण झाली नाही. वडिलांप्रमाणेच तेही शेवटी डॉक्टरच झाले. १९३७ मध्ये वैद्यकशास्त्रातली पदवी मिळवल्यानंतर रिचर्ड दाखल झाले ते रॉयल आर्मी मेडिकल कॉर्पसमध्ये. तेथे त्यांनी सहा वर्षे सेवा केली. त्यानंतर आयुष्यभर त्यांनी संशोधनालाच वाहून घेतले. रिचर्ड डॉल संशोधन केलं ते प्रामुख्याने कर्करोग, हृदयविकार, गर्भावर होणारे अल्कोहोलचे दुष्परिणाम, गर्भनिरोधकांचे उपप्रभाव यासारख्या विषयांवर !

विसाव्या शतकाच्या सुरुवातीस इंग्लंडमध्ये फुफ्फुसाच्या कर्करोगामुळे मरण पावणाऱ्यांचे प्रमाण लक्षणीयरीत्या वाढलं. या रोगाचे प्रमाण इतकं का वाढलं याविषयी डॉक्टरांमध्ये आणि संशोधकांमध्ये त्याकाळी उलटसुलट चर्चा होत असे. रस्त्यांच्या डांबरीकरणामुळे कर्करोगाचे प्रमाण वाढलं असावं असं काहींना वाटत होतं. मोटारींनी सोडलेल्या धुरामुळे फुफ्फुसाच्या कर्करोगाचं प्रमाण वाढलं असं रिचर्ड डॉल यांच्यासह काहींना वाटत होतं तर धुम्रपानामुळे कर्करोग होतो असं फारच थोड्या लोकांचं मत होतं.

नुसती चर्चा करत बसण्यात काही अर्थ नाही वाटून रिचर्ड डॉल यांनी १९४६ मध्ये आपल्या सहकाऱ्यांना हाताशी धरून या विषयावर संशोधन सुरु केलं ! ज्यांना फुफ्फुसाचा कर्करोग झाला आहे अशा सातशेजनांच्या सविस्तर मुलाखती डॉल आणि त्यांच्या सहकाऱ्यांनी घेतल्या. शिवाय इंग्लंडमधल्या चाळीस हजार डॉक्टरांना त्यांनी आपल्या संशोधन कार्यात सहभागी करून घेतलं. ज्या डॉक्टरांना फुफ्फुसाचा कर्करोग झाला आहे त्यांच्याविषयी अधिक माहिती डॉल यांनी गोळा केली. अशाप्रकारे मिळालेल्या सर्व माहितीचं विश्लेषण करून धुम्रपानामुळेच फुफ्फुसाचा कर्करोग होतो असा निष्कर्ष त्यांनी काढला. याबाबतचा त्यांचा शोधनिबंध १९५४ साली प्रसिध्द झाला. ब्रिटीश सरकारनेही त्यांचा हा निष्कर्ष मान्य केला. सन २००४ मध्ये, वयाच्या ९१व्या वर्षी त्यांनी धुम्रपान आणि फुफ्फुसाचा कर्करोग यांच्या संबंधावर काही नवीन निष्कर्ष जगापुढे मांडले. हे निष्कर्ष त्यांच्या संशोधनाला बळकटी आणणारेच होते.

या संशोधनाबद्दल डॉल यांना इंग्लंडच्या राणीकडून नाईटहूड हा किताब मिळाला. जागतिक पातळीवरचे सहा पुरस्कार आणि तेरा सन्माननीय पदव्या देऊन त्यांच्या कार्याचा गौरव करण्यात आला.

वयाची पासष्ठी उलटलेल्या व्यक्तींनी वैद्यकीय उपचारांनी आपले आयुष्य अधिकाधिक कसे वाढविता येईल यावर संशोधन करून वेळ व पैसा वाया घालवू नये असं त्यांचं मत होतं. वृध्द व्यक्तींनी आनंदानं मरण पत्करावे असं रिचर्ड डॉल म्हणत. त्यांच्या या मतप्रदर्शनावरून जगात मोठी खळखळ माजली होती !

समाजाभिमुख संशोधन करणाऱ्या रिचर्ड डॉल यांच्या संशोधनामुळे समाजात धुम्रपानाविषयी मोठी जागरूकता निर्माण झाली आहे. ही गोष्ट मात्र कुणालाही मान्यच करावी लागेल.

रंग बदलणारे कपडे

कु. शुभांगी एकबे
बी. एस्सी. भाग ३

जगातील सर्व युवकांना अधिक आकर्षक दिसण्यासाठी जगप्रसिध्द मर्क या रसायने तयार करणाऱ्या कंपनीने असे रंग बदलणारे कपडे तयार केलेत. हे कपडे तयार करताना तापमानानुसार रंग बदलणारे साहित्य वापरलेले आहे. रॉयल सोसायटी ऑफ केमिस्ट्री या रंग बदलणाऱ्या कपड्यांना मान्यता दिलेली आहे. आकाशातील इंद्रधनुष्यातील सर्व रंगाचा यात समावेश केलेला आहे. हे कपडे मनुष्याच्या शरीरातील तापमानाला फारशी दाद देणार नाहीत. हे कापड मुळातच काळ्या रंगाचे आहे. काळा रंग हा २८ अंश सेल्सीअसला निळा होईल व ३३ अंश सेल्सीअसला लाल होईल. या मधील तापमानाला बाकीचे सर्व रंग आळीपाळीने दिसू शकतील. तापमानाला अनुरूप बदल करणारे काही रसायनाची शाई वापरून या काळ्या कपड्यावर 'स्क्रीन पेंटींग' केलेले आहे. या शाईमध्ये दंडासारखे (Rod Shaped) कण आहेत. हे कण विशीष्ट तापमानाला आपला रंग बदलतात.

या कंपनीचे असे मत आहे की, कारखान्यात काम करणाऱ्या कामगारांना याचा चांगलाच उपयोग होईल. कारण, इंजिन्स, टर्बाइन्स किंवा रसायने बनवताना उष्णता तयार होते. या उष्णतेमुळे तापमान वाढते. अर्थातच त्याचा परिणाम कामगाराच्या कपड्यावर होईल व तो कामगार काही काळाकरीता तेथून बाजूला जाऊ शकेल किंवा सुरक्षिततेच्यादृष्टीने काहीतरी उपाय करता येतील.

कदाचित ट्युमर असणाऱ्या पेशंटनी हे कापड वापरले तर ट्युमर नेमका कुठे आहे हे डॉक्टरांना कळू शकेल. कारण शरीरात तयार होणारे ट्युमर काही उष्णता निर्माण करतात. त्यायोगे त्या पेशंटचे ऑपरेशन करणे सोयीचे होईल.

हे झाले शास्त्रीय ज्ञान. पण युवकांनो आपणही असे कपडे घातले तर आजूबाजूच्या वातावरणांचा म्हणजे उष्णतेचा परिणाम लगेच दिसून येईल व त्यायोगे आपणही सुरक्षितता पाळू शकू. काय? आहे की नाही मज्जा -----

रक्तदान - हेच श्रेष्ठ दान

कु. माधुरी ग. फराकटे
बी. एस्सी. भाग ३

रक्त हा मानव व इतर प्राण्यांच्या शरीरातील महत्त्वाचा घटक आहे. या रक्तातूनच आपल्या शरीराला अन्न व ऑक्सीजन (प्राणवायू) मिळत असतो. त्यामुळे शरीराची वाढ होते. तसेच शरिरीक श्रम होतात. हेच रक्त शरीरातील अशुध्द पदार्थ वाहून नेते किंवा शरीरातून बाहेर टाकून देते. म्हणजे रक्त हेच आयुष्याची मुख्य वाहिनी आहे.

रक्त हे चार घटकांनी बनलेले असते. लाल पेशी, पांढऱ्या पेशी, पिवळ्या पेशी व प्लेटलेट्स. पिवळ्या पेशींनी अंदाजे ६०-६५% जागा व्यापलेली असते. या पेशी द्रवस्वरूपात असतात. लाल पेशी, पांढऱ्या पेशी व प्लेटलेट्स हे घनस्वरूपात पिवळ्या द्रव्यात मिसळलेल्या असतात. याशिवाय अल्युमिन, फायब्रीनोजेन व ग्लोबूलिनसारखी प्रथिने, पचलेले अन्नरस व काही अशुध्द पदार्थ असतात.

रक्त हे नेहमी प्रवाही स्वरूपात असते. ज्यावेळी हा प्रवाह थांबेल त्यावेळी मृत्यू झाला असे समजतात. हे प्रवाही रक्त जर एखाद्या जखमेतून वाहतच राहिले तर तो मनुष्य मरणाजवळ जात असतो. तो प्रवाह जखमे ठिकाणी थांबला तरच मनुष्य जिवंत राहू शकतो. मग ती जखम लहान असो वा मोठी -

...मिळणे हे महत्वाचे. जखमेतून रक्त जर अंदाजे एक ... बाहेर वाहत राहिले तर मृत्यू ओढवतो. तो जखमी माणूस ... वाचू शकतो तो एका शर्यतीने की, जर त्याला त्याच ... दुसऱ्या माणसाचे रक्त मिळाले. अशा जखमी माणसाला ... रक्त मिळणे गरजेचे असते ते तात्काळ मिळेलच असे ... म्हणून रक्त बँका (Blood Banks) रक्त गोळा करून ... हे गोळा झालेले रक्त जखमीला हवे त्या वेळेला पुरवले ... व एका संकटातून त्याची सुटका होते.

म्हणूनच सरकारी रक्त बँकेना रक्तदान करणे म्हणजेच एकाचे आयुष्य वाचवणे होय.

शास्त्रज्ञांनी रासायनीक रक्त तयार केले आहे. या रक्ताने मानवाचे प्राण वाचू शकतील पण नातेसंबंधाचे काय? ते रक्तानेच राखले जातील म्हणूनच रक्तदान हेच श्रेष्ठ दान आहे.

●●●

'कानसेन पायथॅगोरस'

श्रीकांत फराकटे

बी. एस्सी. भाग १

पायथॅगोरस हा प्रसिध्द गणिती इ. स. ५०० वर्ष होऊन गेला. भूमितीतील 'पायथॅगोरसचा सिध्दांत'. या सिध्दांताचा तो जनक होता. जन्माने ग्रीक असलेल्या पायथॅगोरसचे बरेचसे वास्तव्य इटलीमध्ये झाले होते. त्याच्या फिरायला जाण्याच्या वाटेवर एक वर्कशॉप होते. तेथील कामगार धातूची अवजारे तयार करीत असत. हातोडीच्या सहाय्याने आकार देत असताना ध्वनी निर्माण होत असे. वेगवेगळ्या कामगारांच्या ठोकण्यातून वेगवेगळे ध्वनी निर्माण होत असत. ते ऐकून पायथॅगोरसला मोठे कुतूहल वाटत असे. त्याला वाटले की प्रत्येक कामगार त्याच्या शक्तीप्रमाणे कमी अधिक जोराने हातोडीचा घाव घालत असल्याने वेगवेगळे ध्वनी निर्माण होत असावेत. त्याने कामगारांना हातोडीची अदलाबदल करायला सांगितले. हातोडे बदलले तरी निघालेले ध्वनी तेच होते.

पायथॅगोरसच्या मनात विचारचक्र सुरू झाले. घरी गेल्यावर त्याने वेगवेगळ्या आकाराच्या लहान मोठ्या घंटा, धातूच्या पेट्या, मातीची भांडी जमा करून ध्वनी निर्माण केले. प्रयोगांती त्याला आढळून आले की, हातोडीचा घाव किती जोराने घातला यावर ध्वनी लहरी अवलंबून नाहीत तर ज्यामधून ध्वनी लहरी निर्माण होतात ती वस्तू कुठल्या धातूपासून केली आहे, तिचा आकार, वजन यावर ध्वनी लहरी अवलंबून आहेत.

पायथॅगोरसने अनेक प्रयोगाअंती संगीतातील सप्त स्वरांवर २४ श्रुती बसवल्या. त्यानंतर २००० वर्षांनी म्हणजेच सन १६००च्या सुमारास गॅलिलिओने तंतूवाद्याच्या सहाय्याने मांडलेला निष्कर्ष म्हणजे काळाच्या उदरात गडप झालेल्या पायथॅगोरसच्या शोधाचा पुनर्शोध आहे.

●●●

Never help a child with a task at which he feels he can succeed.

●●●

Many ideas grow better when transplanted into another mind than in the one where they sprung up.

●●●

The young do not know enough to be prudent and therefore they attempt the impossible and achieve it.

●●●

SUPERCOMPUTING FACILITY

Vinayak Ganpati Parale
B. Sc. Part III (Physics)

On 18 th Jan. 2008. I myself with my friends and our teacher Dr. Kulkarni S. N. visited BARC is a premiere research organization working on the development, demonstration and deployment technologies related to nuclear reactors, nuclear fuel cycle, isotopes and radiation applications. It carries out inter disciplinary and multidiscilinary R&D activities covering a wide range of disciplines in physical sciences. Expertise at BARC covers the entire spectrum of science and technology. More than 4000 Scientists and engineers working on various advanced R&D at BARC are extensively using computers for meeting their requirments of supercomputing, general scientific computing, scientific visualization, information processing and information exchange.

HIGH PERFORMANCE COMPUTERS :

So for BARC has developed sixteen different models of the ANUPAM series of parallel supercomputers using a variety of processors as computer nodes and various technologies for interconnection networks. The performance of ANUPAM has gone up from a modest 30 M Flops in 1993 to a decent 1.5 G Flops in 1997 to an impressive 1.73 Tera Flops in 2005. Currently the performance is poised for a quantum jump with the proposed 4000 core parallel computer.

The 512- processor ANUPAM Ameya supercomputer is build using 256 dual Xeon servers as compute nodes in a cluster, interconnected by a high - speed communication network. Each server is based on dual. Xeon 3.6 GHe processors and has 4 GB memory and 80 GB hard disk. The inter-communication network is Gigabit Ethernet with a node-to-node communication speed of 1 Gigabit per second. The open source Linux operating systsm is used on each parallee processing node. For implementing paralled processing applications on the ANUPAM system standard Message Passing Interfase (MPI) is available. The system has a central storage subsystem with 17 Terabytes of space for storing user data. Further the system is equipped with Auto-installers for the quick installation of the operating system and other softwore packages on all the nodes of the system from a central server. The cluster is managed by ANUNETRA ; an in house developed central monitoring and management system.

The supercomputers at BARC are being used for solving very large computational problems in the fields of condensed Matter physics simulations Electronic structures and Moleular Dynamics Simulations, Radiation Chemistry, Atmospheric Chemistry, Finite Element Analysis of non-linear problems, Computational Fluid Dynamics, Padiation Hydrodynamics, Crystal Structured Analysis, Neutron Transport Computation, Structural Analysis, Gamma

Ray Simulations, Electromagnetic plasma Simulation, First principle Elertronics Structure computations, Structural Analysis, Laser- Atom Interactions and many more

●●●

Harmful Vitamin -A

Kum. Chougle Vidya
B. Sc. Part III (Botany)

.Vitamin -A is an essential part of our diet and highly recommended for pregnant women and nursing mothers.

But there is a danger if pregnant women takes an excess of it . There is limit to the intake of this beneficial nutrient . An excess vitamin-A may cause child-birth defect. This supplement containing 400-1250 miligrams given under medical supervision are safe But generally self-medicate women daily intake 8000 - 10,000 miligrams. That is about 10 times the recommeded dose .

So beware of self - medication so also the intake of higher dosase of vitamin-A. Goverment medical officer has cautioned women who are or who may become pregnant against taking any dietary supplements including tablets or fish liver oil drops except on medical advice .It is recommeded that pregnant women and nursing mothers should avoid eating liver pastes, or products made from it such as cod liver oil, liver pastes, liver sausase livermeat etc. Because liver of animal is very rich source of vitamin-A.

According to experts,a balanced diet provides sufficient for healthy living. Apart from liver, the main sources of Vitamin-A are carrots, dairy products, egg, all green vegetables, tomatoes and other fruits. Eating such a diet is not risky and women should continue to eat these foods as part of balanced diet.

●●●

The hardest job kids face today is leatning good manners without seeing any.

●●●

Youth is that period when a young boy knows everything but how to make a living

●●●

Children need love, especially when they not deserve it.

●●●

Goa Science Centre : A Place for one and all

Miss Tejashree De...
B. Sc...

If you wish to know how learning can be an interesting phenomenon, visit Goa Science Centre. We students of B.Sc. Part III, Botany, visited this amazing place on 5th January 2008, in a study tour.

It is situated at Miramar Beach, Panjim. It is a project of National Council of Science Museums and Dept. of Science and Technology. Govt. of Goa.

The centre is open on all days except on Holi and Diwali, visiting hours 10.30 a.m. to 6.30 p. m. Entry fee is Rs. 10/- per head (Rs. 5/- per student in organized School/ College groups).

There are number of features and exhibits which allow students to explore science through fun and interaction. First of all, we enter the open - air science park, a free choice learning environment. It has swings and sea-saws, common park play things which explain laws of physics through fun and pleasure. The theory of pendulum and laws of time are explained b[y] the variation in length of swings.

In the main building, there are number o[f] interactive exhibits in different catagories lik[e] - science of ocean, energy, gravity, fluidics, op[ti]cal illusions, mirrors, mechanics, natural phe[no]nomenon, light and probability etc. Each o[f] these exhibits is highly interactive and easil[y] understandable. All the exhibits are supple[]mented with informative lables.

In addition to these exhibits, there is por[]table planetarium and mini anditorium. Th[e] centre also runs programmes such as creativ[e] science workshops, science quiz contests, as[]tronomy olympiad, science fairs, science dram[a] competitions etc.

Thus, Goa Science Centre is a place for on[e] and all to have fully hands on and minds o[n] experience which offers an opportunity to lear[n] science through fun and pleasure.

विविध अहवाल

अनुक्रमणिका

१)	महिला सबलीकरण समिती	३
२)	मराठी विभाग	३
३)	Computer, Software & Development Committee	3
४)	स्पर्धा परीक्षा विभाग	४
५)	प्रवेश कमिटी	४
६)	राज्यशास्त्र विभाग	५
७)	कला मंडळ समिती	६
८)	सांस्कृतिक विभाग	७
९)	हिंदी विभाग	७
१०)	ग्रंथालय अहवाल	८
११)	राज्यशास्त्र विभाग	९
११)	विशेष कक्ष समिती	९
१२)	राष्ट्रीय सेवा योजना	१०
१३)	इतिहास विभाग	११
१४)	क्रिडा विभाग	१२
१५)	Chemistry Dept.	१२
१६)	Dept. of English	१३
१७)	Extra Curricular Activities	१३
१८)	Magazine & Wall Paper Committee	१३
१९)	प्राध्यापक वृंद	१५

वार्षिक अहवाल

❋ महिला सबलीकरण समिती

सन २००७-०८ या शैक्षणिक वर्षामध्ये महिला सबलीकरण समितीच्या वतीने खालील कार्यक्रमाचे आयोजन करणेत आले होते.

१) महाविद्यालयातील विद्यार्थिनींसाठी अवेरनेस (जाणीवा) या विषयावर आस्था संस्था कोल्हापूर, डॉ. प्रविण अंबेकर यांच्या मार्गदर्शनानुसार एक दिवसाच्या कार्यशाळेचे आयोजन करणेत आले.

२) मकरसंक्रांतीनिमित्त महिला व विद्यार्थिनींसाठी 'हळदी-कुंकू' कार्यक्रमाचे आयोजन करणेत आले होते. सदर कार्यक्रमात ॲड. सौ. सुनिता जाधव यांची 'महिला कायदे' या विषयी व्याख्यान झाले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी मा. सौ. मायादेवी कृ. पाटील (अधिसभा सदस्या, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर) होत्या. सदर कार्यक्रमास भागातील मान्यवर महिला उपस्थित होत्या. सदर कार्यक्रमाचे आयोजन करणेस व यशस्वीरीत्या पार पाडणेकामी मा. प्राचार्य डॉ. आर. एल. राजगोळकर यांचे मोलाचे प्रोत्साहन लाभले.

तसेच कमिटी सदस्य प्रा. सौ. ज्योती कांबळे, प्रा. के. आर. सनदी यांचे बहुमोल सहकार्य लाभले.

तसेच महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक व प्रशासकीय सेवक यांचेही बहुमोल सहकार्य लाभले.

यामुळेच कार्यक्रम यशस्वीरीत्या पार पाडू शकलो. त्याबद्दल सर्वांचे मनःपूर्वक आभार मानतो.

प्रा. धायगुडे एच. डी.

मराठी विभाग

या विभागाच्यावतीने दि. १२।१।२००८ रोजी मराठीतील ज्येष्ठ साहित्यिक ह. मो. मराठे यांचे ''बने बने हे पहा राज्यकर्ते'' या विषयावर व्याख्यान घेण्यात आले. तसेच दि. २९।१।२००८ रोजी अग्रणी महाविद्यालय योजनेअंतर्गत विविध महाविद्यालयातील विद्यार्थी - विद्यार्थिनींसाठी 'कथा लेखन कार्यशाळा' घेण्यात आली.

वैयक्तीक अहवाल - बी. ए. भाग १ आवश्यक मराठी या विषयाच्या बदललेल्या अभ्यासक्रमावर दि. १।१।२००७ रोजी सरूड, ता. शाहूवाडी येथे झालेल्या व बी. ए. भाग १ ऐच्छिक मराठी या विषयाच्या बदललेल्या अभ्यासक्रमावर दि. १।१।२००७ रोजी गडहिंग्लज येथे झालेल्या कार्यशाळेला उपस्थित.

तसेच दि. २।१।२००८ रोजी सदाशिवराव मंडलिक महाविद्यालय, मुरगूड ता. कागल येथे झालेल्या 'कथाकथन व निवेदन शैली' या विषयावरील कार्यशाळेला उपस्थिती.

डॉ. श्री. ए. जे. वारके

Computer, Software & Development Committee

With the intention to provide computer education and make our students competent in IT Sector, Doodhsakhar Mahavidyalaya, Bidri from year 2007-08 started B. Sc. (Comp. Sci.) course. Twenty five students are admitted of this regular degree course. In view of improvement of these students & college itself computer deveopment commitee has performed following tabks

1) We have established a new computer laboratory with 14 computers of latest cnfiguration with essential software and with backup of 6 Hrs. duration.

2) A seperate laboratory with 3 computers & backup is developed for Mathematics & Statistics students. Similarly separate computer facility is provided to Physics laboratory also.

3) College office is made computarised, with 4 computers, Backup & office administration software

4) The efforts are on to get MS- CIT center.

We have plan to provide computer facility to each department in the college. While performing the work in this commitee & developing this department a great co-operation is received from our institution, Principal & Committee members. We are thankful to UGC for providing us grants which are utilized in development of the computer laboratory.

- S. H. Patil

* स्पर्धा परीक्षा विभाग

शैक्षणिक वर्ष २००७-०८ मधील स्पर्धा परीक्षा विभागाच्या वतीने केलेल्या नियोजनानुसार खालीलप्रमाणे कामकाज केले गेले.

१) दररोज एक तास याप्रमाणे स्पर्धा परीक्षा (MPSC-Class. I,II,III) तासिका घेण्यात आल्या. यासाठी महाविद्यालयातील विविध विषयाचे प्राध्यापक तसेच दूधसाखर विद्यानिकेतन माध्यमिक व ज्युनिअर कॉलेजच्या शिक्षकांचे योगदान मिळाले.

२) स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शनासाठी मा. दिलीप मोराळे, श्री. आस्लम शिकलगार, श्री. वाय. आर. राठोड, श्री. मानसिंग वंजारे इ.चे वेगवेगळ्या विषयावर मार्गदर्शन कार्यशाळा आयोजित केल्या.

३) (MPSC-Class. I,II) वर्गासाठी ४७ विद्यार्थी तर PSI/STI/Asst. वर्गासाठी ३२ विद्यार्थी नोंदणी केलेली होती.

४) स्पर्धा परीक्षांची पुस्तके विभागाकडील विद्यार्थ्यांनाच मिळण्यासाठी नवीन लायब्ररी कार्डस् तयार करून त्याचा वापर या शैक्षणिक वर्षापासून सुरू केला गेला.

५) पोलिस भरती पूर्व प्रशिक्षण वर्ग दि. ६।८।२००७ ते दि. १५।८।२००७ या कालावधीत यशस्वीरीत्या घेतला गेला. यामध्ये ५३ विद्यार्थ्यांचा सहभाग होता. याचा फायदा घेऊन खालील विद्यार्थी यशस्वी झाले.

नाव	भरती झालेले ठिकाण व पद
१) श्री. रामचंद्र पाडळकर	कोल्हापूर पोलिस
२) श्री. तानाजी कृष्णात साळोखे	ठाणे ग्रामीण पोलिस
३) श्री. नामदेव अंगज	पुणे पोलिस
४) श्री. उमेश नेताजी साळोखे	SRP पोलिस
५) श्री. सचिन तुकाराम मेटील	IRB औरंगाबाद
६) श्री. राहुल बाजीराव पाटील	मिलिटरी सैनिक, सोलापूर
७) श्री. शालबिंद्रे दिपक सिध्दार्थ	आसाम रायफल

याप्रमाणे आहेत.

६) पोलिस भरती प्रशिक्षण वर्गाकडे शारीरिक तयारीसाठी प्रा. एन. डी. पाटील यांचेशिवाय श्री. रामदास फराकटे, संतोष ढवण व दत्तात्रय वारके यांचेही मार्गदर्शन लाभले.

स्पर्धा परीक्षा विभागाकडील काम करत असताना मा. प्राचार्य डॉ. आर. एल. राजगोळकर यांचे मोलाचे मार्गदर्शन मिळाले. याशिवाय कमिटी सदस्य प्रा. सी. वाय. जाधव, डॉ. ए. आर. माने, प्रा. एस. जी. खानापूरे इ.चे मार्गदर्शन लाभले.

प्रा. एन. एम. पाटील

प्रवेश कमिटीचा अहवाल

१) २००७-०८ या शैक्षणिक वर्षात महाविद्यालयात बी. ए. भाग १,२,३ या वर्गात प्रवेश देण्यात आले. कोणत्याही विद्यार्थ्यांना प्रवेशापासून वंचित ठेवण्यात आले नाही.

बी. ए. भाग १,२,३ या वर्गाच्या प्रवेशासाठी प्रत्येक वर्गास फॉर्म तपासण्यासाठी वर्गवार प्राध्यापक नेमण्यात आले.

३) बी. ए. भाग ३च्या वर्गाच्या प्रवेश संख्येमध्ये विषयवार समतोलता राखण्यात आली.

४) बी. ए. भाग १ या वर्गातील विद्यार्थ्यांचे महाराष्ट्र ज्ञान विज्ञान मंडळाचे फॉर्म भरण्यात आले.

५) दोनपेक्षा अधिक गुणपत्रक असणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे पालकांशी चर्चा करून प्रवेश देण्यात आले.

६) एच एस्सी पास झाल्यानंतर विद्यार्थ्यांचे शिक्षणक्रमात खंड असलेल्या विद्यार्थ्यांचा मॅजिस्ट्रेटसमोर २० रूपये स्टॅंपवर कारण लिहून घेऊन प्रवेश देण्यात आले.

७) विद्यापीठाच्या अधिनियमानुसार मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना प्रवेश देण्यात आला.

८) बी. ए. भाग १,२,३ या वर्गात खालीलप्रमाणे विद्यार्थ्यांची यादी–

१) बी. ए. भाग १ –

२) बी. ए. भाग २–

३) बी. ए. भाग ३–

प्रवेश कमिटीस मा. प्राचार्य, प्रशासकीय कर्मचारी, बी. ए. भाग १– प्रा. ए. बी. माने, प्रा. एस. ए. साळोखे, प्रा. डी. के. शिंदे, बी. ए. भाग २– डॉ. एस. बी. देसाई, प्रा. एस. एस. करवे, बी. ए. भाग ३– प्रा. सी. वाय. जाधव, डॉ. एस. डी. पाटील, प्रा. पी. एस. पाटील यांचे सहकार्य लाभले.

अध्यापनेतर उपक्रम- राज्यशास्त्र विभाग

१) सांस्कृतिक कमिटीच्या वतीने दि. २६।६।०८ रोजी शाहू जयंती संपन्न झाली त्यात सहभाग.

२) दत्ताजीराव कदम ए. एस. सी. कॉलेज, इचलकरंजी येथे शिवाजी विद्यापीठ राज्यशास्त्र विभागाच्या वतीने बी. ए.च्या नवीन अभ्यासक्रमासाठी दि. १०।७।०७ रोजी प्रशिक्षण शिबीर आयोजित करण्यात आले होते त्यात सहभाग.

३) सांस्कृतिक कमिटीच्या वतीने दि. ११।८।०७ रोजी बी. ए. व बी. एस्सी. १ या वर्गाचे स्वागत समारंभ बी. एस्सी. व बी. ए. ३ या वर्गाच्या वतीने महाविद्यालयात संपन्न झाले त्यात सहभाग.

४) रेमिडीयन कोचींग कमिटीच्या वतीने दि. १६।८।०७ रोजी मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

५) एन. एस. एस. कमिटीच्या वतीने दि. ३०।९।०७ रोजी कॉलेज परिसरात स्वच्छता तसेच मु. पो. तुरंबे (गणपती मंदिर) येथे परिसर स्वच्छता करण्यात आली त्यात सहभाग.

६) एन. एस. एस. कमिटीच्या वतीने महाविद्यालयात दि. २।१०।०७ रोजी म. गांधी जयंती व लालबहाद्दूर शास्त्री जयंती संपन्न झाली. मार्गदर्शन केले तसेच कॉलेज परिसर स्वच्छता करण्यात आली.

७) शिवाजी विद्यापीठाच्या जिल्हास्तरीय युवा महोत्सव नाईट कॉलेज इचलकरंजी येथे दि. ८।१०।०७ रोजी संपन्न झाला त्यात सहभाग.

८) शिवाजी विद्यापीठाच्या वतीने दि. १२।१०।०७ व १३।१०।०७ रोजी मुधोजी कॉलेज, फलटण येथे युवा महोत्सव संपन्न झाला त्यात सहभाग.

९) एन. एस. एस. कमिटीच्या वतीने दि. १७।१०।०७ रोजी सी. पी. आर., कोल्हापूर यांचे वतीने महाविद्यालयात रक्तदान शिबीर आयोजित करण्यात आले त्यात सहभाग.

१०) देवचंद कॉलेज अंतर्गत महाविद्यालयामध्ये दि. ३०।१०।०७ रोजी 'रिमेडीयल कोचींन इन हायर एज्युकेशन' या विषयावर एक दिवसीय कार्यशाळा संपन्न झाली त्यात सहभाग.

११) एन. एस. एस. कमिटीच्या वतीने दि. ४।११।०७ रोजी मु. पो. तुरंबे येथील गणेश मंदिराजवळील परिसर स्वच्छ करण्यात आला त्यात सहभाग.

१२) सांस्कृतिक कमिटीच्या वतीने भारत ज्ञान विकास समुदाय यांचे 'विकेंद्रीत विकास व नोकरशाहीसाठी शिक्षण' या विषयावर दि. ३०।११।०७ रोजी व्याख्यान व पथनाट्य संपन्न झाले त्यात सहभाग.

१३) सामाजिक विभागाच्या वतीने महाविद्यालयात ६।१२।०७ रोजी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महापरिनिर्वाण दिन व म. फुले यांची पुण्यतिथी साजरी करण्यात आली त्यात सहभाग.

१४) एन. एस. एस. कमिटीच्या वतीने दि. २०।१२।०७ ते दि. २९।१२।०७ पर्यंत मु. पो. मुदाळ येथे विशेष श्रम संस्कार शिबीर संपन्न झाले त्यात सहभाग.

१५) महाविद्यालयामध्ये सांस्कृतिक कमिटीच्या वतीने दि. २८।१२।०७ रोजी धुमशान एक युवोत्सव कार्यक्रम संपन्न झाला त्यात संयोजनाचे काम केले.

१६) इंडियन बहुजन टिचर्स असोसिएशन शाखा कागल यांच्या वतीने बिद्री येथील दत्त ग्रामीण पतसंस्था येथे सभा संपन्न झाली. संघटनात्मक बांधनी या विषयावर मार्गदर्शन केले.

प्रा. ए. बी. माने

राज्यशास्त्र विभागाचा अहवाल -

१) प्रजासत्ताक दिनानिमित्त राज्यशास्त्र विभागाच्या वतीने दि. २५।१।०८ रोजी १) मी पंतप्रधान झालो तर, २) एडस् एक जागतिक समस्या, ३) प्रादेशिक पक्षांचा वाढता प्रभाव, ४) शेतकऱ्यांच्या वाढत्या आत्महत्या या विषयावर निबंध स्पर्धा आयोजित करण्यात आल्या होत्या.

१) प्रथम क्रमांक -कु. रूपाली राजाराम पाटील. बी. ए. ३

२) द्वितीय क्रमांक -रोहन राजेंद्र फुटाणकर. बी. ए. ३

३) तृतीय क्रमांक -शीतल सदाशिव हळदकर. बी. ए. ३

२) महात्मा गांधीजींच्या पुण्यतिथीनिमित्त राज्यशास्त्र विभागाच्या वतीने दि. ३०।१२।०७ रोजी १) मी मुख्यमंत्री झालो तर, २) स्त्रियांचा राजकारणातील वाढता प्रभाव, ३) स्वातंत्र्यानंतर काय कमावले आणि काय गमावले, ४) युवक आज, काल आणि उद्या या विषयावर वक्तृत्व स्पर्धा आयोजित करण्यात आल्या होत्या.

१) प्रथम क्रमांक – कु. आमणे अरुणा नामदेव बी. ए. १
२) द्वितीय क्रमांक –कु. चौगले शुभांगी बाजीराव बी. ए. २
३) तृतीय क्रमांक – चौगले विकास बाबूराव बी. ए. ३

निबंध व वक्तृत्व स्पर्धेसाठी मा. प्राचार्य, परिक्षक म्हणून डॉ. ए. जे. वारके , डॉ. ए. आर. माने, प्रा. ए. डी. जानवे, संयोजक प्रा. पी. एस. पाटील, प्रशासकीय कर्मचारी – बाळासो सुतार, राज्यशास्त्र विभागातील प्रा. ए. बी. माने, विद्यार्थी व विद्यार्थीनी यांचे सहकार्य लाभले. त्यांचा मी आभारी आहे.

– ए. बी. माने

मराठी विभाग

वैयक्तिक अहवाल – सन २००७–०८ मधील वैयक्तिक कामगिरी खालीलप्रमाणे आहे. स्वीकार व्हावा ही विनंती.

१) स्वामी विवेकानंद बिद्री या खाजगी शिकवणीच्या वर्गातील दहावीच्या विद्यार्थ्यांना मराठीचे आशययुक्त अध्यापन या विषयावर मार्गदर्शन रविवार दि. ८ जुलै २००७

२) शुक्रवार दि. ३०ऑगस्ट २००७ रोजी प्रा. वि. रा. जोग स्मृति वाचक स्पर्धेत सहभाग. करवीर नगर वाचनालय कोल्हापूर आयोजित.

३) रविवार दि. १४।१०।०७ रोजी शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर येथे मराठी विषयाच्या चर्चासत्रासाठी हजर.

४) शिवाजी विद्यापीठाच्या बी. ए. भाग दोन (पेपर क्रमांक – ३ साठी प्रश्नप्रत्रिका तयार करण्यासाठी नियुक्ती
दि. २९, ३०।१०।०७.

५) महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना शिबिरात मुधाळ ता. भुदरगड येथे 'तुका झालासे कळस' या विषयावर व्याख्यान दिले.

६) दि. ९।२।०८ कथाकथन व निवेदन शैली कार्यशाळेस सदाशिवराव मंडलिक महा. मुरगूड येथे उपस्थित.

७) शिवराज महा. गडहिंग्लज येथे एम. ए. मराठी अध्यापनासाठीच्या कार्यशाळेस उपस्थित दि. १४।२।०८

८) जयसिंगपूर महाविद्यालय, जयसिंगपूर येथे एम. ए. मराठीच्या अध्यापनासाठीच्या कार्यशाळेस उपस्थित. दि. २५।२।२००८

९) सदाशिवराव मंडलिक महाविद्यालय, मुरगूड येथे कादंबरी लेखन कार्यशाळेस उपस्थित. दि. १,२व ३।३।०८

१०) स्पंदन वार्षिक अंक विभागीय संपादक (मराठी) (२००७–०८)

याबरोबर सांस्कृतिक विभाग प्रमुख, कला मंडळ प्रमुख म्हणून भरीव कामगिरी केली आहे.

प्रा. डॉ. एस. डी. पाटील

कला मंडळ समितीचा वार्षिक अहवाल

सन २००७–०८ मध्ये कलामंडळ समितीमार्फत खालीलप्रमाणे कार्यक्रम पार पडले.

१) वक्तृत्व स्पर्धा – १) जिल्हास्तरीय युवा महोत्सवात कु. शुभांगी चौगले हिचा (मराठी वक्तृत्व) सहभाग. इचलकरंजी दि. ८।१०।०७

२) सदाशिवराव मंडलिक महाविद्यालय, मुरगुड येथे दि. ५।१०।०७ रोजीच्या राज्यस्तरीय वक्तृत्व स्पर्धेत कु. शुभांगी चौगले हिचा सहभाग

३) अग्रणी महाविद्यालय योजनेअंतर्गत जिल्हास्तरीय वक्तृत्व स्पर्धेचे आयोजन आपल्या महाविद्यालयात केले. दि. १७।१२।०७ उद्घाटक राजन गवस (साहित्यिक) (गारगोटी)महाविद्यालयाची विद्यार्थीनी कु. शुभांगी चौगले तृतीय क्रमांक. एकूण १४ स्पर्धक सहभागी.

४) दि. ३०।१।०८ रोजी राज्यशास्त्र विभागामार्फत महाविद्यालयीन वक्तृत्व स्पर्धा झाल्या. कु. शुभांगी चौगले द्वितीय क्रमांक.

२) हिंदी दिनानिमित्त हिंदी मास साजरा. यामध्ये झालेले उपक्रम.

१)१४ सप्टेंबर २००७ हिंदी हस्ताक्षर स्पर्धा
२) २८ सप्टेंबर २००७ हिंदी निबंध स्पर्धा
३) ५ आक्टोबर २००७ हिंदी मास सांगता समारंभ – व्याख्याते डॉ. आर. जी. देसाई हिंदी विभाग प्रमुख मथुराबाई गरवारे कन्या महाविद्यालय सांगली.

तसेच बाहेरच्या महाविद्यालयातून येणारी स्पर्धेची माहिती

विद्यार्थ्यांना कळविली जाते. या कामी सदस्य डॉ. एस. बी. देसाई (हिंदी विभाग), प्रा. एस. ए. साळोखे (इंग्रजी विभाग) यांचे सहकार्य तर मा. प्राचार्य डॉ. राजगोळकरसर यांचे प्रोत्साहन, मार्गदर्शन लाभले. सर्व प्राध्यापक व प्रशासकीय सहकारी यांचेही सहकार्य लाभले. सर्वांचे आभार.

प्रा. डॉ. एस. डी. पाटील.

सांस्कृतिक विभाग अहवाल - सन २००७-०८

सन २००७-०८ मध्ये सांस्कृतिक विभागाच्या वतीने खालीलप्रमाणे कार्यक्रम राबविले.

१) दि. २६ जून २००७ शाहू जयंती साजरी केली.

२) दि. ११।८।२००७ रोजी बी. ए. भाग १चा बी. ए. भाग ३ कडून स्वागत समारंभ

३) १५ ऑगस्ट २००७ स्वातंत्र्यदिन साजरा.

४) ५ सप्टेंबर २००७ शिक्षक दिन साजरा.

५) दि. ८।१०।०७ इचलकरंजी येथे जिल्हास्तरीय युवा महोत्सवात पथनाट्य (प्रथम), मुकनाट्य (तृतीय) व लघुनाटीकेमध्ये सहभाग. उल्लेखनीय यश संपादन.

६) दि. १२।१०।०७ फलटण जि. सातारा येथील मध्यवर्ती युवा महोत्सवात पथनाट्य (तृतीय) व मुकनाट्य प्रकारात सहभाग उल्लेखनीय यश संपादन.

७) दि. २।१०।०७ म. गांधी व लालबहादूर शास्त्री जयंती साजरी केली.

८) दि. २९।११।०७ रोजी भारत ज्ञान - विज्ञान जथा (पुणे) यांचा महाविद्यालयात प्रबोधनपर कार्यक्रम

९) दि. १।११।०७ ते ५।११।०७ अखेर भारत ज्ञान - विज्ञान जथा (पुणे) मध्ये महाराष्ट्रभर प्रबोधनासाठी, शिबिरासाठी आपल्या महाविद्यालयातील चार विद्यार्थी सहभागी. १) अमोल मोरे, २) अनोल गुरव, ३) कु. स्वप्नाली मांडवकर, ४) कु. सुधा शेलार आणि २४।११।०७ ते ८।१२।०७ अखेर दौऱ्यात सहभाग.

१०) ई. टी. व्ही. मराठी वाहिनीचे 'धुमशान - एक युवोत्सव' कार्यक्रमाचे चित्रीकरण दि. २८।१२।०७. प्रसारण दि. १।१।०८ रोजी सायंकाळी ६ वाजून ५ मिनीटांनी

११) २६ जानेवारी २००८ प्रजासत्ताक (५९वा) दिन साजरा केला.

१२) बी. ए. व बी. एस्सी भाग ३चा सदिच्छा समारंभ दि. १३।२।०८ रोजी संपन्न झाला.

वरील कार्यक्रमासाठी कमिटी सदस्य प्रा. डी. डी. कोमेजवार, प्रा. ए. बी. माने, प्रा. आर. एस. पाटील, श्री. शिवाजी कांबळे, श्री. जगन्नाथ कांबळे, प्राध्यापिका जे. बी. कांबळे, प्राध्यापिका कु. सरीता पाटील, सर्व प्राध्यापक, प्रशासकीय सहकारी यांचे सहकार्य तर प्राचार्य, संस्था, पत्रकार मित्र यांचे मार्गदर्शन व प्रोत्साहन लाभले. सर्वांचे आभार.

प्रा. डॉ. एस. डी. पाटील

हिंदी विभाग -

सन २००७-०८ या शैक्षणिक वर्षामध्ये हिंदी विभागामार्फत खालील उपक्रम घेणेत आले.

१४ सप्टेंबर हा 'हिंदी दिवस' म्हणून देशभरात साजरा केला जातो. त्या दिवसाचे औचित्य साधून महाराष्ट्र बँक व हिंदी विभागामार्फत १) हिंदी हस्ताक्षर स्पर्धा, २) हिंदी निबंध स्पर्धा घेण्यात आल्या. त्या स्पर्धेतील विजेत्या स्पर्धकांना महाराष्ट्र बँकेमार्फत रोख बक्षीस व नेहरू युवा केंद्रामार्फत प्रमाणपत्र देण्यात आले.

निबंध स्पर्धेतील विजेते-

१) कु. चौगले, शुभांगी साताप्पा - प्रथम

२) महापूरे, निलेश सनातन - द्वितीय

३) कु. चौगले, सीमा आनंदा - तृतीय

४) चौगले, हिंदूराव - उत्तेजनार्थ

हस्ताक्षर स्पर्धेतील विजेते

१) महापूरे, निलेश सनातन - प्रथम

२) कांबळे, रणजीत सुरेश - द्वितीय

३) शिकलगार, शौकत शमशेर - तृतीय

४) कु. चौगले, सीमा आनंदा - उत्तेजनार्थ

हिंदी सप्ताहाच्या सांगता समारंभासाठी श्रीमती मथुराबाई

गरवारे कन्या महाविद्यालयाचे हिंदी विभागप्रमुख डॉ. आर. जी. देसाई हे प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. या कार्यक्रमामध्ये महाराष्ट्र बँकेचे व्यवस्थापक श्री. पोवार यांच्या हस्ते बक्षीसाचे वाटप करण्यात आले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. राजगोळकर हे होते. प्रास्ताविक प्रा. दिघे तर पाहुण्यांची ओळख डॉ. देसाई एस. बी. यांनी केले. आभार कु. विद्या चौगले तर कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन कु. उज्वला पोतदार हिने केले.

या शैक्षणिक वर्षात केंद्र शासनाची अहिंदी भाषिक राज्यातील विद्यार्थ्यांसाठी हिंदी शिष्यवृत्तीसाठी महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांचे अर्ज करण्यात आले. त्यामध्ये खालील विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती मिळाली.

१) कु. पाटील, शितल शंकर – बी. ए. भाग १ – ४५००रू.

२) डावरे, राजेश पांडुरंग – बी. ए. भाग १ – ४५००रू.

३) डोणे, रोहन राजेंद्र – बी. ए. भाग १ – ४५००रू.

४) कु. रत्नाडेपाटील, शोभा पांडुरंग– बी. ए. भाग १ – ४५००रू.

तसेच सलग तिसऱ्या वर्षी हिंदी शिष्यवृत्ती महाविद्यालयातील खालील विद्यार्थ्याला मिळाली.

१) राणे, संतोष गणपती – बी. ए. भाग ३ – ६०००रू.

विभागामध्ये प्रा. दिघे, डी. जी. तसेच महाविद्यालयाचे प्राचार्य व इतर सहकारी प्राध्यापकांचे मोलाचे सहकार्य मिळाले. ज्यामुळे विभागाची जबाबदारी समर्थपणे पेलू शकलो.

डॉ. एस. बी. देसाई – विभाग प्रमुख

वैयक्तिक अहवाल

सन २००७–०८ या शैक्षणिक वर्षात खालीलप्रमाणे कामकाज केले.

१) 'रामायणावरील आधारीत खंडकाव्यामध्ये मानवी मूल्य' या विषयासाठी लघूशोध प्रकल्प यू. जी. सी. कडे मंजुरीसाठी सादर केला.

२) भूसावळ येथे महाराष्ट्र हिंदी परिषदेचे संमेलन २८ व २९ डिसेंबर २००७ रोजी संपन्न झाले. त्यामध्ये सक्रीय सहभाग

३) हिंदी स्कॉलरशीपचे अर्ज महाविद्यालयात आले त्यांची पूर्तता करून पाठविण्यासाठी प्रयत्न.

४) 'हिंदी दिवस' कार्यक्रमासाठी हिंदी हस्ताक्षर, हिंदी निबंध स्पर्धेचे आयोजन.

५) हिंदी दिवसाच्या प्रमुख कार्यक्रमासाठी डॉ. आर. जी. देसाई यांना व महाराष्ट्र बँकेचे व्यवस्थापक श्री. पोवारसाहेब यांना आमंत्रित करून कार्यक्रम पार पडला.

६) वारणानगर येथे झालेल्या ॲथलेटीक्स स्पर्धेसाठी महाविद्यालयीन संघाचा संघव्यवस्थापक म्हणून दि. १८ सप्टेंबर २००७ रोजी उपस्थित.

– डॉ. एस. बी. देसाई

ग्रंथालय अहवाल

मानवाचा व्यक्तीमत्त्व विकास, त्याच्या मनाची जडणघडण, सुसंस्कृतपणा, मानवी जीवनाकडे पाहण्याची संस्कार क्षमता व उदात्त दृष्टीकोन निर्माण होण्यासाठी चांगल्या ग्रंथांचे वाचन करणे, मनन करणे गरजेचे आहे. प्रसार वाहिन्यांमुळे मानवी मनावर अतिशय वाईट परिणाम झालेले आहेत. मानवी जीवन व मानवी संस्कृतीची पूर्ण हानी होत आहे. त्यासाठी चांगल्या ग्रंथांचे वाचन करणे, त्या ग्रंथांचे चिंतन व मनन करणे ही आजची गरज आहे.

बदलल्या राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणानुसार दहाव्या पंचवार्षिक योजनेमध्ये मा. प्राचार्य डॉ. आर. एल. राजगोळकर यांनी ग्रंथालय कमिटी सदस्य यांच्या सहकार्याने यु. जी. सी.कडून १) जनरल डेव्हलपमेंट ग्रॅन्ट रू.१,०४,०४०. २) यंग कॉलेज डेव्हलपमेंट ग्रॅन्ट रू. ४,००,०००. ३) रेमेडीअल कोचींग क्लासेस रू. २,००,०००. ४) एंट्री– इन सर्व्हीसेस रू. २,५०,००० असे एकूण रू. ९,५४,०४० इतके अनुदान प्राप्त करून महाविद्यालयाच्या ग्रंथालयाचा विकास केलेला आहे. सन २००७ ते २००८ या शैक्षणिक वर्षात यु. जी. सी. फंडातून इंग्रजी वनस्पतीशास्त्र, रसायनशास्त्र, प्राणीशास्त्र व इतर विषयाची मिळून रू. ७०,००० ची पुस्तके ग्रंथालयाकडे खरेदी केलेली आहेत. तसेच सी. एम. एल. टी. या नवीन कोर्ससाठी रू. ९,४४१ची पुस्तके खरेदी केली आहेत.

वाचनाच्या ग्रंथांची निवड, संदर्भ ग्रंथ तसेच क्रमिक पुस्तकांमुळे वाचकाचे पाय आपोआप ग्रंथालयाकडे वळतात. स्पर्धेसाठी पुस्तके वापर करणारे विद्यार्थी यांचे प्रमाण वाढत आहे स्पर्धा परीक्षेला सामोरे जाणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे प्रमाण वाढत आहे त्यातच आमचे समाधान आहे. स्पर्धायुक्त गुणानी संपन्न असणारी मासिके सध्या ग्रंथालयाकडे आहेत त्याचा फायदा विद्यार्थ्यांना होत आहे. ग्रंथालयाचे काम चांगले, सुखकर होण्यासाठी संस्था अध्यक्ष, मा. आमदार के. पी. पाटीलसो व सर्व संचालक मंडळ, कार्यकारी संचालक व सचिव मा. चौगलेसाहेब याचे विशेष मार्गदर्शन लाभले आहे. प्राचार्य डॉ. आर. एल. राजगोळकर व ग्रंथालय समिती याचे मोलाचे सहकार्य लाभले आहे. या सर्वांच्या सहकार्यामुळे महाविद्यालयाचे ग्रंथालय आज सर्वच बाजूने सुसज्ज व संपन्न झाले आहे.

ग्रंथपाल – प्रा. श्री. ए. टी. वागरे

अर्थशास्त्र विभाग

वैयक्तिक अहवाल – सन २००७–२००८ या शैक्षणिक वर्षात मराठी अर्थशास्त्र परिषदेच्या ३१व्या वार्षिक अधिवेशनासाठी दि. २,३,४ नोव्हेंबर २००७ या कालावधीत शिवाजी महाविद्यालय बार्शी, जि. सोलापूर येथे आयोजित अधिवेशनात सहभागी होतो.

तसेच शिवाजी विद्यापीठ अर्थशास्त्र असोसिएशनचे १८वे वार्षिक अधिवेशन दि. १२ व १३ जानेवारी २००८ या कालावधीत बळवंत महाविद्यालयात आयोजित केले होते तेथे उपस्थित होतो.

प्रा. ल. शा. करपे

विशेष कक्ष समिती अहवाल

सन २००७–०८ या शैक्षणिक वर्षात विशेष कक्ष समितीने केलेल्या कार्याचा अहवाल खालीलप्रमाणे –

१) शनिवार दि. २१–७–२००७ इ. रोजी विशेष कक्ष समितीच्या सर्व सदस्यांची विद्यार्थ्यांसमवेत झाली. त्यामध्ये विद्यार्थ्यांच्या अडचणी सोडविण्यासाठी त्यांना मार्गदर्शन करणेत आले. तसेच त्यांच्या शिष्यवृत्तीसंबंधी येणाऱ्या अडचणी सोडविण्यासाठी त्यांना मार्गदर्शन करणेत आले.

२) मंगळवार दि.३१–७–२००७ इ. रोजी युवक, युवती प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. त्यामध्ये मा. श्री. एन. एस. भाट (निवृत्त मुख्याधिकारी महाराष्ट्र राज्य सहकारी संघ, पुणे) व श्री. एस. एस. ढेरे (जिल्हा सह. विकास अधिकारी) यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

३) शिवाजी विद्यापीठ गुणवंत व निराधार विद्यार्थ्यांना देण्यात आलेल्या शिष्यवृत्तीमध्ये महाविद्यालयातील बी. ए. भाग १चा विद्यार्थी कु. योगेश नारायण चोपडे या विद्यार्थ्याला निराधार शिष्यवृत्ती मिळवून देण्यास मोलाचे सहकार्य केले.

४) दि. २८–१२–२००७ इ. रोजी तिरवडे गावचा विद्यार्थी संशोधक कु. श्रीधर कांबळे याचा सत्कार व त्याचे विद्यार्थ्यांसाठी मार्गदर्शन कार्यक्रमाचे आयोजन करणेत आले.

सदर शैक्षणिक वर्षात विशेष कक्ष समिती अंतर्गत कार्य करणेसाठी डॉ. अनिल माने, प्रा. अशोक जानवे, प्रा. एस. ए. गंगावणे, एस. जी. खानापुरे, एच. डी. धायगुडे इ. सदस्यांनी मोलाचे सहकार्य केले.

प्रा. ल. शा. करपे

समाजशास्त्र विभाग

वैयक्तिक अहवाल – शैक्षणिक वर्ष सन २००७–०८ मध्ये विविध उपक्रमातील सहभाग, उपस्थिती, विशेष जबाबदारी खालीलप्रमाणे –

'समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, एन. एस. एस. कार्यक्रम अधिकारी – ७वे वर्ष. १७ जुलै २००७ – ''एन. एस. एस. कार्याचे नियोजन'' सन २००७–०८ बैठकीस शिवाजी विद्यापीठात उपस्थित. ३० आक्टोबर २००७ – 'रेमिडियल टिचिंग इन हायर एज्युकेशन' सेमिनारमध्ये सहभाग. आय. एस. एस. व्दारे सातत्याने 'रक्तदान' शिबिरांचे आयोजन केलेबद्दल 'स्वैच्छिक रक्तदाता दिनानिमित्त प्रमिलाराजे हॉस्पिटल, कोल्हापूरचे शल्य चिकित्सक मा. विलास यादव यांचे हस्ते सत्कार व प्रशस्तीपत्र मिळाले.

१७ जानेवारी २००८ – 'महिलांवरील अत्याचार विरोधी कायदे आणि शिक्षकांची भूमिका' या विषयावर शिवाजी विद्यापीठ शिक्षक संघ (सुटा) पुरस्कृत कार्यशाळेत सहभाग.

१ ते २० जानेवारी २००८ – 'संपूर्ण स्वच्छता अभियानांतर्गत 'निर्मल ग्राम' उपक्रमासाठी कोल्हापूर जिल्ह्यातील शिरोळ व हातकणंगले तालुक्यात आयोजित केलेल्या विशेष संयुक्त श्रमसंस्कार शिबिरात 'कार्यक्रम अधिकारी' म्हणून सक्रिय सहभागाबद्दल 'राज्यस्तरीय श्रमसंस्कार अभियान' प्रमाणपत्र मिळाले.

८) १६ व १७ फेब्रुवारी २००८ – ''वाहतूक समस्या आणि उपाय'' विषयावर एच. व्ही. देसाई, पुणे आयोजित राज्यस्तरीय सेमिनारमध्ये सहभाग.

९) १७ व १८ फेब्रुवारी २००८ – 'राष्ट्रीय सेवा योजना विशेष श्रमसंस्कार शिबीर' या विषयावर मामासाहेब मोहोळ महाविद्यालय, पुणे आयोजित राज्यस्तरीय सेमिनारमध्ये सहभाग.

१०) नोव्हेंबर २००७ मध्ये साम्प्रदायिक सद्भाव अभियान सप्ताहानिमित्त निधी संकलन.

प्रा. डी. के. शिंदे

राष्ट्रीय सेवा योजना

१) रा. से. यो. विद्यार्थी संख्या – २०९

२) कार्यक्रम अधिकारी व सदस्य – १) प्रा. शिंदे, डी. के., २) प्रा. वाय. एस. पाटील, ३) प्रा. एन. डी. पाटील, ४) प्रा. ए. बी. माने, ५) प्रा. एस. एन. झेंडे, ६) प्रा. आर. एस. पाटील, ७) प्रा. सौ. जे. बी. कांबळे.

३) मंगळवार दि. २ ऑक्टोबर २००७ म. गांधी जयंतीपासून 'व्यसनमुक्त महाविद्यालय परिसर' संकल्प कार्यान्वित.

४) श्री सिध्दीविनायक देवालय, तुरंबे येथे 'स्वच्छता मोहीम, कचरा निर्मूलन'.

५) महाविद्यालय परिसरात इमारत स्वच्छता, तण निर्मूलन, झाडलोट व बोटॅनिकल गार्डनमधील तण भांगलन व निर्मूलन.

६) दि. १६ ऑक्टोबर २००७ – 'लेक लाडकी अभियान' कोल्हापूर जिल्हास्तरीय एन. एस. एस. कार्यशाळेत विद्यार्थी सहभाग. १) कु. पाटील, शुभांगी शामराव – बी. ए. भाग २, २) कु. कुंभार, रेखाताई दत्तात्रय – बी. ए. भाग २, ३) कु. पाटील, कृष्णात दिनकर – बी. ए. भाग २

७) दि. २२ व २३ नोव्हेंबर २००७ – 'युवक विकास (भारत)' युवा नेतृत्व प्रशिक्षण.

*** घेतलेली व्याख्याने**

१) प्रा. खानापुरे, एस. जी. – 'संमोहन'

२) प्रा. चोपडे, आर. बी. व प्रा. शिंदे, डी. के. – ग्राम विकास

३) डॉ. हरेल, तानाजी – 'आरोग्य'

४) प्रा. डॉ. संजय पाटील – 'तुका झालासे कळस'

५) मा. पी. ए. पाटील – 'दूध व्यवसायाचे अर्थशास्त्र'

६) मा. हेमंत श्रीखंडे – 'वैरण विकास'

७) श्री. परेश, पुणे व तुळशीदास किल्लेदान 'ॲनिमिया : स्त्री समस्या'

८) प्रा. डॉ. अनिल माने – 'कर्मकांड व अंधश्रध्दा'

*** सांस्कृतिक कार्यक्रम**

प्रा. ए. बी. माने – 'संमोहन प्रात्यक्षिक', श्री. शरद पाटील – 'लावणी नृत्य' इतर कलाकार – रघु पाटील, मुदाळ आणि एन. एस. एस. कलाकारांचा नृत्य कार्यक्रम

*** राज्यस्तरीय श्रमसंस्कार अभियान**

दि. ११ ते २० जानेवारी २००८ या कालावधीत शिवाजी विद्यापीठ व जिल्हा परिषद, कोल्हापूर आयोजित संपूर्ण ग्राम स्वच्छता अभियानांतर्गत 'निर्मल ग्राम' अंतर्गत मु. पो. दत्तवाड, ता. शिरोळ, जि. छावणी, पन्हाळा शिबिरात एन. एस. एस. स्वयंसेवकांचा सहभाग.

१) श्री. हातकर, तानाजी मारूती – बी. ए. भाग ३

२) श्री. चौगले, पवन पांडुरंग – बी. ए. भाग ३

८) नोव्हेंबर २००७ मध्ये 'साम्प्रदायिक सद्भाव अभियान सप्ताह' झेंडा दिनानिमित्त राष्ट्रीय साम्प्रदायिक सद्भाव, प्रतिष्ठान (भारत सरकार)कडे रू. ३४०९ प्रदान केले.

९) एन. एस. एस. 'विशेष श्रमसंस्कार शिबिर' – स्थळ – मु. पो. मुदाळ, ता. भुदरगड, जि. कोल्हापूर. कालावधी – २० ते २९ डिसेंबर २००७

घेतलेले कार्यक्रम – १) ग्राम स्वच्छता, २) गटारी स्वच्छता, ३) गावातील चार ट्रॉल्या कचरा निर्मूलन, ४) गाव तलावातील केंदाळ निर्मूलन व स्वच्छता, ५) रस्त्यांची कामे – १) हुतात्मा स्वामी वारके सूत गिरण ते मुदाळ, २) प्राथमिक शाळा ते गावडाग, ३) वाडीगल्ली ते डाग अशा तीन 'पाणंदीची' कामे केली.

* **प्रबोधन :** १) जनजागृती प्रभात फेरी – घोषणा विषय – हागणदारीमुक्त गाव, लेक वाचवा अभियान, संडास बांधा घरोघरी वगैरे.

२) गावातील किमान ८० कुटुंबाचे सामाजिक पाहणी,

३) पशू चिकित्सा शिबिरात ३९ जनावरांची तपासणी केली. ही तपासणी, रोगनिदान गोकूळ दूध संघाच्या 'पशू वैद्यकिय पथकाने' केली. कोल्हापूर येथे एन. एस. एस. स्वयंसेवकांनी शौचालय बांधण्यासाठी ७५ शोषखड्डे व सेप्टीक टँकसाठी ८ह४ह५ तसेच ८ह५ह३ आकाराचे खड्डे खणून दिले.

'शौचालय बांधा घरोघरी' व इतर घोषवाक्ये घेऊन एन. एस. एस. स्वयंसेवकांसमवेत दत्तवाड कन्या शाळा, कुमार शाळेमधील मुले मुलींची गावातून प्रभात फेरी काढली. सरपंच ग्राम विकास अधिकारी, सदस्य, ग्रामस्थ, शिक्षक इ. मोठ्या संख्येने सहभागी.

गावातून 'कँडल' प्रभात फेरीदेखील काढून जनजागृती केली.

दत्तवाड ग्रामपंचायतीने नृसिंहवाडी, खिद्रापूर, दत्त शुगर्स साखर कारखाना इ. स्थळांची सहल घडवून आणली.

मंगळवार दि. २ आक्टोबर २००७ रोजी महाविद्यालयात म. गांधी व लालबहाद्दूर शास्त्री यांच्या जयंतीनिमित्त प्रतिमापूजन

थोडक्यात वरीलप्रमाणे एन. एस. एस, व्दारे कार्यक्रम पार पाडले.

– प्रा. डी. के. शिंदे

इतिहास विभाग प्रमुख

माजी विद्यार्थी व पालक मेळावा समिती – मी माजी विद्यार्थी संघटना व पालक मेळावा या समितीचे कामकाज पहात आहे. या समितीच्या वतीने माजी विद्यार्थी संघटना रजिस्ट्रेशन करण्यासाठी प्रयत्न सुरू आहेत. तसेच या शैक्षणिक वर्षासाठी शास्त्र विभागाकडे 'पालक मेळावा' शनिवार दि. २५-८-२००७ रोजी ११.३० वा. महाविद्यालयात संपन्न झाला. यामध्ये ५० पालकांनी सहभाग दर्शविला. पालक सभेला प्रा. आर. बी. चोपडे यांनी मार्गदर्शन केले. पालक सभेस महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. आर. एल. राजगोळकर तसेच समिती सदस्य व शास्त्र विभागाचे प्राध्यापक, एस. एन. झेंडे, सावंत, प्रा. सनदी व इतर प्राध्यापक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी, अधिक्षक उपस्थित होते.

स्थानिक व्यवस्थापन समिती – मी स्थानिक व्यवस्थापन समिती निमंत्रक म्हणून काम पहात असताना सन २००७-०८ या वर्षामध्ये स्थानिक व्यवस्थापन समितीची बैठक २३-२-०८ रोजी संपन्न झाली. त्यामध्ये मागील सभेचे प्रोसिडींग वाचून कायम करणे, नवीन विद्याशाखा, प्रयोगशाळा, लेक्चर हॉल, कॉम्प्युटर लॅबोरेटरी, बहुउद्देशीय सभागृह, विविध प्रस्ताव पाठवणे, टिचर फेलोशिप, वाढीव खर्चास मंजुरी या सारख्या अनेक विषयावर चर्चा झाली. सभेसाठी महाविद्यालयाचे प्राचार्य मा. डॉ. राजगोळकर सर, सर्व समिती सदस्य, संस्था सचिव, महाविद्यालयीन अधीक्षक, पी. व्ही. पाटील उपस्थित होते. शिवाय महाविद्यालय अंतर्गत विकासाबाबत वर्षामध्ये चर्चा झाली. शिवाय प्राध्यापक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी यांचे प्रश्न सोडविण्यासाठी स्थानीक व्यवस्थापन समिती सातत्याने प्रयत्नशील आहे. सदर समितीस मा. चेअरमनसो, सर्व संचालक मंडळ, संस्था सचिव, कार्यकारी संचालक, प्राचार्य, सर्व शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी यांचे बहुमोल सहकार्य लाभले.

प्रा. एस. आर. पाटील

इतिहास विभाग प्रमुख

वैयक्तिक अहवाल – सन २००७-०८ या शैक्षणिक वर्षामध्ये शैक्षणिक व शैक्षणिक उपक्रमाबाबत शिवाय शिक्षणेतर कामकाजामध्ये सहभाग नोंदविला आहे. ते खालीलप्रमाणे –

१) २६ जून २००७ रोजी शाहू जयंती साजरी करण्यामध्ये सहभाग घेतला.

२) पहिल्या सत्रामध्ये गुणवंत विद्यार्थ्यांचा सत्कार व चित्र प्रदर्शन व दुर्मिळ नाण्याचे प्रदर्शन इतिहास विभागामध्ये आयोजित

केले.

३) डिसेंबर २००७ मध्ये फुले स्मृतीदिन व डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महापरीनिर्वाण दिन साजरा करत असताना विद्यार्थ्यांना दोन महान क्रांतीकारक समाज सुधारकांच्या जीवन व कार्याची माहिती दिली.

४) १९ फेब्रुवारी २००८ रोजी 'शिवजयंती निमित्त शिव प्रतिमेचे पूजन करून जयंती साजरी केली. त्यावेळी सहभाग नोंदवला.

५) १५ डिसेंबर २००७ रोजी महाविद्यालयातील बी. ए. भाग ३ या वर्गाची सहल 'विजयदुर्ग, कुणकेश्वर, देवगड' या ऐतिहासिक ठिकाणांना गेली. त्यावेळी ऐतिहासिक स्थळांची माहिती दिली.

६) महाविद्यालयातील वार्षीक स्नेहसंमेलनाच्या वेळी क्रिडा समितीमध्ये क्रिकेट विभागाचे प्रत्यक्ष कामकाज पाहिले आणि स्पर्धा शांततेत पार पाडल्या.

७) स्नेहसंमेलनामध्ये सक्रिय सहभाग.

८) १७ फेब्रुवारी २००८ भव्य राज्यस्तरीय सहकारी परिषदेस (औरंगाबाद) उपस्थित.

शिवाय शिवाजी विद्यापीठ अंतर्गत इतिहास व पोलिटीकल सायन्स यांच्यावतीने राष्ट्रीय चर्चासत्र आयोजित केले होते त्यास उपस्थित.

प्रा. एस. आर. पाटील

क्रीडा विभाग अहवाल

शैक्षणिक वर्ष २००७-२००८ मधील क्रीडा विभाग अहवाल खालीलप्रमाणे.

१)स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शन केंद्र व क्रीडा विभागाचे वतीने परिसरातील विद्यार्थ्यांना 'पोलिस भरती पूर्व प्रशिक्षण' कार्यक्रम राबवला.

२) महाराष्ट्र राज्य क्रीडा संचालनालय पुणे यांचेकडून रु. १,००,००० (रु. एक लाख)चे व्यायाम साहित्य अनुदान व व्यायाम साहित्य खरेदी.

३) महाराष्ट्र राज्य क्रीडा संचलनालय, पुणे यांचेकडून रु. १,००,००० (रु. एक लाख) मैदान सपाटीकरणाचे अनुदान मंजूर व देखरेखीखाली काम केले.

४) कोल्हापूर जिल्हा विभागीय क्रीडा स्पर्धेत खो-खो, ॲथलेटिक्स, कुस्ती, टेबल टेनिस इ. खेळात महाविद्यालयाचा सहभाग.

५) महाराष्ट्र राज्य हौशी ॲथलेटिक्स स्पर्धेसाठी खेळाडूंना प्रोत्साहन व सहभाग.

६) वार्षिक क्रीडा स्पर्धा ॲथलेटिक्स, व्हॉलीबॉल, क्रिकेट यांचे आयोजन.

७) व्यायामशाळा व जिमखाना हॉलचा विद्यार्थी व परिसरातील व्यक्तिंना विना मोबदला वापर.

८) विद्यापीठ क्रीडा अधिकारी कार्यक्रम, कोल्हापूर यांचेशी वेळोवेळी पत्र व्यवहार.

प्रा. एन्. डी. पाटील.

Chemistry Dept.,

Contribution in Internation and National conference.

1) Participated and presented Research paper entitled "kineticcs and mechanism of exidation of Dimethyl and diphenyl sulphoxide by tetrabutyl ammonium tribromide (TBATB) in the International conference on Advanced materials, conduntcd by school of chemical sciences, M. G. University, Koltayam, Kerala. from 18th Feb. 2008 to 21st Feb. 2008.

2) Participated and presented Research paper entiled "kinetics and mechanism of oxidation of Acetophenone by TBATB in the National Seminar conducted by Shivaji University, Kolhapur form 1st to 2nd Feb. 2008.

Shri. S. N. Zende

Dept. of English

1) Attended one day seminar on "Pragmatics" at K. B. P. College Islampur on 3rd September, 2007.

2) Attended one day workshop on "Paper setting and Evaluation" at Arts and Commerce college, Rahimatpur on 8th September, 2007.

3) Attended two days annual conference of SUETA at Kanya Mahavidyalaya, Sangli on 16th & 17th Septmber, 2007.

4) Attended and actively participated one day workshop on "B. A. I English (comp) textbook (new syllabus)" at L. B. S. college Satara on 28th September 2007.

5) Attended workshop on "B. A. I English (opt.) text book" on 30th September 2007 at S. B. Khade Mahavidyalaya, Koparde.

6) Attended aState Level Conference on "Teaching Methods of English at Undergraduate Level" at Madha collage, Madha, Dist. Solapur on 12th & 13th February 2008.

7) I have been selected as the Chairman of V. S. Khandekar Vyakhyanmala at Karveer Nagar Vachan Mandir, Kolhapur held during 4th December, 2007 to 11th December, 2007.

Prof. S. A. Salokhe

Dept. of English

1) I participated in 'The Project Genesis' organised by INFOSYS Company Ltd. Mysore form 11th June 2007 to 23 June 2007.

2) I engaged session of B. P. O. Training course (Language Enhancement Skills) in the college.

3) I engaged classes of B. A. I, Eng. comp. and B. A. I, Eng. opt. of Remedial Teaching.

4) I participated in the workshop on 'Remedial Teaching in Higher Education, organised by our college on 30th oct. 2007.

5) I participated in one day Seminar on Pragmatics, sponsored by shivaji University, Kolhapur and orgamised u K. B. P. College, Urun - Islampur held on 3rd Sept. 2007.

6) I participated in one day workshop on Revised syllabus of B. A. I, Eng. comp. organised by L. B. S. College, Satara.

7) I otganised and participated in one day trip of male and female students to Vijaydurg, Kunakeshwar and Sindhudurg.

Prof. D. N. Patil

"Extra Curricular Activities Report"

1) I have worked as a convener of Time Table Committee and very actively implemented 4 period Time Table.

2) I have worked as a convener of Vocational Guidance Committee.

3) I have attended a Seminar on "Remedial Teaching in Higher Education" on 30th Oct. 2007 at this college.

Prof. S. A. Salokha

Magazine & Wall Paper Committee

During this academic year, two wall papers were published - 1) Science special & 2) Christmas special.

The first wall paper - Science special was labouriously prepared by Science Editor Prof. S. S. Patil. He was helped by B. Sc. III & II students who took keen interest in writing & sketching different articles.

The second wall paper was published during Christmas period, when a team of E TV visited our college for shooting their

programme "Doomshan". The wall paper complemented with the 'Santaclause' and 'Christmas Tree' presented by the cultural committee of our college, for the TV show. The students of B. Sc. Part III & II were guided by Prof. M. D. Nandikar in presentation of this wall paper.

Prof. S. G. Gaikwad

Individual Profile

Department of English

1) I delivered a lecture series in the UGC sponsored Two Day workshop in English for XIIstd stdents as a resource person held at Bhogawati Mahavidyalaya, Kurukali on 13th and 14th Sept. 2007.

2) I delivered a lecture to the students of "A Certificate Course in Spoken and Communicative English." of Raje Ramarao Mahavidyalaya, Jath on 24th Dec. 2007.

3) I was appointed as a member of panel of judges for a "Competition in Dramatic Performance" in English for the students at UG level, a Lead College Activity under Vivekanand College, Kolhapur. Also guided the students regarding Dramatic Performance on the occasion of Prize Distribution Function of Dramatic Performance.

4) I delivered a guest lecture in a "One Day Workshop on Interview Techniques" which was organized at Arts and Commerce College, Nesari under the Lead College cluster activity.

5) I worked as an examiner of "Essay Competition" conducted on behalf of English Association of S. B. Khade Mahavidyalaya, Koparde.

6) I participated in the Global Skills Enhancement Training Program held at Infosys Leadership Institute, Mysore from 11th June to 23rd June 2007. The training program was organized as a part of Project Genesis initiative in Maharashtra.

7) I have been appointed as a member of sub committee of Board of studies in English of Shivaji University, Kolhapur for the syllabus revision of B. A. II English (Com.)

8) I attended a University level One Day Seminar on Pragmatics sponsored by Shivaji University, Kolhapur and organized by K. B. P. College, Islampur on 3rd Sept.2007

9) I attended a University Level One Day Workshop held on 30th Sept. 2007 at S. B. Khade Mahavidyalaya, Koparde dealing with Revised Syllabus of Optional English at B. A. introduced from June, 2007.

10) I attended the 22nd All India English Teachers Conference organized by Dept. of Linguistics, Nagpur University, Nagpur which was held on 8-9 and 10th January, 2008.

In the Conference I presented a paper on "The Problems of the Teaching of English in the Rural Area."

Shri C. Y. Jadhav

प्राध्यापक वृंद

सन २००७ –०८

मा. प्राचार्य डॉ. आर. एल. राजगोळकर

एम. एस्सी., पीएच. डी.

कला विभाग

इंग्रजी

प्रा. श्री. सी. वाय. जाधव — एम. ए., डीटीई.
प्रा. श्री. डी. एन. पाटील — एम. ए.
प्रा. श्री. एस. ए. साळोखे — एम. ए., एम. एड

मराठी

प्रा. डॉ. ए. जे. वारके. — एम. ए., बी. एड, सेट, पीएच. डी.
प्रा. डॉ. एस. डी. पाटील. — एम. ए., बी. एड., पीएच. डी.

हिंदी

प्रा. डॉ. एस. बी. देसाई — एम. ए., पीएच. डी.
प्रा. श्री. डी. जी. दिघे — एम. ए.

इतिहास

प्रा. डॉ. ए. आर. माने — एम. ए., बी. एड, सेट, पीएच. डी.
प्रा. श्री. एस. आर. पाटील — एम. ए.

समाजशास्त्र

प्रा. श्री. डी. के. शिंदे — एम. ए., एम. फिल.
प्रा. श्री. ए. डी. जानवे — एम. ए., बी. एड.

राज्यशास्त्र

प्रा. श्री. ए. बी. माने — एम. ए.
प्रा. श्री. पी. एस. पाटील — एम. ए.

भूगोल

प्रा. श्री. एन. एम. पाटील — एम. ए., सेट

अर्थशास्त्र

प्रा. श्री. एल. एस. करपे — एम. ए., बी. एड., एम. फिल.

शारीरिक शिक्षण संचालक

प्रा. श्री. एन. डी. पाटील — एम. पी. एड्.

शास्त्र विभाग

भौतिकशास्त्र

प्रा. श्री. एच. डी. धायगुडे — एम. एस्सी.
प्रा. डॉ. एस. एन. कुलकर्णी — एम एस्सी., पीएच. डी.
प्रा. श्री. एस. ए. गंगावणे — एम. एस्सी.
प्रा. श्री. एम. व्ही. टाकळे — (सध्या शिवाजी विद्यापीठ येथे टिचर फेलो.)
प्रा. श्री. एस. एस. पाटील — एम. एस्सी., सेट
प्रा. आर. आर. देसाई — एम. एस्सी.
प्रा. कु. डी. एस. बुरूड — एम. एस्सी.

रसायनशास्त्र

प्रा. श्री. एस. एन. झेंडे — एम. एस्सी.
प्रा. श्री. आर. बी. चोपडे — एम. एस्सी.
प्रा. श्री. एस. के. सावंत — एम. एस्सी.
प्रा. श्री. एस. जी. खानापुरे — एम. एस्सी.
प्रा. श्री. के. आर. सनदी — एम. एस्सी., सेट
प्रा. श्री. एम. पी. गुरव — एम. एस्सी.
प्रा. श्री. बी. ए. यमगर — एम. एस्सी.

वनस्पतीशास्त्र

डॉ. एस. जी. गायकवाड	एम. एस्सी., पीएच. डी.
श्री. एस. एस. पाटील	एम. एस्सी., एम. फिल.
श्री. पी. बी. पाटील	एम. एस्सी.
कु. व्ही. एस. कांबळे	एम. एस्सी.
कु. एस. पी. पाटील	एम. एस्सी.
श्री. एम. डी. नंदीकर	एम. एस्सी.
कु. एम. एस. देसाई	एम. एस्सी.

प्राणीशास्त्र

श्री. आर. एस. पाटील	एम. एस्सी.
कु. जे. बी. कांबळे	एम. एस्सी.

गणित

श्री. डी. डी. कोमेजवार	एम. एस्सी., एम. फिल.

संख्याशास्त्र

श्री. वाय. एस. पाटील	एम. एस्सी.
श्री. एस. एच. पाटील	एम. एस्सी.

ग्रंथपाल

श्री. ए. टी. वागरे	एम. ए., बी. लिब. सायन्स

कार्यालयीन कर्मचारी

अधिक्षक

श्री. पी. व्ही. पाटील	एम. कॉम.

मुख्य लिपीक

श्री. एम. के. भोईटे	बी. कॉम.

वरीष्ठ लिपीक

श्री. आर. एच. कंकाळ	बी. कॉम.

कनिष्ठ लिपीक

श्री. आर. एम. देसाई	बी. ए.
श्री. व्ही. डी. तळेकर	बी. ए.

प्रयोगशाळा सहाय्यक

श्री. एस. के. पाटील	बी. ए.

ग्रंथालय परिचर

श्री. एन. एस. वारके	एम. ए., बी. एड्.
श्री. एस. टी. जोशी	
श्री. जे. डी. कांबळे	

प्रयोगशाळा परिचर

श्री. बी. एस. सुतार
श्री. ए. एम. घुंगरे – पाटील
श्री. एन. व्ही. पाटील
श्री. ए. बी. हावलदार

शिपाई

श्री. एस. एन. कांबळे	
श्री. पी. आर. डाकरे	
श्री. एस. आर. गुरव	बी. ए.

मान.प्राचार्यांच्या समवेत महाविद्यालयातील शिक्षक वृंद

मान.प्राचार्यांच्या समवेत महाविद्यालयाचे प्रशासकीय कम

स्पंदनचे संपादक मंडळ मान.प्राचार्यांसोबत

ई टी व्ही. च्या धूमशान कार्यक्रम चित्रीकरणाची क्षणचित्रे

श्री दूधगंगा-वेदगंगा सह.साखर कारखाना लि., बिद्री (मौनीनग

ता.कागल, जि.कोल्हापूर.

तार : दुधसाखर, बिद्री
फॅक्स : २५४९७२

फोन : बिद्री (०२३२५) २५४९२२ ते २६
कोल्हापूर ऑफिस : (०२३१) २२६६१५७८, २२६६२९११

१) कारखान्याचे कार्यक्षेत्र राधानगरी,भुदरगड, कागल आणि करवीर या चार तालुक्यात सुमारे ३५ कि.मी परिसरातील २१८ गावामध्ये विस्तारीत झालेले आहे.

२) कारखाना कार्यस्थळावर स्वत:ची अर्कशाळा उभारण्याचा कारखान्याचा संकल्प आहे.

३) देशातील तीव्र वीज टंचाईवर मात करण्यासाठी सह-वीज निर्मितीचा प्रकल्प उभारण्याचे कारखान्याच्या विचाराधीन आहे.

४) शासनाच्या सामाजिक कल्याण योजना कार्यक्रमामध्ये कारखाना वेळोवेळी सहभागी होत आहे.

५) कारखाना कार्यक्षेत्रातील उस उत्पादनामध्ये वाढ व्हावी म्हणून विविध कार्यक्रम, शिबीरे,मेळावे,चर्चासत्रे व प्रात्यक्षिके घेऊन तसेच उत्तम बी-बियाणे, खते, किटकनाशके व औषधे अनुदानावर देऊन कारखाना सभासदांना प्रोत्साहित करत आहे.

६) सहकाराच्या माध्यमातून कार्यक्षेत्रातील सभासद, उस उत्पादक आणि सामान्य जनता यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी कारखाना कटीबद्ध आहे.

७) शैक्षणिक विकासाकरीता कारखाना श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळ उत्तम रीतीने चालवत आहे.

श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळ,बिद्री(मौनीनगर)

ता.कागल, जि.कोल्हापूर.

- दूधसाखर बालवाडी
- दूधसाखर विद्यामंदिर
- दूधसाखर विद्यानिकेतन व कनिष्ठ महाविद्यालय
- दूधसाखर महाविद्यालय

मान.आमदार श्री.के.पी.पाटील
चेअरमन

मान.श्री.सुनिलराज सु.सुर्यवंशी
व्हा.चेअरमन

मान.श्री.आर.डी.देसाई
कार्यकारी संचालक

सर्व सन्माननीय संचालक मंडळ,सभासद बंधू भगिनी,खाते अधिकारी व सेवक